

Uvodnik

Jurij Paljk

Šolski zvonec...

Te dni se iztekajo zadnje ure pouka tudi v šolah s slovenskim učnim jezikom; tako starši kot otroci se veselimo dne, ko bo šolski zvonec oznanil konec šolskega leta in bodo naši otroci odšli na počitnice. Vsi tisti, ki se pripravljajo na maturo, bodo še mesec dni pod hudim pritiskom, nato bodo odšli v svet, nekateri na študij pri nas, nekateri v Slovenijo, maloštevilni otroci premožnih staršev v tujino, ostali pa bodo iskali delo, zaposlitev, ki je je tudi pri nas vse manj. Ko se veselimo konca letošnjega leta, starši predvsem zato, ker nam ne bo treba vsak dan skrbeti za pravočasne vožnje otrok v šolo ter za vsakodnevno skrb, da otroci naredijo domače naloge in se učijo, otroci pa zato, ker bodo jutraj lahko več časa pospali ter si privoščili vse tisto, česar si med šolskim letom ne morejo, lahko tudi zapišemo, da je naša šola danes odraz stanja v današnji družbi, in to v dobrem in slabem. Sami ste lahko opazili, da se tudi pri nas v časopisih in medijih zadnje čase vse manj ukvarjamo s šolo, po eni strani zato, ker vsako še tako blago, a drugačno mnenje od vsesplošnega, "kako mora biti naša šola odprta", takoj naleti na pretirano ostre odzive šolnikov in drugače mislečih, po drugi strani pa tudi zato, ker se zdi, da se na šolskem področju ne more nikdar nič spremeniti, ukleščeno, kot je, v stare in preživete kalupe zaposlovanja šolnikov.

Vsi tisti, ki smo že pred leti opozarjali, da bo številna prisotnost italijanskih govorečih otrok v šoli s slovenskim učnim jezikom poleg obogatitve našega prostora prinesla tudi vrsto težav, predvsem pa splošno, zelo hudo nižanje jezikovnega znanja vseh vpletenih v učni program, danes gledamo na to stanje s kančkom grenkobe, dejstvo pa je, da nas je še nekaj prepričanih, da je pri nas nekaj hudo narobe predvsem zato, ker se je v naših šolah skoraj vse in samo gradilo na jeziku, saj je slovenstvo vendarle več kot le znanje slovenskega jezika. Nekateri namreč še vedno verjamejo v narodnost, v pripadnost slovenstvu, slovenski besedi, kulturi, omiki.

A ne bi tu zopet načenjali nepotrebnih in že stokrat prežvečenih polemik o "odpiranju" in "zapiranju" naše narodne skupnosti drugače govorečim, ker to ne vodi nikamor, dejstvo je, da je v naših šolah več kot dobra polovica otrok iz italijanskih ter narodno mešanih zakonov, kar je stanje, s katerim moramo računati tudi v prihodnje. Šolniki se tega še kako zavedajo, tudi, če že ne predvsem, zaradi svojih delovnih mest.

Da pa je nekaj z našo šolo vseeno narobe, lahko vsakdo vidi iz preprostega dejstva, ki ga ponuja osip šoloobveznih otrok ob prehodu iz vrtec v osnovno šolo, iz osnovne šole v srednjo nižjo šolo ter predvsem pa v zelo trpkih številkah osipa, ki je očiten, ko se morajo otroci vpisati v višje šole s slovenskim učnim jezikom, kjer se jih zadnje čase znajde le še slaba polovica vseh tistih, ki so se po vrtcu vpisali v slovensko šolo.

Trdno pa smo prepričani, da z našimi višjimi srednjimi šolami ni nič kaj dosti slabše kot z italijanskimi; nekateri smo mnenja, da so tudi boljše, problem je gotovo drugje, ne samo eden, pravzaprav jih je več, a dejstvo je, da vse manj staršev vpisuje svoje otroke v višje srednje šole. Naprtiti krivdo nižjim srednjim šolam bi bilo krivično, vprašati pa se, zakaj je tako, je potrebno. Najbolj pa je žalostno to, da se o naši šoli, o državnih šoli s slovenskim učnim jezikom, vsi vpleteni še ne zmoremo pogovarjati brez nepotrebnih in škodljivih, žaljivih ter polemičnih besed.

Foto IG

Nekaj misli svetega očeta v zadnjem tednu Vsakdanji papeževi biserčki

Ppapež Frančišek nas je v manj kot treh mesecih papeževanja že naučil na več novosti, ki jih je sam uvedel. Ena od teh je njegova jutranja maša v kapeli Doma sv. Marte. Po navadi so prisotni njegovi sodelavci, vatikanski uslužbenci in manjše skupine gostov (prejšnji teden se je maše udeležilo okrog 20 bolnih otrok iz bolnišnice Gemelli). Po maši se papež tudi rad ustavi z ljudmi. Njegove glavne misli ob bogoslužnih berilih povzema vatikanska televizija in jih redno objavlja na "globalni prižnici", na najbolj poznanem in razširjenem internetnem portalu video posnetkov (youtube), o njih pa zvesto poročajo tudi Radio Vatikan, številne spletne strani in druga sredstva družbenega obveščanja, ki jih Cerkev v tem trenutku uporablja zelo intenzivno in smotrno. Gre za vsakdanje napotke, preproste in jasne misli, prave biserčke, ob katerih se velja resno zamisliti in ki so še kako lahko v spodbudo vernikom po vsem svetu; tistim, ki jim kaj pomeni duhovno življenje in se želijo iz dneva v dan utrjevati v osebni veri. V prejšnjem tednu je papež med jutranjimi mašami navedel več zanimivih poudarkov. Med drugimi je podčrtal, da bogastvo je ovira, ki lahko preprečuje hojo za Jezusom. Kultura blagostanja nas dela manj pogumne, leno in sebične. Mističnost začasnega pa nas ovira pri sprejemanju življenjskih, dokončnih in trdnih odločitev. Zlasti duhovnike in redovnike je v naslednjih dneh opozoril, da hoja za Jezusom nima nič kaj opravi s karizmom, saj Jezusovo oznanilo ni neki premaz, ampak gre v notranjost in nas spreminja. Krščanstvo brez križa je skušnjava, kakršenkoli triumfalizem lahko samo zaustavlja Cerkev. Ob koncu tedna je

sveti oče spregovoril o krščanskem veselju, ki ga je potrebno imeti za oznanjevanje. Sveti Duh je stvarnik in vir veselja, ki nam daje pravo svobodo. Brez veselja ne moremo postati svobodni, ampak postanemo sužnji naših žalosti, podobni pogrebčcem. Papež Frančišek je tudi dejal, da Cerkev ni kulturna, verska ali socialna organizacija, ampak je Jezusova družina. Poudaril je, da se kristjanom ni treba sramovati pohujšanja križa, ter pozval, naj se ne pustimo zavesti duhu tega sveta, naj se ne ujamemo v pasti posvetnega duha; ta se namreč posmehuje dejstvu, da je Bog postal človek. To je za svet pravi škandal. "Če bomo postali zgolj razumski kristjani ali tisti, ki si le prizadevajo za dobrodelnost, bo posledica to, da ne bo več mučencev". Na dan republike, 2. junija, je papež med drugim poudaril, da vojna je norost, samomor človeštva, ker ubije srce, ubije ljubezen. Do vojn prihaja, ker je za zemeljske velikaše denar pomembnejši od osebe; vojna je dejanje vere v denar, v malike sovraštva, ki vodijo k uboju brata in ljubezni. V ponedeljek je papež Frančišek med jutranjo mašo govoril o treh vrstah kristjanov v Cerkvi: o grešnikih, pokvarjenih in svetnikih. O grešnikih ni treba dosti govoriti, kajti to smo vsi, je zatrdil. Če se kdo ne čuti grešnika, z njim nekaj ni v redu, je dodal. Pokvarjenci oz. podkupljenci zelo škodujejo cerkvenim skupnostim, kajti častijo same sebe. Naredili so korak dlje od grešnikov: to so tisti, ki so pozabili na Gospoda

in si želijo prisvojiti vinograd, potem ko so izgubili odnos z njegovim Gospodarjem; v svoji pokvarjenosti so naredili same sebe za bogove. Svetniki pa za Cerkev naredijo mnogo dobrega, so luč Cerkve, ohranjajo živ spomin na Gospodovo ljubezen in izpolnjujejo svojo dolžnost, je dejal Frančišek, ki se je tudi spomnil 50. obletnice smrti svojega predhodnika Janeza XXIII. Na koncu je pozval k molitvi za tri milosti: da bi se čutili kot grešniki, ki se zavedajo svojih konkretnih slabih dejanj; da ne bi postali pokvarjenci in da bi hodili po poti svetosti.

V zadnjem tednu je Frančišek naredil še nekaj velikega, zgodovinskega, "globalnega": v nedeljo, 2. junija, je v baziliki sv. Petra v Vatikanu - ob letu vere - od 17. do 18. ure vodil čiščenje Najsvetejšega, ki je v istem času potekalo v stolnicah ter v številnih cerkvah po vsem svetu. Na poseben način je tako v eni in isti uri povezal na milijone vernikov, sploh vso vesoljno Cerkev okrog evharistične skrivnosti.

DD

Romanje goriških in tržaških družin na Barbano: vabljeni!

Romanje slovenskih družin z Goriškega in Tržaškega na Barbano bo **v nedeljo, 9. junija 2013 popoldne**. Vodil ga bo upokojeni ljubljanski nadškof msgr. Alojz Uran. Poskrbljeno bo za varstvo otrok. Ladje bodo iz Gradeža odšle ob 15. uri. Toplo vabljeni!

Sprememba e-naslovov

Naši naslovi elektronske pošte s končnico **"it"** (npr. uprava@noviglas.it) so dokončno ukinjeni. Novi in edini veljavni naslovi imajo končnico **"eu"**. Zato nam odslej pišite le na gorica@noviglas.eu, trst@noviglas.eu, uprava@noviglas.eu itd.

Razprava o programskih smernicah predsednice Deборе Serracchiani

Osnutek posega svetnika SSk Igorja Gabrovca

Spoštovana gospa predsednica, spoštovani člani deželne odbora, dragi kolegi,

poročilo, ki smo ga slišali pred tednom dni v zelo sintetični obliki in torej v glavnih obrisih, odraža programske smernice predsedniške kandidatke Serracchianijeve in vseh nas članov levosredinske koalicije, ki smo jo prepričano podprli. Razumljivo je, da različne politične skupine, ki danes sestavljamo deželno vladno večino, različno dojemamo in predvsem mestoma različno vrednotimo posamezne točke in argumente. Na nekaterih so naši pogledi morda tudi mestoma različni. To velja tudi za stranko, Slovensko skupnost, ki jo zastopam v tej deželni skupščini. Gre za stranko, ki je edina na deželnem političnem prizorišču, ki je s svojim imenom, vrednotami, načeli in simbolom izvolila svojega deželnega svetnika v prvi zakonodajni dobi leta 1964 in ga tu ima še danes. Morda bo kdo pripomnil, da smo politični fosili. Jaz raje razmišljam, da so

naše vrednote trdne, naše korenine globoke in razlogi za naš obstoj še vedno zelo aktualni. Tako da nas volilna baza, gre pretežno za pripadnike slovenske narodne skupnosti v Italiji, še vedno nagraduje z velikim volilnim konsenzom.

Premisa, ki - upam - ni bila predolga, služi predvsem zato, da izrazim svojo polno in prepričano politično podporo predsednici Debori Serracchiani in istočasno si dovolim poudariti določene programske in vsebinske nianse, ki po mojem mnenju niso prišle dovolj do izraza v njenem poročilu. Mislim tu predvsem na pomen in vlogo priznanih manjšinskih jezikov in kultur, ki ob italijanski večinski sestavljajo večplastno identiteto naše dežele. Z državnimi zakoni, ki smo jih v minulih dveh zakonodajnih dobah dopolnili tudi s specifičnimi deželnimi, smo izrecno podčrtali dragocen doprinos slovenske, furlanske in nemške manjšine. Tri identitetne skupnosti, ki večkrat živijo v popolni simbiozi med sabo in v odnosu do italijanskega jezika in kulture, a vsak zase zahtevajo posebno pozornost in investicijska sredstva, da ne le preživijo, temveč da s svojim razvojem in vstransko rastjo oplemenitijo in bogatijo kulturni, jezikovni in narodni mozaik naše dežele. Z razliko od ostalih je slovenska jezikovna skupnost istočasno tudi narodna skupnost, tako kot velja za Italijane v Sloveniji in na Hrvaškem. Tako kot italijanska narodna skupnost je tudi slovenska skupnost v Italiji zaščiten na osnovi ustavnih določil, mednarodnih sporazumov, evropskih listin in državne in deželne zakonodaje, ki sem ju že omenil. Na prisotnosti slovenske in drugih manjšin sloni danes "posebnost" naše Dežele, naša avtonomija

in naša vloga v osrčju Evrope. Ne verjamem v druge razlage.

Dotaknil se bom v tem smislu le nekaterih vprašanj, ki so mi sedaj bliže. Popolnoma soglašam s potrebo po koreniti reorganizaciji sistema javnih uprav, od občin do dežele, in dodajmo še, ker smo že tu, državni in Evropski parlament. Smisel je jasen: vsi mi tako kot vsi naši državljani stremimo po sistemu javne uprave, ki naj bo bolj varčen in bolj učinkovit ter zadovoljivo demokratičen in reprezentativen. Vsaka reforma naj izhaja iz teh preprostih in osnovnih smernic. Paziti moramo le, da ne naseda-

vanje majhnih občin, ki so temelj krajevne javne uprave in storitev za občane, za prihodnost oz. spremembo ustanove, ki ji danes pravimo pokrajina, pri ustanavljanju novih oblik medobčinskega povezovanja, kakršne so bile gorske skupnosti, posvetimo širši analizi, ki naj ne sloni le na golih aritmetičnih logikah. Kar zadeva območje 32 občin, kjer je naseljena priznana in zaščiten slovenska narodna skupnost, pa bomo posebej pozorni, da ne kršimo načel deželne, državne in mednarodne zaščitne zakonodaje. Tudi tu naj velja načelo, da "identitetna različnost" ni proračunska postavka, ni goli strošek, temveč investicija, tako kot ste gospa predsednica v svojem poročilu povedali za področje kulture in izobraževanja.

V minuli zakonodajni dobi so obviseli pomembni zakoni, kot sta npr. tisti o kulturnih in gospodarskih pobudah ob stoletnici prve svetovne vojne ter zakon za razvoj

podeželja na Tržaškem, ki je večini bolj znan, sicer zavajajočim naslovom "zakona o Proseccu". Oba sem osebno spremljal in vem, da so v zvezi s tem na območju velika pričakovanja. Kot je pričakovati ukrepe v korist starodavne oblike skupne lastnine (comunelle e usi civici), ki je preživela od Trsta do Kanalske doline. So pa še vprašanja elektrovodov, protihrupnih pregrad na avtocestnih odsekih in infrastruktura, za katere moramo temeljito premisliti izid razmerja med stroški, družbeno koristjo in škodo, ki jo utrpijo prizadete skupnosti. O stroških politike ne bom trosil besed, saj smo si na istem: pohiteli bomo in bomo verodostojni. O železniških povezavah pa je bila dovolj jasna nedeljska oddaja Report.

Glede mednarodne vloge naše dežele pa naj opozorim le, da med nami in svetom so še naprej naši sosedje, se pravi Slovenija, Koroška in Avstrija, čez zaliv tudi Hrvaška. Tem stikom in politično-gospodarsko-institucionalnim prepletanjem se najprej posvečamo, saj z njimi delimo sličnosti ozemlja, gospodarske tokove, človeške izmenjave in zgodovino, ki so jo zaznamovali, recimo tako, objemi in napadi. Tudi pri tem so nam manjšinske skupnosti dragocen instrument, ki ga ne smemo zanemariti, temveč ovrednotiti vse od prvega dne. Manjšine so naravni povezovalni mostovi.

Rekli ste, gospa predsednica, naj spremembe začnemo pri sebi. Jaz in Slovenci v FJK smo pripravljeni biti na razpolago. Verjamem pa, da lahko isto rečemo za vse ostale. Če bomo složni in odgovorni, to pravim tudi kolegom v opoziciji, bomo lahko zelo koristni za celotno deželno in širšo skupnost.

Na zasedanju EZTS

Novi predsednik je Robert Golob

Na zasedanju skupščine Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS) v ponedeljek, 3. junija, so imenovali novega predsednika in direktorja.

Namesto prvega predsednika Franca Frattinija, ki je odstopil, je bil imenovan dosednji podpredsednik Robert Golob. Marjana Pintarja je na mestu direktorja zamenjala Sandra Sodi-ni.

V nagovoru je Golob poudaril, da je EZTS po nekaj začetnih težavah le zaživel: "EZTS je doslej edini organ, v katerem je dovoljeno in zaželeno razmišljanje o skupni prihodnosti vseh treh mest. In to skupno razmišljanje in delovanje lahko prinese naj-

več koristi vsem trem in ni nikomur v škodo".

Robert Golob

Pred letom dni so kot osnovni cilj EZTS postavljali predvsem pridobivanje sredstev za skupne projekte na območju Goriške, po Golobovih besedah pa za te namene ne potrebujejo EZTS.

"Nova vizija vodstva kaže, da bi raje preskočili ta neambiciozni korak EZTS za pridobivanje sredstev posameznih projektov in naj EZTS postane organ upravljanja evropskih programov in evropskih sredstev", je dejal Golob. Namesto iskanja sredstev naj bi tako razdeljevali projektna sredstva, kar je po Golobovih besedah zelo ambiciozen program.

V nadaljevanju se je sprejeli poročila o poslovanju v lanskem letu ter predlog letošnjega proračuna. Do konca letošnjega leta naj bi za delovanje porabili 40.000 evrov, ki so jih občine Goriška, Nova Gorica in Šempeter - Vrtojba vložile leta 2011 ob začetku delovanja EZTS.

V EZTS bosta letos začela delovati tudi dva nova odbora - za urbanizem in za šport. Skupščina EZTS je potrdila tudi nove člane odbora za kulturo in izobraževanje.

Val protestov v Turčiji

Kam bodo privedli izgredi?

Teško je presoditi, ali bo pod silo protivladnih protestov, ki v teh dneh razburjajo Istanbul in ostala večja mesta, tudi Turčija z nekajletnim zamikom stopila na pot t. i. islamske pomladi, ob kateri so bili na videz neomajni dosmrtni

predsedniki pomembnih severnoafriških držav prisiljeni zapustiti svoj položaj.

Res pa je, da je turški vladni predsednik Recep Tayyip Erdogan v kočljivem položaju. Protesti so se začeli v petek, 31. maja, ko je policija s silo razgnala več sto okolj-

skih aktivistov, ki so želeli ustaviti gradbeni projekt v parku ob trgu Taksim v Istanbulu. Nemiri so se kasneje razširili tudi v številna druga turška mesta. Turška policija je namreč uporabila solzivec in vodni top proti protestnikom, ki se zbirajo nedaleč od urada turškega premierja Recepta Tayyipa Erdogana. Stopnjevanje dogodkov je do trenutka, ko pišemo, žal privedlo tudi do dveh smrtnih žrtev. Nevladne organizacije so sporočile, da je bilo samo v nasilju v Carigradu od petka ranjenih kakih 1500, v Ankari in Izmirju pa še kakih 800 protestnikov. Skupaj torej več kot 2300 ranjenih protestnikov; vlada je zadnje uradne podatke o ranjenih objavila v nedeljo - bilo naj bi jih 58 med civilisti in 115 na strani varnostnih sil.

Protestniki vladi premierja Recepta Tayyipa Erdogana očitajo, da postaja vse bolj avtoritarna. Premier za zdaj ostaja neomajen in vztraja, da vlada ne bo popuščala, krivdo za proteste - najhujše, odkar je pred desetletjem prvič prevzel vodenje vlade - pa pripisuje ekstremistom, tujim elementom in vandalom.

Povejmo na glas

Mladi pa že odhajajo

Medtem ko se politika še pa še obotavlja, da bi končno kaj napravila za mlade oziroma nove generacije, pa ti mladi ne držijo križem rok, ampak ukrepajo. Očitno jim je jasno, da doma ni kruha in da skrbijo za njih ni nikoder, zato se preprosto izseljujejo. Kot govorijo podatki, v prvi vrsti v Nemčijo. Takole mimogrede in na hitro so bile objavljene te številke, da jih niti ni bilo mogoče komentirati, ali se vsaj nad njimi zamisliti. V letu 2012 se je iz Italije v Nemčijo izselilo nekaj več kot 42 tisoč ljudi, od katerih je velika večina mladih z visoko izobrazbo. Številka prav gotovo ni majhna, kjer pa je treba dodati še eno podrobnost, ki vsekakor ni ugodna, namreč 40% več kot leto poprej. Če se je pred nekaj leti povečevalo število priseljencev, vedno v Nemčijo, iz Vzhodne Evrope, se je sedaj zganil Mediteran, se pravi Italija, Grčija, Portugalska in Španija, ki vse beležijo podoben porast. Grčija se ponaša s 34 tisoči izseljenci in Španija s skoraj tridesetimi tisoči. Nemčija je tako postala obljubljeni dežela za "siromašnejši" del Evropske unije in se nad to svojo vlogo sploh ne pritožuje, nasprotno, sposobna je ponuditi delo, z evropskimi priseljenci pridobiva visoko šolan kader in pa jamstvo, da se število prebivalstva zaradi skromne natalitete ne bo zmanjšalo. Kako veliko je preseljevanje v gospodarsko najmočnejšo evropsko državo, priča podatek, da se je v lanskem letu tja izselilo 176 tisoč Poljakov, 116 tisoč Romunov, 58 tisoč Bolgarov in 54 ti-

soč Madžarov. Vse to dokazuje, da kar se tiče mladih generacij, ni zatajila samo Italija, ampak praktično vsi, kar seveda ne pomeni, da gre za normalen in s tem opravičljiv pojav, pač pa da ima nesmotnost politike evropske če že ne globalne razsežnosti. In da zato ni čudno, da se ljudje od politike odvrčajo in sami rešujejo, kar se rešiti da. Kdo bo slej ko prej pripomnil, zakaj pa se mladi tako množično izseljujejo, kaj nimajo čuta za lastno domovino, ki jim vendar obljublja, da bo jutri bolje? Kaj so razvajeni in hočejo za vsako ceno boljše življenje? Tudi če bi bilo to res, ne smemo pozabiti, da iti na tuje nikoli ni prijetna stvar, pa čeprav gre v tem primeru le za premik v drugo evropsko državo, kjer vsaj formalno nismo tujci. Žal je treba dodati še neprijeten podatek, da je Slovenija na prvem mestu, kar se tiče porasta števila izseljencev v Nemčijo, ki se je v enem letu povečalo kar za 62% oziroma od 3 tisoč dvesto na 5 tisoč dvesto. Ob vsem tem se človek vpraša, kaj res ni mogoče ničesar ukreniti, da mladi ne bi bili prisiljeni zapuščati svoj dom, kjer očitno nimajo zadovoljive prihodnosti? Italija ima sedaj vladno širokega političnega dogovora - bo imela voljo kaj narediti v tej smeri? Bodo banke ponudile mladim generacijam ugodnejša posojila za nakup stanovanj, ali to nikakor ni izvedljivo? Je res mogoče, da to ni izvedljivo? Eno je jasno: če države ne bodo poskrbele za prihajajoče generacije, potem bo naša prihodnost žalostna in grda.

Janez Povše

POGOVOR Prof. Martin Kranner

Spomini na škofa Gregorija Rožmana in hude vojne čase

Tokrat objavljamo nevsadnanje dolg pogovor s prof. Martinom Krannerjem, ki ga je za Novi glas skrbno pripravila kolegica Erika Jazbar. Gre za izjemno pričevanje sodobnika ljubljanskega škofa Gregorija Rožmana, čigar ostanke so pred kratkim slovesno pokopali v ljubljanski stolnici. Prav to dejstvo je razlog, zakaj smo se odločili za objavo intervjuja v celoti, ker bo gotovo zanimal širšo javnost, pri naša pa tudi nova pričevanja za zgodovinarje. Tako Eriki Jazbar kot prof. Martinu Krannerju se za intervju iskreno zahvaljujemo!

Ured.

Profesor Martin Kranner, ki se je rodil v Žabnicah pod Svetimi Višarjami pred 94 leti, je leta 1947 začel poučevati na goriških slovenskih srednjih šolah. Takrat se je tudi preselil v Gorico in v povojnih letih postal eden od protagonistov družbenega življenja katoliškega dela slovenske narodne skupnosti. Udeleževal se je v športu - bil je ustanovitelj športnega združenja Olympia -, zelo dejaven pa je bil še na drugih področjih, in sicer v prosveti, bil je med ustanovitelji skavtov in v politiki.

Profesor Kranner ve povedati marsikaj iz naše polpreteklosti. Še posebno zanimiv pa je bil pogovor z njim o predvojnih in medvojnih letih, ki jih je preživel v Ljubljani. Povod zanj je bil slovesen pokop posmrtnih ostankov škofa Gregorija Rožmana v ljubljanski stolnici 13. aprila letos. Nekaj dni po pokopu me je poklical in sporočil, da se je spomnil dveh dogodkov, ki jih je doživel v zvezi s škofom Rožmanom in ki še nista bila objavljena.

Zato sem ga obiskala na njegovem domu v Pevmi. Razvil se je večurni pogovor, ki ni obsegal samo dobe dveh dogodkov, ampak je segel tudi v druga leta naše zgodovine. V tokratnem zapisu se bomo omejili na dogajanje, ki se neposredno tiče škofa Rožmana, ki je le našel svoje zadnje počivališče v domači zemlji.

... Tako velja tudi zanj verz, ki ga je naš veliki pesnik France Prešeren posvetil svojemu prijatelju Andreju Smoletu: "Ena se tebi je želja spolnila, v zemlji domači, da truplo leži", je začel najin pogovor profesor Kranner.

Kdaj ste prišli prvič v stik s ljubljanskim škofom Gregorijem Rožmanom?

Še kot dijak na ljubljanski realni gimnaziji sem po končanem četrtem razredu bil sprejet v organizacijo Dijaška katoliška akcija (DKA) - mladi, ki jo je ustanovil in vodil profesor Ernest Tomec. Takrat sem prvič prišel v stik s škofom. Mladci smo imeli mesečne duhovne obnove - rekolekcije. Od leta 1932, ko sem pristopil k mladcem, pa vse do leta 1937, ko sem se vpisal na univerzo, sem škofa videval na teh obnavah. Na njih smo poslušali predavanja, predavanju je sledila poglobitev. Večkrat nam je predaval tudi profesor Aleš Ušeničnik. V začetku, ko nas je bilo še malo, so rekolekcije bile v škofiji kapeli, pozneje pa smo se sestajali v dvorani škofijskega dvorca. Škof, ki je bil skoraj vedno navzoč, se je po predavanju z nami tudi zadrževal. Spominjam se, da je bil z menoj kot mladec - sicer kasneje, ker je bil mlajši - prisoten tudi blaženi Lojze Grozde. Dobro se ga spominjam, ker je imel zelo svetle, skoraj bele lase. Zdi se mi, da je enkrat tudi

predaval.

Kaj bi povedali o takratni organizaciji mladcev?

Od prvih dveh skupin mladcev, ki jih je profesor Tomec zbral leta 1931 in 1932, sva živa samo še dva, in sicer profesor Janez Grum, ki živi v mestu Milwaukee v ZDA in je lani dopolnil 100 let, in jaz. Grum je bil v prvi skupini mladcev, bilo jih je 8 ali 10. Med njimi so bili tudi duhovniki Vladimir Truhlar, poznejši profesor na univerzi Gregoriana v Rimu, France Dolinar, ki je študiral in umrl v Rimu, bil je pokopan na goriškem pokopališču, in Jože Žabkar, vatikanski diplomat. Jaz, ki sem bil nekaj let mlajši, sem bil v skupini iz leta 1932.

Kako pa je bilo v univerzitetnih letih?

Ko sem se jeseni 1937 vpisal na univerzo, sem postal član akademske skupine mladcev in leta 1938 predsednik akademske podzveze DKA. Takrat so univerzitetne študente imenovali "akademiki". Kot predsednik sem nekajkrat prišel v stik s škofom Rožmanom. Dobro se spominjam srečanja z njim leta 1938. Pri delovanju na univerzi za uveljavljanje katoliških načel je takrat prišlo do nepotrebnega trenja med mladci in skupino katoliških akademikov, ki jih je leta 1931 začel zbirati in duhovno voditi univerzitetni profesor dr. Lambert Ehrlich. Oboji smo imeli enak namen, in sicer pokristjaniti razkristjano družbo.

Razlikovali pa smo se v metodi, taktiki in načinu dela. Mladci smo hoteli fakultetno mešana katoliška akademska društva preoblikovati v stanovska društva po navodilih papeške okrožnice Quadragesimo anno, t. j. društva organizirati po fakultetah: za juriste, za filozofe, za tehnike, za medicince. Škof Rožman nas je zelo podpiral. Mladci smo od leta 1936 izdajali tednik Mi mladi borci. Ehrlichova skupina - stražarji, tako so se začeli imenovati, ko so leta 1937 ustanovili svojo katoliško akademsko društvo Straža in začeli že leta 1934 izdajati svoj tednik Straža v viharju, so na začetku idejo stanovstva podpirali. Pozneje pa so stanovitvo odklonili in mu celo nasprotovali. Šli so še dlje. Leta 1938 so ustanovili t. i. Mihaelovo skupino in jo proglasili za Akademsko katoliško akcijo. Ker pa je v smislu papeževih navodil mogla obstajati in biti priznana kot KA samo ena organizacija - in to so že bili mladi -, je prišlo do nepotrebnih nesporazumov in trenj. Organizirano delovanje katoliških skupin je bilo ovirano in okrnjeno in prišlo je celo do sporov.

Stroga organizacija pa je bila pri mladcih tako rekoč obvezna...

Škof Rožman je skupaj s profesorjem Tomecem že od leta 1922 sodeloval pri kulturno prosvetni telovadni organizaciji Orel. Do nasilnega razpusta Orla leta 1929, ki ga je ukazal jugoslovanski kralj Aleksander, je bil Rožman duhovni, Tomec pa organizacijski in idejni vodja organizacije. Tesno sta sodelovala. Pri Orlu so obstajale tri starostne skupine: naraščajniki, mladi in člani. Prav od Orla je Tomec prevzel naziv "mladi" za člane DKA.

Povrniva se k srečanju leta 1938...

Do srečanja, če se prav spominjam, je prišlo jeseni. Zaradi omenjenih trenj med mladci in stražarji smo se trije akademiki, predstavniki mladcev, in sicer Ivo Cerjak kot predsednik akademske zveze, vrhovne predstavnice katoliških akademskih društev, Milan Komar, poznejši filozof in sloviti univerzitetni profesor v Argentini, in jaz kot predsednik Akademske podzveze mladcev, naveličani in siti nenehnih sporov, samoiniciativno,

ali politika. Izstopil sem in začel delovati pri SL. To tudi zato, ker sem že jeseni leta 1941 prejel prepuščeno, ki mi jo je kot italijanskemu državljanu izdala italijanska kvestura v Ljubljani po spletu okoliščin. Prejel sem jo po posredovanju neke terenke OF, Stane B. iz Ljubljane, in nekega kvesturina, ki je bil v resnici komunist, Stana pa je bila z njim povezana. Že od jeseni leta 1941 pa vse do septembra leta 1943 sem tako lahko potoval v Italijo.

brez vednosti profesorja Tomca, napotili do škofa. Izjavili smo mu, da smo pripravljeni - da bi se izognili škodljivim prepriam s stražarji - prenehati delovati kot DKA in naj to postane njihova Mihaelova skupina. Od omenjenih protagonistov srečanja sem ostal edina živa priča. Kot sem že omenil, smo bili mladi že od leta 1932 priznani kot uradna KA, kar je poleti leta 1938 potrdil tudi papež Pij XI., ko so bili mladi pri njem v avdienci.

Škof pa nam je, vidno presečen, odločno in z močnim glasom, kar ni bila njegova navada, odgovoril: "Veste, tega pa ne! Uradna organizacija KA more biti samo ena, ne moreta biti dve. Mladci ste uradna Katoliška akcija. Sicer spoštujem Ehrlicha, bil je moj mentor, vendar mu bom jasno povedal, da uradna DKA ste samo mladi in nobena druga skupina ali organizacija, ki je lahko samo pomožna sila KA. Ničesar ne bom spreminjal". Opazili smo, da je škof to izrekel s težkim srcem, toda brez oklevanja, ko je nastopal celo proti Ehrlichu, pa čeprav ga je zelo spoštoval.

Kdaj ste izstopili iz mladčevske organizacije?

Profesor Tomec je od mladcev zahteval, da se ne smejo aktivno udeleževati v politiki. Delovali smo lahko le na verskem in idejnem področju. Če se je kdo podal v politično areno, je moral izstopiti. Ko je bila leta 1941 Jugoslavija napadena in okupirana, sem se zaradi razmer v občini Devica Marija v Polju pri Ljubljani, kjer sem takrat živel, vključil v Slovensko legijo (SL), ki je bila ilegalna organizacija Slovenske ljudske stranke (SLS). Ko je to zvedel profesor Tomec, me je poklical na razgovor in mi dejal, da se moram odločiti: ali mladci

liških akademskih društev. Tako je v Gorico odpotovalo šest akademikov, uradnih zastopnikov AZ. Med njimi sem bil tudi jaz in še nekateri mladi: Sergij Wilfan, nečak znanega veljaka OF Jožeta Vilfana in poznejši univerzitetni profesor, brat Toneta Tomšiča in Sebastijan Kocmur. Pred odhodom smo mladi bili pri škofu Rožmanu, ki nam je posredoval podatke in analizo stanja na Goriškem, ki so dokazovali, da Vatikan nima a priori sovražnega odnosa do slovenske Cerkve, temveč da so za to odgovorni nekateri posamezni cerkveni dostojanstveniki v Vatikanu. Po Rožmanovih napotkih je Wilfan pripravil poročilo, ki bi ga prebral na srečanju v Gorici.

Kdo je bil prisoten na goriškem sestanku in kako je potekal?

Ob inženirju Rustji, ki nas je gostil doma, se spominjam Lada Piščanca, ki je bil takrat kaplan v cerkvi svetega Ignacija, pred srečanjem je daroval slovensko mašo v cerkvi na Travniku, ki smo se je udeležili vsi prisotni. Spominjam se še akademika Emila Doktoriča, pa tudi Rada Bednarika; bilo pa je še več navzočih, ki se jih ne spominjam tudi zato, ker jih nisem poznal. Ko je Wilfan prebral svoje poročilo, so nekateri začeli protestirati, ker so pričakovali čisto drugačno vsebino. Organizirano je tudi bilo, da se bomo po srečanju vračali v Slovenijo po različnih smereh. Med potjo naj bi poizvedovali o položaju slovenstva in katolištva na Goriškem. Wilfan se je napotil preko Istre, Tomšič po Goriški do Furlanije, midva s Kocmurjem sva šla po Šoški dolini čez Predil do Žabnic in Trbiča. Zglaševali smo se v župniščih in nastopali v obrambo Vatikana. Nismo pa bili povsod dobro sprejeti.

Našo pot smo končali zadnje dni avgusta in se posamično vračali čez mejo v Slovenijo. Vsi pa smo šli v Poljce na Gorenjskem, kjer je vsako leto preživel počitnice dr. Anton Korošec. Imeli smo namen, da bi mu tam poročali o razmerah slovenske skupnosti na Primorskem.

Kako se je nanj odzval?

Nismo prišli do tega, da bi mu poročali, ker je bila tiste dni pozornost obrnjena povsem drugam. Vospredju je bil pravkar sklenjen sporazum glede Hrvaške med hrvaškim voditeljem Mačkom in predsednikom jugoslovanske vlade Stojadinovićem. Za ta sporazum si je zelo prizadeval prav Korošec, takratni jugoslovanski notranji minister. Časnikar in poznejši diplomat dr. Alojzij Kuhar, brat Prežihovega Voranca, pa je poročal o moči in nevarnosti nemškega nacional-socializma ter o tem, kako je nemški Reich močno vojaško oborožen in pripravljen na vojno. Vsi smo presenečeni poslušali ta poročila. Nekaj dni kasneje, 1. septembra 1939, so Nemci zasedli mesto Gdansk in napadli Poljsko. Razumljivo je, da je po takih vesteh naše poročilo o Primorskem odpadlo.

Kaj pa bi povedali o pomoči Slovenskim internirancem v Gonarsu in na Rabu?

S škofom Rožmanom sem bil v tesnem stiku prav glede teh dveh taborišč. O tem sem junija in septembra leta 2011 pisal v podlistku v Novem glasu več nadaljevanj, tako da jih ne bi posebej pnavljal. Naj pa ponovim in poudarim le njegovo zavzetost in neutrudno prizadevanje, kako pomagati internirancem v Gonarsu. O tem njegovem posredovanju sem še edina živa priča. Ko sem bil sprejet pri nadškofu Mar-

gottiju, sem mu namreč izročil Rožmanovo pismo, v katerem ga je prosil za posredovanje pri italijanski vojaški oblasti, da bi jaz smel obiskati internirance. Z Margottijevim priporočilom sem bil sprejet v Gonarsu in od poveljnika taborišča prejel zagotovilo in navodilo, kako internirancem pošiljati pomoč v hrani in oblačilih. Tudi za pomoč internirancem na Rabu je bilo pomembno Rožmanovo posredovanje preko Vatikana. Ko je bil leta 1942 v avdienci pri papežu, mu je namreč poročal o nečloveških razmerah na Rabu. Na podlagi tega poročila je bil poslan na Rab papežev odposlanec, ki naj bi se prepričal o razmerah v taborišču in ki je o tem poročal papežu. Vatikan je poročilo poslal vrhovnemu vojaškemu poveljstvu v Rimu. In poveljstvo je odredilo, da so bili otroci in ženske premeščene z Raba v manj hudo taborišče v Gonars. Za obupno stanje internirancev na Rabu je zvedel Janko Kralj. Na Rabu so namreč delovale šolske sestre, ki so Kralju to sporočile. On je poročilo preko mene poslal v Ljubljano, svetoval je, naj se obrnemo na načelnika generalnega štaba XI. armadnega zbora polkovnika Galla, ki da je član italijanske KA. Šel sem do njega in mu poročal o strahotnih razmerah na Rabu. Ni mi verjel, vendar pa je obljubil, da se bo pozanimal. Bilo je to konec septembra leta 1942. Čez kak teden me je Gallo dal poklicati in mi naročil, naj pripravimo in mu izročimo seznam odpeljanih iz moje občine. Pripravili smo prvi seznam, nato še druge in začelo se je reševanje internirancev z Raba. Tudi druge občine so prosile za izpustitev svojih internirancev.

Kaj pa po vojni? Kako ste prišli ponovno v stik s škofom Rožmanom?

Škof Rožman se je 5. maja 1945 umaknil iz Ljubljane v Celovec. Javil se je celovškemu nadškofu in v škofiji prenočil. Škofijski generalni vikar Kadras mu je že naslednji dan izposloval potni list, s katerim bi lahko šel v ameriško okupacijsko cono in od tam odpotoval v Italijo in prišel do papeža. Vendar se mu zaradi nerodnosti in odsotnosti poveljnika ameriške zasedbene oblasti ni posrečilo, okleval je in počakal na novo priložnost, ki pa je ni bilo, ker so ameriško cono prevzele angleške oblasti. Zato je ostal na Koroškem in do svojega odhoda v Švico leta 1948 obiskoval begunska taborišča. Toda že avgusta leta 1945 se je zasukalo drugače. Angleška vojaška oblast mu ni več dovolila, da bi se prosto gibal. Ni hotel pa se ilegalno napotiti v Italijo. Moral je prebiti v Celovcu v škofiji in se tedensko javljati vojaški oblasti.

Si ni želel nazaj v Slovenijo?

Prve dni prav gotovo. Njegov voznik in spremljevalec, duhovnik Nande Babnik, ga je varal, ko ga je 6. maja iz Celovca odpeljal z oblubo, da ga bo odpeljal v Slovenijo. V resnici pa je vozil v čisto drugo smer proti Lienzu. Škof se je sicer zavedel, da se ne pelje v pravo smer, toda Babnik se je izvijal, da se mora vračati po drugi poti.

Ga ni mogoče pregovoriti?

Ne, ni ga pregovoril. Babnik se je izvijal na vse načine in navajal več razlogov glede drugačnih poti in smeri.

Kaj se je spremenilo, ko so Angleži zasedli tudi ameriško cono?

Do avgusta leta 1945 se je škof Rožman še prosto premikal med begunci na Koroškem. Naenkrat pa ga je angleška oblast pozvala, da se mora do Veliškega šmarna vrniti v Celovec in tam ostati. Postal je neke vrste ujetnik, saj se je moral vsak teden javljati navadnemu angleškemu "seržentu".

Odmevna nagovora papeža Frančiška

Ne "kontrolorjem vere" in za toplo solidarnost!

Velikokrat smo kontrolorji vere, namesto da bi ljudem vero olajšali. Tako je dejal papež Frančišek med sobotno (25. maj) jutranjo sveto mašo v Domu sv. Marte, ko je, izhajajoč iz evangelija, opozoril, da ljudje v Cerkvi pogostokrat naletijo na zaprta vrata. Markov evangelij pripoveduje, kako so ljudje Jezusu prinašali otroke, da bi jih blagoslavljal, učenci pa so jih grajali. A Jezus se je ob tem vznejevoljil in jim rekel, naj otroke pustijo in jim ne branijo, da prihajajo k njemu, kajti za take je božje kraljestvo. Papež Frančišek je dejal, da je vera Božjega ljudstva preprosta vera, morda je vera brez teologije, ampak ima v sebi teologijo, ki se ne moti, kajti v sebi ima Svetega Duha. Prvi in drugi vatikanski koncil pravita, da se sveto Božje ljudstvo ne more zmotiti v verovanju, je dejal papež in pojasnil s primerom: "Če želiš vedeti, kdo je Marija, pojdi k teologu in ti bo to dobro razložil. A če želiš vedeti, kako Marijo ljubiti, pojdi k Božjemu ljudstvu, ki te bo o tem bolje poučilo. Božje ljudstvo se vedno približa, da bi Jezusa kaj prosilo; včasih je v tem zelo vztrajno, a to je vztrajnost tistega, ki veruje".

Papež Frančišek se je spomnil dogodke, ko je ponižna žena nekega duhovnika prosila blagoslova. Ta jo je vprašal, ali je bila pri maši, in ji nato dobro pojasnil vso teologijo blagoslova med mašo. Žena se je zahvalila, in ko se je duhovnik oddaljil, je prosila drugega, naj jo blagoslovi. Vse tiste besede niso vstopile vanjo, kajti potrebovala je nekaj drugega, potrebovala je, da se je dotakne Gospod. "To je vera, ki jo vedno najdemo,

in to vero daje Sveti Duh. Mi jo moramo olajšati in ji pomagati rasti", je poudaril papež. Spomnil je na svetopisemski prizor slepega moža, ki je vpil za Gospodom: "Jezus, Davidov sin, usmili se me"! Učenci so ga hoteli utišati, a on je še bolj vpil, kajti veroval je v Jezusa. Sveti Duh je v njegovo srce položil ve-

sojega otroka. Odgovorijo ji, da tega ne more, ker ni poročena. "To dekle, ki je imelo pogum in je obdržalo svojega otroka, najde zaprta vrata. To ni prava gorečnost. Oddaljuje od Gospoda. Ne odpira vrat", je podčrtal papež Frančišek in nadaljeval, da, ko sami delamo tako, ne delamo dobro ljudem, Božjemu ljudstvu:

ro. Ostali pa, kot da so mu govorili: "H Gospodu se ne kriči, protokol tega ne dovoljuje, on je vendar druga oseba Trojice". Papež Frančišek je ob tem spomnil na mnoge dobre kristjane, ki pa pogostokrat zapirajo vrata Cerkve. Ponovno je nazorno pojasnil, kako se pogosto godi, da v župnijo pride mladi par, ki se želi poročiti, a namesto da bi se tega razveselili in se zahvalili za novo zakonsko zvezo, ju najprej prosijo za potrdilo o krstu in napadejo ceno maše. Naletijo na zaprta vrata.

"Velikokrat smo kontrolorji vere, namesto da bi olajšali vero ljudi", je poudaril Frančišek. "To je skušnjava, da bi se polastili Gospoda", je nadaljeval in navedel drug primer. Mlada mamica gre v župnijski urad, ker želi krstiti

"Jezus je postavil sedem zakramentov in mi s takšno držo postavljamo osmega: zakrament pastoralne carine".

Jezus je ogorčen, ko vidi kaj takega, je poudaril Frančišek, kajti trpi njegovo zvesto ljudstvo, ki ga zelo ljubi.

"Pomislimo danes na Jezusa", je sklenil pridigo sveti oče, "ki vedno želi, da se mu vsi približamo; pomislimo na sveto Božje ljudstvo, preprosto ljudstvo, ki se želi približati Jezusu; pomislimo na vse kristjane dobre volje, ki se zmotijo in, namesto da bi odpirali vrata, jih zapirajo. Prosimo Gospoda, da bi vsi tisti, ki se približajo Cerkvi, našli odprta vrata in bi srečali Jezusovo ljubezen. Prosimo za to milost".

V soboto je papež sprejel člane posveta o solidarnosti in izzivih

enaindvajsetega stoletja. Zahvalil se jim je za njihovo prizadevanje na področju poglobljanja in širjenja poznavanja družbenega nauka Cerkve preko vrste tečajev, predavanj in knjižnih izdaj. Vse to je po papeževih besedah pomembno, predvsem za laike, ki živijo sredi družbe, v svetu gospodarstva in dela. Ponovno premisliti pojem solidarnosti po Frančiškovih besedah ne pomeni razpravljati o nauku, ki navsezadnje kaže na svojo dolgotrajnost in aktualnost. Najprej pomeni "nauk povezati z družbenoekonomskim razvojem, ki s tem, da je stalen in hiter, predstavlja vedno nove vidike", je dejal papež Frančišek. Ponovno premisliti pa prav tako pomeni "poglobiti in še naprej premišljevati o solidarnosti, da bi se pokazala vsa njena rodovitnost, ki v globini črpa iz evangelija, torej iz Jezusa Kristusa, in kot taka vsebuje neizčrpen potencial".

Papež Frančišek se je v nadaljevanju govora dotaknil še sedanje ekonomske in socialne krize, zaradi katere je ta ponovni premislek še potrebniji in še bolj izpostavlja resnico in aktualnost trditve družbenega nauka.

"Ni slabše materialne revščine, kot je tista", je poudaril, "ki preprečuje zaslužiti si za kruh in ki odvzema dostojanstvo delu". To, "da nekaj ni v redu", se po Frančiškovih besedah ne nanaša več samo na jug sveta, ampak na ves svet. Tukaj se kaže potreba po ponovnem premisleku solidarnosti, ki ni več le navadna pomoč najrevnejšim, ampak pomeni globalni premislek o celotnem sistemu, iskanju poti, da se reformira in popravi v skladu s temeljnimi človekovimi pravicami. Besedi solidarnost, ki je ni videti v svetu gospodarstva, je treba povrniti njeno družbeno vlogo. Solidarnost ni družbena miloščina, ampak je družbena vrednota.

"Sedanja kriza ni samo gospodarska in finančna, ampak ima korenine v etični in antropološki krizi", je zatrdil papež Frančišek in dodal: "Moramo se vrniti k središčnosti človeka, k bolj etičnemu pogledu na dejavnosti in človeške odnose, brez strahu, da bi karkoli izgubili".

krivične tržne ekonomije pokazal pot trajnostnega razvoja. Njen cilj je bil, da bi se podjetniki zavedali, da največjega blagostanja ni mogoče doseči s kopičenjem bogastva in potrošništvom, temveč z življenjem v medsebojni ljubezni. Podjetja, ki jih je ustanovilo Gibanje fokolarov, del dobička namenja revnim. Teh podjetij je 800 v 40 državah sveta. Občestvena ekonomija je mednarodno gibanje in združuje podjetnike, podjetja, združenja, delavce, upravo, znanstvenike, reveže, družine itd. Njihov glavni cilj je sodelovanje pri izkoreninjenju siromaštva in socialnih krivic ter pri ustvarjanju solidarne družbe in takega gospodarskega sistema, ki bi posnemal prvo krščansko skupnost v Jeruzalemu. Pri tem so inovativni in spodbujajo nove ekonomske teorije v dialogu s sodobno kulturo in skupaj z malimi podjetniki, zasebnim in socialnim podjetništvom na lokalni in mednarodni ravni. Ena izmed glavnih značilnosti občestvene ekonomije so industrijske cone, ki so nekakšen laboratorij prenovljenega gospodarstva. Prihodnost bo pokazala, ali je občestvena ekonomija odgovor na trenutne potrebe, vendar primeri iz 40 držav po svetu dokazujejo, da je zelo uspešna. Se je pa potrebno vprašati, ali je njena glavna ovira za širjenje in razvoj njen krščanski temelj, če vemo, da je družba, še posebej v Sloveniji, proti krščanstvu zelo nastrojena?

Janez Rutar

Tretji romarski shod

Terčeljeva pot 2013

Tretji romarski shod po t. i. Terčeljevi poti bo potekal v soboto, 15. junija 2013.

Udeleženci bodo romanje lahko začeli na kar sedmih različnih izhodiščih. Na skupnem cilju na "Novi poti", ki se nahaja na gozdni jasi na posestvu

Taloške domačije na

Kovku (Kovk 19 –

Na Logu), bo ob

11.00 molitve-

na ura z naslovom

Nevidno Božje

srce, vodi svet!, ob

12.00 pa

maša, ki jo bo daroval

dr. Janez

Juhant.

"Nova pot" je

na gozdni jasi na

posestvu Taloške

domačije na Kovku.

Na eni strani jase je oltar iz

velikega kamnitega bloka, ki ima

na čelni strani vklesano letnico

1922, križ in letnico 1989. Okoli

jase so postavljeni stebrički z

začetnicami: CM (Ciril in Me-

tod), PP (Peter in Pavel), M (Ma-

tej), M (Marko), L (Luka), J (Ja-

nez), J (Jožef), J (Janez Krstnik).

Romarske poti bodo potekale iz

naslednjih smeri: iz Šturij (pred Terčeljevim spomenikom) ob 9.00; iz Lokavca (pred cerkvijo) ob 9.00, iz Skrilj (pred dvorcem Favetti) ob 7.30, iz Budanj (Športni park Ravne) ob 9.00, s Cola (s parkirišča za cerkvijo) ob 9.30, z Otlice (pred cerkvijo) ob

10.00, iz Zadloga (pred

cerkvijo) ob 8.00.

Konjeniki bodo

pot začeli pred

lovsko kočjo v

Budanjah ob

9.00. Na do-

mačijo je

možen dostop

z avtomobili.

Pri pripravi in

izvedbi do-

godka bodo so-

delovali Taloška

domačija, Konje-

niško društvo sv.

Štefana Vipavska do-

lina, gasilci Prostovolj-

nega gasilskega društva Col,

RK Ajdovščina, gorski reševalci

Planinskega društva Ajdovščina,

skavti stega Ajdovščina-Šturje,

pevski zbor župnije Budanje,

Društvo prijateljev poti sv. Jako-

ba, Folklorno društvo Vipava,

Prenova v Duhu Vipavske deka-

nije, Društvo kmečkih žena Pred-

meja in pritrkovalci Lokavec.

V organizaciji Zavoda iskreni.net na Rogli Sedmi festival družin

V družinski organizaciji Zavod iskreni.net letos že sedmo leto zapored pripravljajo Festival družin, ki bo potekal v čudovitem naravnem okolju Rogle. Največja letošnja novost bo gotovo ta, da bo festival prvič potekal dva dni; poleg tradicionalnega nedeljskega dogajanja pripravljajo tudi zanimiv sobotni program: dopolne bo namenjeno namestitvi in raziskovanju okolice, popoldne bo zabaven športni program in pogovor z Gregorjem Čušinom o zakonu in starševstvu. Čaroben bo večer, ko bodo skavti poskrbeli za taborni ogenj. Družine, ki bodo preživele vikend na Rogli v pristnem stiku z naravo, bodo lahko na tabornem prostoru so-

orientacijo v labirintu ali se igrali stare družabne igre. Ves čas bo zabavni program tudi na odru, ki bo vrh dosegel s koncertom Adija Smolarja. Letošnji festival želi na poseben način poudariti pomen aktivnega poslanstva poklicev v Cerkvi. Pri pripravi dogodke so se zato povezali zakonci iz različnih občestev, skupnosti in gibanj, ki bodo poskrbeli za izobraževalni program – predavanja in delavnice o očetovstvu, vlogi moža in žene v zakonu, o tem, kako v zakonu vedno znova prižigati ogenj ljubezni, in o tem, kako je, ko starši pri verouku prenehajo biti samo "taksisti". Sredi vrveža živahnega dogajanja se bo v znani kapeli na Rogli dogajalo še nekaj poseb-

torile, za vse ostale pa so v turističnem središču na Rogli pripravili ugodno ponudbo nočitev v apartmajih ali v hotelu. Udeleženci bodo na Festival družin lahko prišli tudi samo v nedeljo. Nedeljski program se bo začel s sveto mašo na prostem ob 10.30. Daroval jo bo g. Simon Potnik, ki je pripravil posebno katehezo, z Adijem Smolarjem pa poskrbel tudi za himno letošnjega festivala. Pri maši bo sodelovalo več otroških zborov. Kosilu bo sledil pester popoldanski program. Skavti bodo pripravili skavtske igre, pot preživetja in kurjenje taborne ognja. Otroci se bodo s starši lahko udeležili različnih delavnic pa tudi modernega lova za zakladom, preizkusili bodo

negu. Sredi veselja bo med družinami navzoč On, ki je vir veselja: v kapeli bo pred Najsvetejšim čas in prostor za trenutek umiritve in osebne molitve. Z namenom, da bi Festival družin še naprej lahko opravljal svoje poslanstvo in bil znamenje upanja, se vsi, ki pripravljajo letošnjo prireditev, poročajo za podporo: bodisi za dar 5 evrov na odraslega udeleženca festivala bodisi za nakup "festivalskega paketa": v njem bodo boni za topel obrok za celotno družino, blazine za sedenje, lična steklenička za vodo ("eko!"), 50 % popust za letno sankanje na Rogli ter glasbeni CD s pesmimi Festivala družin – od Adija Smolarja do priljubljenih duhovnih pesmi.

Razmišljanje

Je nova pot za trajnostni razvoj občestvena ekonomija?

Vsak izmed nas je skozi pogovor v družbi ali med prebiranjem in poslušanjem novic lahko ugotovil, da je s sodobno družbo in ekonomijo nekaj hudo narobe. Skozi "jugonostalgijo" ljudje obujajo spomine na zagotovlje-

govor na to vprašanje je že leta 1987 dala Svetovna komisija za okolje Združenih narodov, ki je definirala trajnostni razvoj kot razvoj, ki zadovoljuje sedanje potrebe, ne da bi ogrozil prihodnje generacije. Se pravi, da ima cilj omejiti sedanje prekomerno po-

sledično povzroča tudi okoljsko krizo, kjer je v "državah tretjega sveta" visoka gospodarska rast na račun onesnaženega okolja. Na primeru Kitajske lahko vidimo, kaj je povzročil prehod v skrajno obliko kapitalizma za ceno ekonomskega razvoja, saj je kar

40% zemlje zastrupljene in neprimerne za obdelavo. Poleg tega je več kot tretjina vode nepitne, peščeni viharji zaradi degradacije prsti pa povzročajo boleznih dihal in kaos v življenju ljudi v Pekingu in v njegovi okolici. Čeprav se trajnostni razvoj veliko promovira, pa še zmeraj ne dosega želene umestitve v

družbi, ekonomiji in v politiki. Eno najbolj cvetočih gospodarstev na svetu je tudi Brazilija, kjer so se začeli temelji nove poti za trajnostni razvoj. Tej poti je dala zagon "občestvena ekonomija", kjer je s tem projektom pred dvajsetimi leti začela Chiara Lubich, ustanoviteljica Gibanja fokolarov. Ob prihodu v Sao Paulo je Boga prosila za tretjo pot, ki bi ji na pogorišču marksizma in

trošnja, da bomo lahko kaj zapustili našim potomcem. V zadnjem času lahko veliko breme in slišimo o trajnostnem razvoju preprosto zato, ker je aktualen. Vsi vemo, da se veliko govori o krizi. Tu je predvsem mišljena ekonomska kriza, kjer je v neoliberalnem "laissez faire" gospodarstvu denar vladar človeka in se gleda vse le skozi perspektivo dobička. Omenjeni vidik po-

Chiara Lubich

ne službe in poceni kredite ter nas prepričujejo za vrnitev v socializem. Žal imamo Slovenci zelo slab zgodovinski spomin in pozabljam, da je to propadli družbeni in ekonomski sistem. Kdo si upa dati zagotovilo, da se na morebitnem referendumu ne bi odločili za "demokratski socializem"? Išče se neka vmesna pot med "krutim kapitalizmom" in propadlim socializmom. Od-

Ilirska Bistrica / Vsakoletno srečanje

Romarski dan sodelavcev Karitas koprške škofije

V soboto, 1. junija 2013, je bil v Ilirski Bistrici romarski dan sodelavcev Karitas koprške škofije. Zbralo se je preko 300 sodelavcev iz celotne škofije. Začeli smo s sveto mašo v župnijski cerkvi sv. Petra v Ilirski Bistrici, ki jo je daroval predsednik Dekanijske karitas Ilirska Bistrica Franc Raspor ob somaševanju ravnatelja Mateja Kobala in neka-

terih drugih duhovnikov. Sledilo je predavanje dr. Cirila Sorča o temi Leto vere in karitas. Predavatelj je z različnih vidikov osvetlil osebno in občestveno vero, ki je temelj karitativne dejavnosti. V popoldanskem delu smo se preselili na samostansko dvorišče Šolskih sester de Notre Dame, kjer so nas

sodelavci Dekanijske karitas Ilirska Bistrica pogostili in poskrbeli za dobro počutje. Na koncu smo se zbrali v samostanski kapeli pri skupnih litanijah; predstojnica s. Štefka nam je predstavila zanimivo zgodovino samostana, ki je skozi številne preizkušnje postal ponovno duhovno središče na Bistriškem. Romarski dan sodelavcev karitas v koprski škofiji je že tradicionalen. Vsako leto je gostitelj druga območna oz. dekanjska karitas. Namen srečanja je povezovanje in druženje

sodelavcev karitas, spoznavanje župnij in dekanij v škofiji, predvsem pa skupno duhovno oblikovanje.

V Koprski škofiji je Karitas organizirana v 166 župnijah, imamo 2.300 stalnih in občasnih prostovoljcev, ki letno opravijo več kot 100.000 ur prostovoljnega dela.

Župnijske karitas se združujejo v tri Območne (Goriška, Istrska in Tolminska) in pet Dekanijskih karitas (Idrija, Cerkno, Ilirska Bistrica, Kraška, Postojnska in Vipavska). Imamo 13 Centrov karitas (Bovec, Tolmin, Grgar, Nova Gorica, Idrija, Ajdovščina, Sežana, Postojna, Pivka, Ilirska Bistrica, Koper, Portorož in Izola), kjer sodelavci Karitas ob dogovorjenem času nudijo ljudem v stiski materialno in svetovalno pomoč, istočasno pa tam tudi zbirajo darove skupin in posameznikov, ter 4 domove Karitas (Soča, Solkan, Cesta, Bertoki), kjer se izvajajo specifični programi.

Jožica Ličen

Stolnica v Piranu je dobila zvonova iz Berlina

Kdaj bosta končno v zvoniku?

Po slovesnem prihodu dveh "berlinskih" zvonov v Piran v aprilu je na vrsti še "zadnja tretjina" dela: ureditev zvonika ter usposobitev 800 in 600 kilogramov težkih zvonov, ki bosta nadomestila neuporabna, počena zvonova. Tako je za STA povedal piranski župnik Zorko Bajc. Za dokončanje projekta po grobih ocenah potrebujejo med 15.000 in 20.000 evrov.

Zgodba o tem, kako sta zvonova iz berlinske župnije pristala v Piranu, je "splet pozitivnih naključij", je pojasnil župnik Bajc, temelji pa na dolgoletnem prijateljstvu med slovenskim duhovnikom Izidorjem Pečovnikom - Dorijem, ki službuje v Berlinu, in prvim možem izolskega Galeba Marjanom Jovanovičem.

Ko je Pečovnik pred tremi leti pripeljal v Slovenijo skupino župljanov, je Jovanovič preko direktorja Primorskih novic Leona Horvatiča stopil v stik z Bajcem, ki je nemškemu gostom razkazal Piran in njegovo dediščino ter tudi na zvonik, kjer so poleg zvona iz 15. stoletja videli še zvonova iz leta 1921, ki pa sta počena in zato neuporabna.

Na Bajčevo presenečenje je čez nekaj mesecev dobil klic iz Berlina, da so se v župniji odločili, da dva od svojih treh zvonov, ki ju zaradi statike zvonika niso smeli uporabljati, podarijo piranski župniji. Lani je v Nemčijo odšla 12-članska delegacija, slovesnost, ko je zvonove v Piranu blagoslovil koprski škof Jurij Bizjak, pa se je ujela s praznovanjem župnijskega zavetnika sv. Jurija. Udeležilo se je je okoli 600 ljudi. Bronasta zvonova sta bila izdelana leta 1958, posvečena pa sta Jezusu Kristusu oz. Mariji in nosita napise v latinščini: "Sedeat Dominus Rex in aeternum - Dominus benedictet populo suo in pace" (Gospod bo prestoloval kot kralj na veke - Gospod bo blagoslovil svoje ljud-

stvo z mirom) ter "Salve Regina Mater Misericordiae esto solatium nostrum et laetitia!" (Poždravljena Kraljica, Mati usmiljenja, bodi tolažba in naše

turistično promocijo za prepoznavnost Pirana. "Zadnja tretjina" dela je ureditev samega zvonika, umik obeh počenih zvonov, ki bosta dobila mesto na odru v vr-

Predaja zvonov v Berlinu

veselje!). Piranski župnik v novih zvonovih vidi simbol prijateljstva, solidarnosti in povezanosti med obema župnijama ter mestoma Piran in Berlin, hkrati pa ocenjuje, da lahko predstavljata pomembno

tu župnišča, nato pa sam dvig novih zvonov in ureditev vsega potrebnega, da bosta tudi delovala. Pri tem bo potrebno na novo urediti tudi notranjost zvonika, da bo zdržal nihanje zvonov, ter elektrifikacijo, saj bodo zvonjenje omo-

gočali elektromotorji. Čeprav zvonik sodi v kompleks stolne cerkve sv. Jurija, pa si župnija glede na trenutne razmere od ministrstva za kulturo ne more obetati nobenih dodatnih sredstev, tako da so glede tega prepuščeni iznajdljivosti in dobrotnosti posameznikov. Natančen načrt posega še ni izdelan, po grobi oceni pa bi za postavitev zvonov potrebovali med 15.000 in 20.000 evrov. Župnik Bajc upa, da bo sredstva mogoče zbrati v letu ali dveh. Obnove pa je potreben tudi 400 let stari zvonik, ki ga je že načel zob časa.

Piranska župnija, ki je lani za obnovo sakralne dediščine od občine prejela 2000 evrov (letos naj bi ta znesek znašal 3000 evrov) sicer bdi nad bogato dediščino srednjeveških cerkva, ki pa so večinoma potrebne temeljitih posegov. Ne nazadnje je zaradi klifne obale, ki se vsako leto za nekaj centimetrov dodatno približuje mestu, ogrožena stavba župnišča ter tudi samo mestno obzidje iz 16. stoletja.

Deset mestnih cerkva daje Piranu poseben pečat, brez njih bi mesto izgubilo svojo prepoznavnost. Zato je zelo pomembno ohranjati tamkajšnje sakralno dediščino.

Foto MV

V župniji svetega Martina v Doberdobi so v nedeljo, 26. maja 2013, na praznik Svete Trojice, doživeli posebno veselje: štirinajst otrok je prvič prejelo sveto obhajilo. S slovesno mašo so ver-

niki prosili zanje in za njihove starše, da bi jim luč Svetega Duha vedno kazala pravo pot in da bi rasli povezani z župnijsko skupnostjo pod varstvom plašča svetega Martina.

Kratke

Cerkev sv. Ivana v Gorici / Sklep šmarnic

Kot v marsikateri cerkvi v naših slovenskih vaseh so se zadnji dan meseca maja, v petek, 31., tudi v cerkvi sv. Ivana v Gorici, v Slovenskem pastoralnem središču, končale šmarnice, lepa pobožnost v čast Mariji Devici, ki ji je posvečen najlepši mesec v letu, ko narava pokaže svoj najbolj čudoviti obraz, poln cvetja in opojnih vonjav. Sredi maja je šmarnični večer z znanimi Marijinimi pesmimi obogatila skupina gospa, ki na univerzi za tretje obdobje v Novi Gorici obiskujejo tečaj citer.

Sklepno slovesno bogoslužje z litanijami Matere Božje, zahvalno pesmijo in blagoslovom z Najsvetejšim je, kot ostale dni, vodil msgr. Cvetko Žbogar. Berilo in šmarnično branje iz knjige Obrazi vere, o blaženih, pa tudi o drugih globokovernih ljudeh, ki so svoje življenje posvetili Bogu oz. prepustili, da jim ga je on usmerjal, je kot vsak dan prebral dr. Danilo Čotar. Namesto ljudskega petja so se tokrat milo zveneče Marijine pesmi oglasile ob spremljavi harmonija, na katerega je igrala gospa Adela Ferleščič. Peščici vernikov, ki so zvesto hodili k šmarnicam vsak večer, so se zadnji dan pridružili še nekateri. Mladih in otrok, žal, ni bilo niti toliko, kolikor je prstov na eni roki.

Kje so tisti časi, ko je bila cerkev sv. Ivana ves mesec maj preporna in otroci smo tesno, drug ob drugem, sedeli na stopnici pred vstopom v prezbiterij in na klopci pred ostalimi klopmi in skoraj tekmovali, kdo bo prispel prej v cerkev, da bo zasedel "boljši prostor", in si ob koncu maja "prislužil" podobico! Na koru pa so pevci peli ob orgelski spremljavi organista Maksa Debenjaka, ki že vrsto let spokojno čaka vstajenja na štandreškem pokopališču. / IK

Romanje v Lurd

Medškofijsko romanje z UNITALSI v Lurd se bo začelo v ponedeljek, 10. junija 2013. V skupini s 1.300 romarji, bolnimi in zdravimi, bo tudi več kot sto slovenskih in 30 bolgarskih udeležencev. Vodil ga bodo trije italijanski škofje - tržaški nadškof Giampaolo Crepaldi, videmski nadškof Andrea Bruno Mazzocato in goriški nadškof Carlo Roberto Maria Redaelli ter upokojeni koprski škof Metod Pirih iz Slovenije.

Srečanje cerkvenih gibanj v koprski škofiji / Tukaj smo – se poznamo?

Vabilo na srečanje cerkvenih gibanj, ki bo v Kopru - Francišanski samostan sv. Ane (na sliki), v soboto, 8. junija 2013. Program: ob 9.00 zbiranje; ob 9.30 "Spoznavajmo se" (predstavitev karizem,

dejavnosti in izkušenj posameznih gibanj); ob 11.00 odmor; ob 11.30 nagovor koprškega škofa dr. Jurija Bizjaka; ob 12.00 sv. maša. V primeru lepega vremena bo sv. maša zunaj, v parku pred samostanom; prinesite s seboj pokrivala za glavo in stolčke. Istočasno bo potekalo celodnevno čiščenje Najsvetejšega; molitev za domovino (organizira Prenova v Duhu). Glasbeniki so vabljeni, da prinesejo s seboj instrumente in note; poskusili bodo namreč ustanoviti skupen pevski zbor. Posamezna cerkvena gibanja prosijo, da pripravijo stojnice z literaturo, zgoščenkami in zgibankami, kjer bodo obiskovalci lahko dobili dodatne informacije o posameznem gibanju. Za malico in kosilo poskrbi vsak sam. Info: Bogdan Vidmar: bogdan.vidmar8@gmail.com; tel.: (00386) 051 323165.

Papež živi še vedno v domu svete Marte

Papež Frančišek se tudi dva meseca in pol po izvolitvi za poveljarja katoliške Cerkve ne namerava preseliti v zanj

preurejene prostore v Apostolski palači. Še vedno se najbolje počuti v domu svete Marte, vatikanski rezidenci za goste. "Tam nisem osamljen", je v pismu argentinskemu župniku zapisal papež Frančišek. "Nisem se želel preseliti v Apostolsko palačo. Tja grem le na audience in delo. Še naprej živim v domu svete Marte, ki prenočuje škofe, duhovnike in laike. Tam me ljudje vidijo in živim normalno življenje: javne maše dopoldne, opoldne obedujem z drugimi gosti", je v pismu, ki ga je duhovnik Enrique Martinez prebral vernikom v svoji cerkvi v Buenos Airesu, zapisal Frančišek. Papež je v pismu po poročanju italijanskega časnika Corriere della Sera zagotovil, da bo tudi kot papež ostal zvest življenjskemu stilu škofa iz Buenos Airesa. "Poskušam ohraniti enake načine vedenja kot v časih v Buenos Airesu. Če bi se v svoji starosti spremenil, bi bil smešen", je še zapisal nekdanji kardinal Jorge Mario Bergoglio. Papež, ki je bil izvoljen 13. marca, je pontifikat začel v znamenju skromnega življenjskega sloga in ponižnosti ter si na ta račun prislužil veliko pohval.

Iz beležke goriškega nadškofa

Msgr. Carlo Redaelli bo v soboto, 8. junija, ob 18. uri podelil zakrament sv. birme v župniji sv. Blaža v Terzu pri Ogleju; dan kasneje, v nedeljo, 9. junija, pa bo podelil isti zakrament v Sesljanu za župniji Sesljan (sv. Frančišek) in Devin (sv. Janez Krstnik). Popoldne se bo ob 15.30 udeležil srečanja vseh redovnikov dežele FJK. Od 11. do 15. junija bo vodil škofijsko romanje v Lurd.

Snovanja 2013 Glasbeni mozaik

Nastop gojencev treh goriških glasbenih šol

Poslušanje je najboljša glasbeno-vzgojna metoda: omogoča spoznavanje novih skladb, širjenje osebnih obzorij, soočanje z drugimi učenci in učitelji ter ne zadnje ugotovitve, da delo in trud privedeta do cilja. Te misli prof. Neve Klanjšček s SCGV Emil Komel so dale primerno iztočnico večeru iz niza Snovanj z naslovom *Glasbeni mozaik*, ki je potekal 29. maja v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž. Tokrat so se srečali gojenci treh glasbenih šol, ki več desetletij zaznamujejo goriški prostor. Najmlajša - Kulturno in glasbeno društvo iz Fare - je nastala pred slabimi 40 leti, šola Komel se je razvila iz orglarske šole, ki jo je pred 60 leti ustanovil Mirko Fi-

Ivana Cotič

ob klavirski spremljavi očeta Hilarija in flautistka Ivana Gerin, ki jo je na klavir spremljala Katja Lavrenčič. Fundacija Citta' di Gorizia sta zastopala pianist Uroš Kvektovic in kitarist Devid Grego: slednji je bil res dober, njegov nastop - v primerjavi z ostalimi izvajalci - pa morda predolg. S primernimi skladbami sta se nato izkazala

še gojenca gostujoče šole, flautistka Ivana Cotič in violinist Aleš Lavrenčič; prvo je na klavir spremljala Katja Lavrenčič, drugega pa, ki je izvedel koncert Henryka Wieniawskiego, s katerim je že večkrat povsem prepričal in navdušil publiko na različnih odrih, Hilarij Lavrenčič. Zelo prijeten je bil tudi godalni kvartet šole Komel (violinistki

Devid Grego

lej, Glasbena fundacija Citta' di Gorizia - Istituto di musica pa je bila ustanovljena ob koncu 18. stoletja in je v svoji slovitosti zgodovini imela nekaj odličnih ravnateljev. Srečanje so uvedli trije "komegovci": mladi pianist Nicola Grauner, čelist Jurij Lavrenčič

Katja Pirjevec in Marta Carlesso, violistka Petra Rusjan, čelo Francesco Malaroda), ki je zaigral Boccherinijev Quartettino v C duru. Skoraj dveurni glasbeni večer je sklenil godalni orkester šole iz Fare, ki ga že deset let uspešno vodi prof. Annalisa Clemente. / DD

Godalni orkester glasbene šole iz Fare

Snovanja 2013 Glasbena pravljica v Brdih

Veseli ringaraja naj zaobjame ves svet!

Najmlajši gojenci Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice, otroci predšolske glasbene vzgoje in teorije ter solfeggia, so sredi, zaradi obilnega pomladnega deževja, bujno zelenih vinorodnih briških gričev, na prijazni domačiji Aleša Komjanca, v nedeljo, 2. junija 2013, povabili na razigran popoldan veliko množico poslušalcev, da bi se jim pridružili v veseljem rajanju, ki bi združilo vse ljudi sveta v bratsko sklenjen krog. Kot vsako leto je tudi v letošnjem glasbenem nizu *Snovanja* našel svoj kotiček koncert, namenjen malčkom, ki zvedavo stopajo v glasbeni svet in polagoma, ob pesmicah in igranju na drobna glasbila spoznavajo njegove zakonitosti. Vse letošnje šolsko leto so pod energičnim, temperamentnim vodstvom zborovodkinje Michele De Castro, ki si je zamislila ta glasbeni projekt, prepevali ljudske pesmice, izštevance s šaljivo vsebino in ob koncu so seveda želeli opravljeno delo predstaviti poslušalcem. Nastal je tako svojevrsen glasbeni splet, ki so ga otroci predstavili pod naslovom

Glasbena pravljica v Brdih. Pri tem glasbenem načrtu so se jim pridružili vrstniki iz italijanske glasbene šole Fondazione musicale "Citta' di Gorizia" z zborovod-

kinjo Simonetto Fumiatto. To je bilo prvo tovrstno sodelovanje z italijansko šolo. Najmlajši gojenci obeh šol so tako prvič nastopili skupaj. Slovenska ljudska pesem, izštevance igrivih vsebin, ki se oglašajo iz pesmic Abraham 'ma sedem sinov, Petelinček je na goro šel, Lisica je imela očala, Gospud je zasafo medweida wen, En ten tenera, so se prepletale z italijanskimi in furlanskimi napevi, pa tudi s švedsko, južnoameriško in nemško ljudsko pesmijo. Nekatere

sta zborčka zapela skupaj, druge pa posamično. Rosnim, zvonkim otroškim glaskom sta se pridružila zrela glasova gostov, sopranistke Julije Kramar in baritonista Eugenia Leggiadrija Gallanija. Pevca sta poslušalcem podarila tudi arijo Papagena iz znane Mozartove opere *Čarobna piščal*. V pravljicnem tonu sta v slovenščini in italijanščini tudi uvajala posamezne pesmice in jih tako povezovala v celoto, ki se je skleni-

temeljito šolsko delo, pri katerem so se njeni učenci soočili tudi z glasbili. Otroci so sproščeno peli ob spremljavi glasbenikov Tomaža Škamperleta (klarineta), Mihaela Lavrenčiča (harmonika), Davida Šuligoja (kontrabas), Damijane Čevdek (klavir), pa še nekaterih gojencev italijanske šole. Uvodoma je udeležence te lepe glasbene prireditve, ki je potrdila zavzetost Centra Komel za vzgojo najmlajših gojencev, ki predstavljajo temelj, na katerem graditi nadaljnje delo, in v katerih se bo morda izkazal

kak talent, pozdravila ravnateljica SCGV Komel Alessandra Schettino. Naglasila je sodelovanje z italijansko šolo in se seveda zahvalila gospodarju Robertu Komjancu in njegovi ženi Rafaelli Nardini, ker sta tudi tokrat tako prijazen sprejela pod "svojo streho" koncert *Snovanj*. Robert Komjanc pa je ob pozdravu zaželel Alessandri Schettino, ki je pred kratkim sprejela

odgovorno mesto ravnateljice, veliko uspehov in zadoščenja pri tej zahtevni nalogi.

Lepo srečanje z glasbo, odeto v čarobnost otroških ljudskih pesmic in privlačnost otroškega nastopa, se je končalo ob pogrnjenih mizah in prijateljskem klepetu. Tudi dež je prizanesel, tako da so se mali pevci po nastopu lahko sproščeno podili po prostornem vrtu Komjančeve domačije na Jazbinah.

Iva Koršič

V občinski telovadnici v Sovodnjah

Slovesna prireditev ob poimenovanju vrtca

V občinski telovadnici v Sovodnjah je bila v petek, 31. junija, slovesnost ob poimenovanju domačega vrtca, ki bo odslej nosil ime Čira čara. V torko so prišli na svoj račun malčki iz Rupe, saj so domači vrtci, ki iz varnostnih razlogov sicer domujejo na sedežu civilne zaščite na Vrhu, poimenovali Živ žav. Slovesnost je bila v Kulturnem domu v Sovodnjah. V soboto pa bo slovesno v župnijski dvorani v Doberdobu, ko bo vrtec dobil ime Čriček. V desetih dneh bodo tako poimenovani trije vrtci, ki delujejo pod okriljem didaktičnega ravnateljstva Doberdob. V naslednjem šolskem letu bodo osnovno šolo v Romljanu poimenovali po goriški pesnici

Ljubki Šorli, ostaja pa še odprto poimenovanje nižje srednje šole, ki deluje v Doberdobu. Sovodnjski vrtci obiskujejo letos 26 malčkov, odprli so ga pred šestimi desetletji, zanj skrbita dve vzgojiteljici. Sobotno slovesnost so sooblikovali malčki, domači osnovnošolci, plesalke društva Vipava in mladi glasovi sestava Sovodnje, zaigral je tudi gojenec Glasbene matice. V prepolni občinski telovadnici so bili prisotni nekdanje ravnateljice, vzgojiteljice in seveda gojenci.

Ravnateljica večstopenjske šole Doberdob Sonja Klanjšček je poudarila, da je vrtec pomembno stičišče dejavnosti in interesov, družinam ne nudi le varstva,

temveč otroke vzgaja, za razvoj osebnosti vsakega otroka je zelo pomemben. Ravnateljica je prebrala tudi utemeljitev poimeno-

vanja, ki črpa iz sveta pravljic in magije. Prisotne je nagovoril tudi odgovorni pri deželni upravi za slovenske šole Tomaž Simčič, županja Floreninova pa je povedala,

gradnje novega kompleksa za Kulturni dom v Sovodnjah, vendar zadevna prošnja že več let čaka na potrebno finančno kritje v deželnih uradih.

gradnje novega kompleksa za Kulturni dom v Sovodnjah, vendar zadevna prošnja že več let čaka na potrebno finančno kritje v deželnih uradih.

Učenci 4. razreda OŠ Frana Erjavca so obiskali goriško občino Za boljše spoznavanje vloge občinskih organov in uradov

23. maj je bil za učence OŠ F. Erjavca poseben dan, saj sta jih obiskala domačina David Peterin in Božo Tabaj, občinska svetovalca, ki sta prijazen sprejela povabilo razredne učiteljice Martine. Učence sta seznanila z delovanjem in nalogami občinske uprave, predstavila vlogo občinskega sveta, župana, spregovorila o tem, kako potekajo volitve in z veseljem odgovarjala na zastavljena vprašanja. Ta dogodek pa ni bil sam sebi namen, temveč le uvodni del širšega "razrednega načrta", ki je predvideval tudi ogled same občine in njenih uradov. Dne 29. maja sta učiteljici Martina in Loredana z mestnim avtobusom pospremlili učence v

mesto. Mlade obiskovalce je prva pozdravila občinska svetovalka ga. Marilka Koršič in jih pospremila do županovega urada, a žal je bil župan odsoten zaradi službenih obveznosti. Sprehodili so se še po drugih sobanah občinske palače Attemsov Svetokriških in medtem so se jim pridružili še David Peterin, Giuseppe Cingolani in Majda Bratina. Boljših vodičev res ne bi mogli imeti, saj so to znane in politično aktivne goriške osebnosti, ki so našim otrokom podarile kar nekaj svojega dragocenega časa ter jim razkrile marsikatero zanimivost. Majda Bratina jim je povedala nekaj o slovenski konzultanti in bila pri tem zelo

jasna. Učenci so obiskali tudi

sejno sobo občinskega sveta in se živeli v vloge občinskih svetnikov in svetnic. Znali so postaviti resna in konkretna vprašanja v zvezi z razvojem svoje šole in bližnjega okolja. Zanimalo jih je, kdaj bodo povečali šolo, ji dogradili nove prostore; predvsem pa so

izrazili željo po risalnici in računalniški sobi. Vprašali so tudi, kdaj nameravajo ponovno preplestati razrede, da bodo lepši, saj bi to pozitivno vplivalo tudi na njihovo učenje. Iz "razprav" je bilo razvidno, da učenci zelo pogrešajo prisotnost interak-

tivnih tabel v posameznih razredih. Povedali so tudi, da je v Štandrežu včasih nevarno prečkati cesto, ker marsikje ni prehodov za pešce. Ker radi kolesarijo, pričakujejo od občine, da bodo tudi v tem predelu kmalu začeli urejati kolesarske poti. Svetovalci so si skrbno zabeležili njihove potrebe, želje in ugotovitve ter dejali, da jih bodo vzeli resno v pretres. Seja se je končala in po krajši pavzi so obiskali še prostore občinske policije. Za tem so si ogledali matični urad in spoznali naloge posameznega urada. Žal pa si zaradi slabega vremena niso mogli ogledati občinskega parka. Vsekakor je obisk zelo približal otrokom delovanje občine, predvsem pa izostril v njih čut državljanske pripadnosti in odgovornosti. Vsi učitelji in učenci se iskreno zahvaljujejo vsem spremljevalcem, ki so tako pri pouku kot na občini obogatili njihovo izkušnjo.

Podelitev bralnih značk učencem Večstopenjske šole Gorica

Naj živijo zvedavi "knjižni molji"!

Mrzlo, deževno, prav nič pomladno vreme, v petek, 31. maja 2013, ni niti najmanj skazilo veselja in prijetnega ozračja, ki sta presevali veliko dvorano Kulturnega centra Lojze Bratuž, v kateri so se zbrali solarji Večstopenjske šole s slovenskim učnim jezikom, v katero spadajo OŠ O. Župančič iz Gorice, OŠ F. Erjavec iz Štandreža, OŠ J. Abram iz Pevme, OŠ A. Gradnik iz Števerjana in OŠ L. Zoržut iz Bračana, da bi slovesno prejeli bralne značke. Tudi letos so namreč ob učnem programu radi segali po knjigah iz šolskih knjižnic in gotovo zahajali tudi v dobro založeno Feiglovo knjižnico in si s tem poleg spoznavanja literarnih del in širjenja obzorja nabirali tudi točke za bralno značko. Zdi se, da je zagrizenih bralcev zmeraj več, saj je na oder prišlo iz raznih šol kar 69 superbralcev, takih, s kopico prebranih knjig. To število pa res ni od muh! K sebi po priznanje jih je povabila učiteljica Barbara Rustja, že dolgo let sproščena povezovalka sporeda tega slovesnega dopoldneva. Ob pomoči kolegice Marte Ferletič in tokratnega gosta Matjaža Pikala je predstavnikom šol, ki so prišli na oder, izročila knjižni dar in bralne značke, da bi jih kasneje v učilnicah učiteljice podelile zaslužnim bralcem. Prvi so

na oder pogumno stopili prvošolci, ki so si s pridnim prisvajanjem pisanja in branja zaslužili knjigo. Žreb je osrečil še deset solarjev - med njimi so bili najbolj srečni prav prvošolčki: prejeli so platneno torbico bral-

Pred "uradnim" delom te vsakoletne prireditve je učiteljica Barbara izzivala podrezala v domišljijo solarjev, s tem da jim je nizala besedo za besedo, na katere so morali odgovarjati z drugo, ki se je rimala z njo. Učenci so ži-

nika in še kaj, mojstra rimane besede. Pikalo jih je takoj ujel na svoje limanice s pesmicama *Marko skače* (o njej je sprva mislil, da je športna himna!) in *Pod to goro zeleno*. Nato pa je iz svojega "pikalomata" potegnil marsikaj, tudi gusarsko suknjo in klobuk, ter jim, preobražen v pirata Vrabca "s hribov", povedal in zapel ob igranju svojih dveh harmonik marsikatero hudomušno pesmico in zgodbi v rimah, tudi tisto o Marini, ki jo je zapel na melodijo znane italijanske popevke. Pri tem je posegel tudi po svoji zbirki pesmic *Zverinice prijateljice*, ki jih je - kot je sam povedal - posnel pred kakim letom prav v Gorici. Nekakšna himna *Misli dobro in modro* je ob skupnem petju in ritmičnem ploskanju otrok sklenila dopoldansko prireditev, ki je izzvenela kot poklon marljivim bralcem, pa tudi v vsej otroški radoživosti.

IK

ne značke, v katero bodo lahko spravili knjigo ali knjige in jih nesli s seboj na tako pričakovane počitnice. Učiteljica Barbara je namreč zelo priporočala, naj berejo tudi v poletnem času. Da se vsako leto pri nas dogajajo ta lepa slavlja, že dolgo let vestno skrbi prof. Andreja Duhovnik, svetovalka za slovenske šole v Italiji na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo, za kar so ji šolniki in seveda starši ter učenci zelo hvaležni. Iskrena zahvala gre tudi vsem tistim, ki se v naši matični domovini zavzemajo za rast naših šol.

vahno in razigrano takoj našli prave rime in s tem uvedli gosta, Matjaža Pikala (1963, Slovenj Gradec), slovenskega književnika, igralca, glasbenika, šport-

V župnijskem domu v Štandrežu

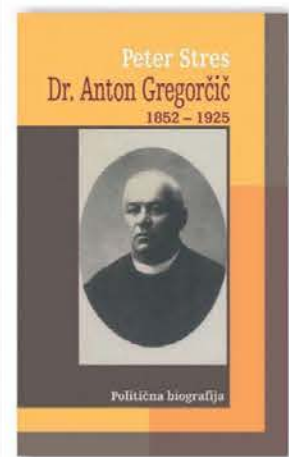
Otroško mladinska predstava Pogumni Tonček

Pod mentorstvom Daniele Puja, ki redno sodeluje pri dramskem odseku Prosvetnega društva Štandrež, se je dvajset otrok in najstnikov predstavilo v nedeljo, 2. junija, s pravilčno igrano Pogumni Tonček. Polovica nastopajočih poje pri otroškem cerkvenem zboru Štandrež in radi nastopajo tudi v gledaliških igrah. Za to uprizoritev se jim je pridružilo lepo število vrstnikov. Predstava s pisano in cvetjem obogateno sceno je bila v župnijski dvorani Anton Gregorčič. Pri sceni je sodeloval tudi Joško Kogoj, pri tehniki in glasbi pa David Vižintin. Tonček je res pogumno nastopil in pregnal vse, ki so ga ovirali pri njegovem poslu. Zeleno gozdno okolje so oživili tudi polčki, metuljčki, lepe vile in nadležni škrti. Pojavila sta se tudi zeleni in povodni mož, dogajanje pa je nadzoroval Vilinski kralj. Mladi igralci so bili na odru sproščeni in številno občinstvo jih je s ploskanjem nagradilo za njihov trud. Največ truda pa je seveda v predstavo vložila Daniela Puja, ki je mlade lepo pripravila za nastop. / DP

Foto: DP

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA pod pokroviteljstvom POKRAJINE GORICA

vabi na predstavitev monografije *Petra Stresa*

DR. ANTON GREGORČIČ 1852-1925
Politična biografija

v četrtek, 13. junija 2013, ob 18. uri

na Goriškem gradu
v konferenčni dvorani Pokrajinskih muzejev
Grajsko naselje 13

Ob prisotnosti avtorja bosta o delu govorila podpredsednica Pokrajine Gorica gospa Mara Černic in urednik knjige prof. Peter Černic

Toplo vabljeni!

Obvestila

Prosvetno društvo Štandrež vabi na ogled fotografij društvenega izleta v Turin, v četrtek, 6. junija, ob 20.30 v spodnjih prostorih župnijskega doma Anton Gregorčič v Štandrežu.

V galeriji Ars nad Katoliško knjigarno je do konca junija - ob urah, ko je knjigarna odprta - na ogled razstava "Dediščina Cirila in Metoda. Načrt za Evropo", ki sta jo pripravila Društvo Ars in SCGV Emil Komel.

Klekljarski odsek društva Jadro iz Ronk prireja v soboto, 15. junija 2013, izlet v Idrijo na festival idrijskih čipk. Odhod ob 8. uri iz Ronk. V kombiju je še nekaj prostih mest. Informacije na tel. 0481 482015 (Karlo)

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško vabi člane, da se udeležijo Revije upokojenskih pevskih zborov Severne Primorske, ki bo v Šolskem centru v Tolminu v petek, 7. junija, ob 18. uri. Nastopil bo tudi društveni ŽePZ. Odhod z avtobusom bo najprej iz Doberdoba ob 15. uri, nato s postanki v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni, v Štandrežu na Pilošču, v Podgori in pri vagi. Prijave čim prej po tel.: 0481 20801 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 532092 (Emil D.)

Slovensko planinsko društvo v Gorici vabi na 42. srečanje slovenskih planincev, v nedeljo, 9. junija, v Koprivni pod Peco, pri Železni Kapli na Koroškem. Srečanje prireja Slovensko planinsko društvo Celovec. Prevoz z avtobusom iz Gorice. Informacije in prijave na sedežu društva, Verdijev Korzo 51/int. ob četrtkih, med 19. in 20. uro, do zasedbe mest.

V Galeriji Kulturnega doma je odprta samostojna razstava unikatne keramike Ivana Skubina do 16. junija. Ogled je možen od ponedeljka do petka: od 9. do 13. in od 16. do 18. ure ter v večernih urah med prireditvami.

Deželni šolski urad obvešča, da je bil v Uradnem listu italijanske republike št. 42 z dne 28. maja 2013, v seriji "Concorsi e Esami", objavljen razpis natečaja za redno zaposlitev vodstvenega in upravnega osebja z znanjem slovenskega jezika pri Deželnem šolskem uradu za Furlanijo Julijsko krajino. Čas za predložitev vloge je do 27. junija 2013. Vse potrebne informacije na spletni strani www.scuola.fvg.it.

"POLETNOSTI 2013": Mladinski dom prireja: 10. - 21. junija Poletne izzive za petošolce in srednješolce (z videodelavnico, izleti, adrenalinskimi pustolovčinami ...); 24. - 28. junija Zeleni teden za srednješolce; 26. avgusta - 6. septembra pripravi na začetek pouka Šola za šalo za osnovnošolce in Srednja na štartu za srednješolce; 2. - 6. septembra tečaj Vstop v srednjo šolo, za petošolce. Informacije in vpisnina tel. 334-1243766, 328-3155040, 0481-546549/ 536455 ali po elektronski pošti mladinskidom@libero.it

Skupnost družin Sončnica in Slovensko pastoralno središče v Gorici prireja od 21. do 24. avgusta štiridnevni izlet z avtobusom na Bavarsko. Program predvideva postanek v Salzburgu, ogled dvorca bavarskega kralja Ludvika II. na otoku Herren (Kimsko jezero), postanek v Altöttingu (največjem romarskem kraju v

Nemčiji), ogled Münchna, benediktinskega samostana v Ettalu, romarskega središča Wies in pravilničnega gradu Neuschwanstein.

Za informacije in prijave lahko pokličete Mirjam B. (tel. 0481/550365) ali Katerino F. (tel. 0481/536807) najkasneje do 30.6.2013.

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVIT2Cs pripisom; za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Po potrebi vam pridem čistiti šipe, zlikat, pazit otroke ali starejšo osebo. Tel. 003865-3001328.

Nudim varstvo otrok na svojem domu, lokacija Miren. Starost: 0 mesecev - 5 let. Več informacij: 00386 40 700111.

Potrebujete pomoč pri čiščenju ali likanju? Sem mlajša gospa z izkušnjami. Kličite zvečer na tel. 00386 7077505.

Gospa išče delo za likanje in čiščenje na območju Gorice tel. +386 31 449311.

Iščem delo za čiščenje, likanje ali za varstvo otrok ali starejših oseb na območju Gorice. Tel. 0038631449311.

Sožalje

Ob smrti dr. Ive Hrovatin, ustanoviteljice glasbene šole in profesorice klavirja in violine, izreka SCGV Emil Komel iskreno sožalje bratranscem Marjanu, Mitji, Vanji, Marku in njihovim družinam.

Popravek

V prejšnji številki Novega glasa je na 6. str. v članku z naslovom Slovo od prof. Ive Hrovatin prišlo do neljube pomote: somaševal ni Marjan Bregant, ampak njegov brat duhovnik Mitja. Bralcem se opravičujemo.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 7.6.2013 do 13.6.2013)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, **razen ob sobotah**, od 21.30 do 22.30. Ob nedeljah od 14.30 do 15.30. Spored: **Petek, 7. junija** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2. **Nedelja, 9. junija** (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 10. junija (v studiu Andrej Baucon): Narodnozabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Iz krščanskega sveta - Zanimivosti iz naših krajev - Obvestila.

Torek, 11. junija (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 12. junija (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Poletje prebudi pisane metulje - Izbor melodij.

Četrtek, 13. junija (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti doma in po svetu - Obvestila.

Napovednik

Števerjan / Likof: 8. in 9. junija

Vinoteka Števerjanski griči v sodelovanju s kulturnima društvoma Briški grič in F. B. Sedej ter pod pokroviteljstvom občine Števerjan prireja enogastronomski praznik Likof - Očarani z okusom, ki bo potekal v soboto in nedeljo, **8. in 9. junija**, v Števerjanu. Praznik je nastal iz želje po promociji krajevnih avtohtonih izdelkov in pridelkov. V obliki konferenc, pogovorov in tematskih degustacij bo v letošnji izdaji praznik namenjen predvsem mlajši publiki, saj ji bo skušal približati svet vina in

izvrstnih lokalnih specialitet in dobrot, kot so avtohtone sorte češenj in visoko kakovostna ekstredeviška oljčna olja. Poseben poudarek bo na ohranjanju avtohtonih vrst. Goste bodo vodili po poti kulturnega uživanja vina. Likof 2013 se bo pričel z okroglo mizo, ki bo posvečena praznovanju 50. obletnice prve vinske ceste, ki jo je ustanovil odv. Formentini. Na sporedu so

še: gastronomski dogodki, kuharski tečaj, delavnice, izdelovanje zmajev, drugi razvedrilni programi, glasbene točke itd. Celoten program in več informacij lahko dobite na spletnih straneh Facebook, Twitter in www.likof.org, pa tudi na našem portalu www.noviglas.eu.

Snovanja 2013 / Naslednji koncerti

V nedeljo, **9. junija**, bo ob 19. uri v avditoriju Zavoda združenega sveta v Devinu Glasbena pravljica na morskih valovih. Večer oblikuje Otroški pevski zbor Ladjica ob 25-letnici delovanja, nastopajo tudi učenci iz podružnice SCGV Emil Komel v Devinu in mladinska vokalna skupina Ladjica iz Devina.

V petek, **14. junija**, bo ob 20.30 v Palači Attems Petzenstein v Gorici klavirski recital Mirana Devetaka, nekdanjega gojenca SCGV Emil Komel. Koncert je posvečen spominu prof. Silvana Kerševana.

Snovanja se bodo končala s slavnostnim koncertom Solo&Orkester v Gledališču Verdi v Gorici v ponedeljek, **24. junija**, ob 20.30. Nastopajo: Črtomir Šiškovič - violina, Giuseppe Guarrera - klavir in simfonični orkester Arsatelier. Dirigent Marco Feruglio. Vljudno vabljeni!

Nazdravimo poletju!

Kulturni center Lojze Bratuž, Kulturni dom, SCGV Emil Komel, Glasbena matica, ArsAtelier, ZSKP, ZSKD in SKGZ pripravljajo v petek, **21. junija**, ob 19.30 v parku vile Coronini prireditev Nazdravimo poletju v sodelovanju z društvom Zlata rebula z Oslavja; pokušno rebule in prigrizek bodo punudili nekateri gostinci z Goriškega. Ob 21. uri pa bo koncert Perpetuum jazzile - Vokalna ekstaza. Predprodaja vstopnic v KC Lojze Bratuž in Kulturnem domu. Več informacij prihodnjic.

LIKOF 2013

LA SEDUZIONE DEL GUSTO
OČARANI Z OKUSOM
TASTE SEDUCTION

S 3. strani

Spomini na škofa ...

Kakšna pa je bila vaša pot do Koroške?

Deset mesecev – od maja 1944 do marca 1945 – sem bil v zaporu gestapa v Ljubljani. 28. februarja leta 1945 bi moral biti odpeljan v taborišče Mauthausen. To pa se ni zgodilo, ker so dan prej Amerikanci bombardirali in prekinili železniško progo proti Mariboru. Rešila me je Višarska Mati Božja. Nemci so me 1. marca izpustili iz zapora. Napotil sem se v domobransko edinico v Novo mesto, kjer sem 6. maja 1945 doživel zlom nemškega Reicha. S četo novo-meških domobrancev, ki jih je vodil kapetan Stamenković, sem se umikal proti Zidanemu Mostu. V Radečah je Stamenković razpustil četo ter vojakom rekel, naj se rešujejo, kakor vejo in znajo. Z nekaterimi od teh vojakov – pridružil se nam je tudi četniški vojvoda z družino in vojaškim spremstvom, bežali so iz Beograda – sem se napotil iz Celja po hribih nad Savinjsko dolino do Pliberka in nato naprej do Železne Kaple. Dva tedna smo se prebijali po hribih, hodili le ponoči, podnevi pa počivali in načrtovali pot. Ni smo vedeli, kaj se dogaja in da se iz Slovenije umikajo begunci in domobranci proti Koroški. Na Koroško sem nameraval priti tudi jaz, v vasi Škofji dvor (Pischelsdorf) sem imel strica in sem hotel priti do njega.

Kdaj ste prišli na Koroško?

Kak teden dni prej, preden so začeli vračati domobrante in jih izročati partizanom. Omenim naj, da sem na lastne oči videl, ko sem se prebijal na Koroško, kako so Angleži izročali partizanom četnike, ki so se jim predali. Okoli 22. maja sem prišel do strica na Škofji dvor (Pischelsdorf). Strica nisem našel, vrnil se je že v Žabnice. Njegova žena pa je z družino še ostala na posestvu staršev enega od danes vodilnih koroških Slovencev, in sicer Marjana Sturma. Sturmove so aprila leta 1942 kot mnogo drugih koroških Slovencev Nemci odgnali v taborišče v Nemčijo in jim zaplenili posestvo, ki so ga izročili stričevi družini, ki je optirala za Tretji Reich in bila preseljena iz Žabnic na Koroško. Po razpadu Reicha se je za stričvo družino vse srečno izteklo: vrnili so se v Žabnice, Sturmovi, ki so se vsi živi vrnili iz taborišča, pa so spet prevzeli svoje posestvo.

Kako pa ste prišli do staršev? Kje so pravzaprav bili?

V Pischelsdorfu sem zvedel, da so moji starši v begunskem taborišču Vetrin pri Celovcu. Preden sem se odpravil do svojih, sem se ustavil v Celovcu in poiskal hotel, v katerem so prebivali člani slovenskega Narodnega odbora, ki se je 3. maja osnoval v Ljubljani in 6. maja umaknil na Koroško. Sporočil sem, da sem nad Železno Kaplo opazoval, kako so pod menoj na cesti, ki je peljala na Jezer-sko, Angleži izročali partizanom četnike, ki so se jim predali. Niso mi hoteli verjeti. Tudi general Krenner, poveljnik domobrancev v Vetrinju, mi ni hotel verjeti. Ko sem prišel v Vetrinjo do svojih, ki so zbežali od doma v Polju, sem jim takoj povedal o vračanju četnikov. V taborišču se je začelo šušljati, da nameravajo Angleži prepeljati v

Italijo domobrante in begunce civiliste. Pripravljali in urejevali so že transporte za prevoz. Ko so se tudi moji hoteli vključiti v te transporte, sem jim odločno odsvetoval in jim nisem dovolil, da bi se vključili. Ker je oče in vsa družina še vedno ohrani-

Žabnice

la italijansko državljanstvo, sem uredil, da so se vključili v skupino italijanskih državljanzov, ki so se zbirali v Celovcu, da se napotijo v Italijo. Dotlej so bili v taborišču Šentvid na Glini (St. Veit an der Glan). Begunsko taborišče je obiskal tudi škof Rožman, ki je vedel za vsa taborišča, ki so bila na Koroškem, in je obiskoval naše ljudi.

Kako se je nato nadaljevala vaša zgodba?

Meseca julija leta 1945 smo se s transportom za Italijo z vlakom odpeljali do Trbiža in tam izstopili. Oče se je peš napotil v Žabnice in naprosil nekega vašča-

Škof Gregorij Rožman

na, vojnega tovariša še iz prve svetovne vojne, da mu je posodil voz in konja in se peljal po družino na Trbiž in jo pripeljal v Žabnice. S taborišči na Koroškem pa sem še ohranil zveze. Že od jeseni leta 1945 sem ilegalno in peš začel hoditi in obiskovati špital in druga taborišča. Prenašal sem poročila tja in nazaj v Italijo. Za te moje poti na Koroško se je zvedelo v Pragli pri Padovi, kjer je bilo ljubljansko begunsko semenišče. V začetku leta 1946 me je ravnatelj semenišča dr. Alojzij Odar, ki sem ga poznal še s KA v Ljubljani, prosil, da bi oddal škofu Rožmanu neko pismo. Pristal sem, se napotil čez hribe v Celovec, našel sem ga na sprehodu ob Dravi. V pismu so škofu ponujali možnost, da bi ga jaz, seveda ilegalno, vodil preko meje do Praglie in od tam bi mogel oditi v Rim. V roke sem mu dal pismo, prebral ga je, nekaj časa molčal, sprehajala sva se naprej ob Dravi, nato pa je rekel: "Če ne prejmem vabila iz Vatikana,

ne grem nikamor". Z vsebino pisma sem bil seznanjen tudi jaz, zato sem bil pripravljen na takojšnjo organizacijo umika v Italijo, saj sem pred tem prepeljal že več ljudi čez mejo.

Zakaj mu je bila ponujena ta pot? Ali je bil v nevarnosti?

Škof je stanoval v škofijskem dvorcu v Celovcu. Ko sem ga prvič obiskal in se razgovarjal z njim, sem razumel, da se čuti ponižanega, ker se mora javlja-

ti enkrat na teden navadnemu "seržentu". Ko je jugoslovanska oblast zvedela, da je škof v Celovcu, so od angleške oblasti zahtevali, naj jim ga izročijo. Bilo je to leta 1946. O tej zahtevi so zvedeli tudi v Italiji, zato je bilo iz Praglie poslano "moje" pismo, ki mu je ponujalo beg v Italijo. Za nevarnost je zvedel tudi solnograški nadškof Roh-racher, ki je bil maja leta 1945 tudi celovski škof in je Rožmana takrat spoznal. V Celovcu je bil v begunstvu tudi sarajevski nadškof. Iz ameriške cone v Solnogradu (Salzburg) so mu zato sporočili, da ga bodo prišli iskat in ga bodo peljali iz angleške v ameriško cono. Tako so tudi naredili. Prišla sta z avtom ameriški vojni kurat in pomočnik frančiškan, naložila sta oba škofa in ju odpeljala v Solnograd. To je bilo na Martinovo leta 1947. Takrat je Rožman sprejel in so ga odpeljali. Ostal je nekaj časa v nekem samostanu v Solnogradu, nato pa je odpotoval v Švico, od koder se je leta 1949 preselil kot begunec v Združene države Amerike.

So bili tudi drugi poskusi, da bi ga pripeljali v Italijo?

Kolikor vem, je vabilo za prehod v Italijo prišlo samo iz Praglie. Ko ga je odklonil, niso več vztrajali. Dokler je bil v Celovcu, so prihajali k njemu samo tisti duhovniki iz Koroške, ki so odobravlali njegov umik iz Ljubljane. Povedati pa moram, da so ga kar nekateri koroški duhovniki obsojali, ker so nasledili tezi, da je kolabora-

Lambert Ehrlich

cionist. Pozneje so menda spremenili svoje mnenje, potem ko so marsikaj prebrali iz zvedeli

zlasti iz tiska, ki je izhajal v zdomstvu. V začetku je pravo podobo o škofu in njegovem delovanju poznalo le malo Korošcev.

Ste škofa Rožmana kasneje še srečali?

Po srečanju v Celovcu, ko sem mu leta 1946 izročil pismo iz Praglie, ga nisem več srečal. Leta 1947 sem začel poučevati na slovenski gimnaziji v Gorici in se nisem več podajal čez mejo v

Avstrijo. Ukvarjal sem se z drugimi zadevami. Vseskozi do njegove smrti pa sem se zanimal in spremljal njegovo delovanje v ZDA in drugod predvsem iz zdomskega tiska.

Kakšna je vaša splošna ocena Rožmana kot škofa in človeka?

Bil je odločen v obrambi katoliških načel, trdno prepričan o pomenu in namenu KA. Ni bil naklonjen trdi organiziranosti, sprejemal je tudi mehkejšo obliko organizacije. Zato se ni vedno in pri vsem strinjal s profesorjem Tomcem, ki je v KA vnesel dosledna organizacijska načela. Bil je predvsem dušni pastir, v politiko se ni spuščal, če pa je bila protikatoliška, je nastopal proti njej odločno v obrambo katoliškega nazora. Znan in odmeven je bil njegov nastop proti članku Edvarda Kocbeka v reviji Dom in svet. Premišljevanje o Španiji. Njegov poseg ni bil politične, ampak predvsem načelno-verske narave. Kadar smo ga mladi obiskovali privatno, da smo mu voščili za god ali ob kakšni drugi priložnosti, smo se z njim sproščeno pogovarjali, pa nikoli o politiki, čeprav je spremljal politično dogajanje. V tem oziru se je bistveno razlikoval od svojega predhodnika škofa Jegliča.

Kdo pa mu je svetoval glede političnih izbir?

Kolikor vem, nisem nikdar slišal koga, ki bi omenil, da je škof Rožman koga izrecno poslušal glede političnih izbir. Pogosto je bil pri njem dr. Joža Basaj, vendar predvsem zato, ker je bil predsednik KA. Nekajkrat je bil pri njem tudi inž. Jože Sodja, upravnik dnevnika Slovenec, ki se je politično udeleževal. Toda prihajal je, ker je bil tudi on v glavnem odboru KA. Še največ mu je verjetno svetoval univerzitetni profesor Odar, ki je bil jurist in strokovnjak za uredbe o organizaciji.

Ali se njegov odnos do politike ni spremenil niti po Ehrlichovem umoru?

Ehrlichov umor je označil kot mučeništvo. Poudaril je, da je bil Ehrlich umorjen zaradi vere in vdanosti Cerkvi. Tako je tudi zapisal po njegovi smrti. Glede komunizma pa je bil jasen in odločno nasproten, zato je v polno sprejel papeževo okrožnico proti komunizmu Divini Redemptoris. Zanj je veljalo "Roma locuta, causa finita", kar papež reče, to je zakon. Zato je papeške okrožnice upošteval in se po njih ravnal.

Kratke

Literarni maraton za Tržaško knjigarno

Vest, da bi lahko Tržaška knjigarna, ki ima sedež v ulici san Francesco, dokončno zaprla vrata, je neprijetno presenetila tržaške ljubitelje slovenske besede. Z zaprtjem vsake knjigarne je mesto za spoznanje revnejše, z zaprtjem Tržaške knjigarne pa bi bila izguba veliko večja. Za manjšinsko skupnost, ki živi v po večini italijanskem okolju, je živ stik s slovenskim jezikom izrednega pomena; Tržaški Slovenci bi z zaprtjem TK izgubili edini prostor, kjer se lahko redno seznanjajo s knjižnimi novostmi na slovenski literarni sceni, kjer lahko kupijo najnovejšo pesniško zbirko, roman, kuharsko knjigo ali pravopis v slovenskem jeziku. In ne nazadnje je to prostor, v katerem lahko v živo spoznajo slovenske avtorje in likovne ustvarjalce, saj razpolaga knjigarna tudi z manjšo galerijo. Upravičeno je trditi, da predstavlja Tržaška knjigarna veliko bogastvo za celotno mestno skupnost. V prostorih v ulici san Francesco ne prodajajo namreč samo knjig, ampak že desetletja gradijo most med slovensko in italijansko kulturo. Tu radovedni italijanski someščani najde prevode slovenskih avtorjev, učbenike za učenje slovenskega jezika, turistične vodnike in karte za obisk Slovenije.

Tržaška knjigarna je pomembno kulturno stičišče v mestnem središču in to naj bo še naprej, predvsem v današnjem Trstu, ki je iz dneva v dan bolj dovozen za slovensko kulturo in ustvarjalnost. Vsi, ki jim ni vseeno, kakšna bo usoda Tržaške knjigarne, so zato vabljeni, da se v soboto, 8. junija, udeležijo solidarnostnega večera, ki ga na pobudo Slovenskega kluba prirejajo Društvo slovenskih izobražencev, založba Mladika in Založništvo tržaškega tiska. Kulturni dogodek, ki se bo pričel ob 18. uri, so si zamislili kot literarni maraton, zato vabijo pesnike in pisatelje, ki jim je Tržaška knjigarna pri srcu, da se ga udeležijo in preberejo odlomek iz svojega opusa. Prijave zbirajo v Tržaški knjigarni ali na elektronskem naslovu trst@knjigarna.it.

Ta družba naj živi... / Pevsko – družabni večer ob koncu sezone Fantov izpod Grmade

Že dolgoletna navada je, da MOPZ Fantje izpod Grmade ob koncu sezone na svojem sedežu priredi krajši zborovski koncert in družabno srečanje. Več razlogov je botrovalo letošnji odločitvi, da ta večer, ki so ga izpeljali pod geslom "Ta družba naj živi", izvedejo v petek 31. maja. Na večeru, ki se ga je udeležila tudi odbornica za kulturo devinsko nabrežinske občine Brecljeva, je zbor nastopil pod vodstvom Hermana Antoniča, ki ta zbor vodi že dve leti. Sam koncert pa je uvedla Puntarska v Simonitjevi priredbi, saj so se fantje hoteli pokloniti spomenu kmetov, ki so pred 300 leti izpeljali punt in tudi pred Devinskim gradom zahtevali svoje pravice. S Prelovčevno pesmijo Doberdob pa so opozorili, da se bliža 100-letnica prve svetovne vojne, ki je tragično zaznamovala tudi naše kraje in ljudi. Slišali smo nato več pesmi, ki so sestavni del železnega repertoarja vsakega moškega zbora in so jih Fantje izpod Grmade peli že pred leti, ko jih je vodil Ivo Kralj, slišali pa smo tudi zanimivo novost, se pravi Lo Nigrovo uglasbitev Prešernove pesmi Pod oknom.

Med petjem je v sosednjem prostoru že zavrela voda in kmalu nato je bila skuhana odlična pašta, tako da se je mlado in staro posedlo in se v bolj sproščenem duhu pogovorilo o mnogih temah, ki zadevajo prosvetno in zborovsko delovanje v Devinu in okolici. Kaj to pomeni, je očitno, če vemo, da v Devinu že 25 let deluje OPZ Ladjica, ki bo v nedeljo, 9. junija, ob 19. uri obhajal svoj jubilej v dvorani Jadranskega zavoda združenega sveta v Devinu. Ob tej priložnosti bodo nastopili otroški pevski zbor, mladinski zbor Ladja in še gojenci devinske podružnice SCGV Emil Komel iz Gorice. Zbora bosta uvodoma predstavila po nekaj pesmi, po priložnostni misli pa bodo otroci uprizorili glasbeno pravljico Na morskih valovih.

Nekdanje pevke in pevci pa pripravljajo presenečenje. / V. J.

Bogdan Grom je tržaški pokrajini poklonil del svoje likovne zapuščine

Umetnik Bogdan Grom bo odslej še bolj tesno povezan s svojo rodno zemljo. Slovenski umetnik, ki se je rodil v Devinščini pri

Foto IG

Proseku in se je že pred mnogimi desetletji odselil v ZDA, je sklenil, da bo del svoje zapuščine poklonil tržaški pokrajini. Gre za dolg postopek, ki se je začel že pred leti. Sklepni del je bil ob Gromovi antološki razstavi, ki jo je prav pokrajina priredila decembra lani v Skladišču idej, razstavnem prostoru na tržaškem nabrežju. Tedanjo postavitev si je v nekaj mesecih ogledalo kar tri tisoč obiskovalcev, ki so na podlagi okrog 100 del imeli jasen vpogled v Gromov umetniški svet. Slikar je takrat ponudil pokrajinski upravi, naj kar sama izvede izbor njegovih del, da bi jih v celovitih oblikah trajno ponudila prebivalcem pokrajinskega in širšega območja. Sklepni del postopka je bil tako v petek, 31. maja 2013, ko je ob prisotnosti umetnika, generalnega konzula Republike Slovenije Dimitrija Rupla in Gromovih sorodnikov predsednica pokrajine Maria Teresa Bassa Poropat poudarila, da korpus Gromove zapuščine nedvomno predstavlja prerez celotnega njegovega delovanja, od mladinskih let do njegovega zrelega in poznega obdobja. Predsednica uprave je dodala, da bodo dela (slik je namreč 25), katerih skupni znesek šteje okrog 124 tisoč evrov, na ogled v prostorih palače Galati, dokler ne bodo našli boljše lokacije in tako zadovoljili umetnikovim željam in željam številnih ljubiteljev njegove umetnosti.

Kratki

V Daugavpilsu so odprli muzej Marka Rothka

V rojstnem mestu ameriškega slikarja latvijskega rodu Marka Rothka (1903-1970) Daugavpilsu so 100 let potem, ko se je ta izselil v ZDA, odprli umetniku posvečeni muzej. "To je za mojega

Mark Rothko

očeta čudovita vrnitev domov", je, po poročanju Slovenske tiskovne agencije, ob odprtju povedal umetnikov sin Christopher Rothko. Mark Rothko se je kot Marcus Rothkowitz rodil v mestu Dvinsk, današnjem Daugavpilsu. Z družino se je leta 1913 preselil v ZDA. Rothko, ki je umrl leta 1970, se je med velikane svetovne umetnosti zapisal s svojim prepoznavnim stilom. Lani je bila njegova slika velikega formata na dražbi v

New Yorku prodana za 66,8 milijona evrov, kar je rekord za delo sodobne umetnosti. Platno z naslovom Oranžna, rdeča, rumena iz leta 1961 nekoliko spominja na eno od šesti del, ki predstavljajo osrednje eksponate muzejske zbirke. Ta je v lasti umetnikove družine.

Sliko Brez naslova št. 7 (oranžna in čokoladna) iz leta 1957 prav tako zaznamujejo za umetnika značilne intenzivne barve in je bila tudi navdih za logotip muzeja. Umetnostni center Marka Rothka, v katerem so urejene tudi predavalnice in umetniški ateljeji ter razstavišče za občasne razstave, se nahaja v večjem historičnem kompleksu. Obnova je stala okoli štiri milijone evrov, večji del zneska so bila evropska sredstva.

Rothko je bil kot umetnik samouk. V 30. letih minulega stoletja je ustvarjal v realističnem slogu, pozneje pa je pod vplivom nadrealizma začel slikati vse bolj nepredmetno in končno postal eden najvidnejših predstavnikov abstraktnega ekspresionizma in slikanja z monokromnimi barvnimi polji. Z mojstrsko uporabo kromatičnih tonov je v slikah dosegel tudi vznemirljiv vtis vibracij. V zadnjem obdobju je uporabljal zgolj velike ploskve temnih, toplih barv, s katerimi je skušal izraziti mistiko svoje predstave o človekovi povezanosti s kozmosom.

V Hamburgu razstava, posvečena ruskemu slikarju, grafiku in fotografu Rodčenku

V razstavišču Bucerius Kunst Forum v Hamburgu bodo 8. junija odprli razstavo, posvečeno ruskemu slikarju, grafiku in fotografu Aleksandru Mihajloviču Rodčenku. Pod naslovom Rodčenko - novi čas bo predstavljeno njegovo ustvarjanje v različnih medijih. V središču bo slikarstvo, ki je doseglo vrhunec leta 1921 s triptihom Rdeča, rumena in modra.

Rodčenko (1891-1956) je v svojih delih - slikah, kolažih, fotomontažah, skulpturah, reklamah in tipografiji - upodobil dinamično preoblikovanje družbe v prvih letih po oktobrski revoluciji, so ob razstavi na svoji spletni strani zapisali v

razstavišču.

Aleksander Rodčenko se je rodil v Sankt Peterburgu. V letih 1910-14 je študiral na likovni akademiji. Leta 1917 je sodeloval na razstavi v moskovski kavarni Pittoresque, leta 1918 pa je že pripravil samostojno razstavo. V letih 1918-26 je bil učitelj na moskovski Šoli proletarske kulture. Po letu 1922 se je prenehal ukvarjati s slikarstvom in se v celoti posvetil pedagoškemu delu, fotografiji in uporabni umetnosti.

Bil je eden vodilnih predstavnikov ruske avantgarde in soutemeljitelj t. i. funkcionalne smeri v konstruktivizmu. Nekaj časa je bil pod vplivom suprematizma Kazimirja Maleviča, pozneje se je ukvarjal z likovnimi kompozicijami iz strogih geometrijskih likov. Poleg Vladimirja Tatlina je bil prvi, ki je znanstveno preučeval lastnosti uporabljenih materialov ter povezal tehnične in konstrukcijske elemente z umetniškimi cilji. Med drugim je ustvarjal t. i. arhitektonske konstrukcije kot prosto stoječe konstruktivistične skulpture. Razstava v Hamburgu bo na ogled do 15. septembra.

Aleksander Rodčenko

Ob tradicionalnem prazniku češenj Pisatelj Zorko Simčič je postal častni občan Občine Brda

Ob tradicionalnem prazniku češenj podeljuje Občina Brda tudi priznanja in nagrade. Na pobudo vaške skupnosti Biljana - Zali breg in po odločitvi občinskega sveta je postal častni občan zaslužni pisatelj Zorko Simčič, čigar starši so bili iz Biljane v Goriških Brdih. Podelitev je bila v petek, 31. maja 2013, na slavnostni seji občinskega sveta v viteški dvorani gradu Dobrovo. Pisatelja Zorka Simčiča je zaradi njegovih težav z zdravjem lepo zastopala hčerka Ivana Simčič. Brici so ponosni na umetniško delo Zorka Simčiča in ga, čeprav se je kot sin briških staršev rodil v Mariboru, prepoznavajo kot svojega rojaka. Njegov oče je

bil Toni Šulinov iz Biljane, mati pa Marija Jerman iz bližnjega zaselka Župa. Starši so kot begunci pred Italijani na Štajerskem živeli iz kulturne tradicije Biljane, ki je bila pred 1. svetovno vojno izredno cvetoča. Vse to se pozna v bogatem opusu akademika in Prešernovega nagrajenca Zorka Simčiča. Pisatelj je bil častnega občanstva posebej vesel ob spominu na svojega očeta, ki je bil po njegovih besedah strog in odgovoren, hkrati pa tudi mil in občutljiv. Nagrado občuti kot priznanje svojemu rodu, ki izhaja iz Biljane. V duhovnem smislu se je miselno vrnil k svojim koreninam. Pisatelja Zorka Simčiča nam ni treba posebej predstavljati. Lani je bil gost

v pastoralnem centru v Biljani in njegovo predavanje je kar žarelo od iskrivih misli in spoznanj in od lepih rodbinskih spominov na Brda. Med obema vojnama je Simčič pod psevdonimom Bric v Slovenskem domu objavljajal podlistek Naša vas (Biljana), ki je temeljil na očetovem pripovedovanju. Brda so imela zanj inspiracijsko moč tudi med literarnim ustvarjanjem v Argentini. Pisatelju čestitamo ob

Zorko Simčič (foto IG)

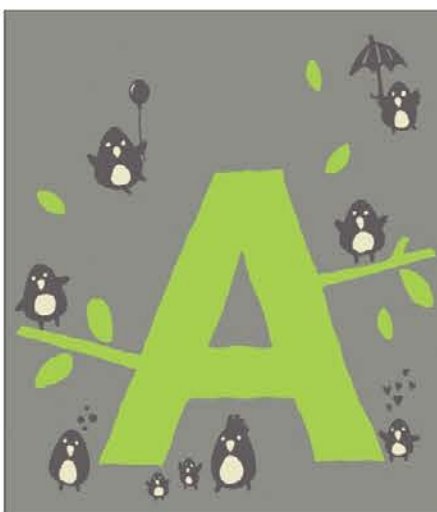
podelitvi te zaslužene časti in mu želimo zdravlja in ustvarjalnosti.

Peter Stres

Knjižnica pod krošnjami že deveto leto širi bralno kulturo Spet bo možno prijetno branje na prostem

Pomlad, poletje in zgodnja jesen so kot nalašč za bralne aktivnosti na prostem, česar se dobro zavedajo pri Knjižnici pod krošnjami. Letos bo bralnih otokov po Ljubljani šest, bralno kulturo v klasični in letos prvič tudi v elektronski obliki pa bodo do konca septembra širili še v Polhovem Gradcu, Novi Gorici, Kanalu ob Soči, Gorici in Izoli. Knjižnica pod krošnjami bo v Ljubljani letos potekala devetih, po besedah vodje projekta Tine Popovič pa projekt še vedno raste in se bogati, predvsem z raznimi spremljevalnimi dogodki. Na prostem bo letos po Ljubljani možno brati na štirih že ustaljenih lokacijah - v parku Tivoli, na Ljubljanskem gradu, Trnovski plaži in Taboru. Kot je na nedavni novinarski konferenci povedala Popovičeva, bo program dogodkov

v Tivoliju prilagojen družinam in otrokom, tako bodo tam ponudili najbolj pester izbor knjig za najmlajše in brali pravljice.

Na Ljubljanskem gradu, kamor zahajajo številni turisti, bodo poleg pisanega nabora del v slovenščini na voljo knjige v tujih jezikih, kar nekaj bo tudi tujejezičnih vodičev po Ljubljani in Sloveniji. Program

na gradu bodo vsako nedeljo popestrili z dogodki Bralna glasba v živo, v sklopu katerih bodo šolani glasbeniki ustvarjali bralno kuliso.

Na Trnovski plaži bo program prilagojen mladim. Velik poudarek bodo posvetili e-knjigam, ki bodo letos tudi prvič na voljo v enotah knjižnice. Na bralnikih bodo naložene knjige več slovenskih založb, prav v Trnovem pa bodo o bralnikih, projektu Biblos Študentske založbe in prehodu iz klasične na e-knjigo tudi spregovorili.

Tudi letos bo na priljubljeni ljubljanski plaži potekal projekt Odprta krošnja, ki med drugim vključuje branja udeležencev kratkozgodbarske delavnice LUD Literatura. V sodelovanju z Društvom slovenskih pisateljev (DSP) prvič organizirajo še program Moja poletna zgodba, v sklopu katerega bodo na različnih lokacijah iz svojih del brali člani DSP. Sta-rejšim bralcem bo bližje pro-

gram na Taboru, kjer bodo vsak teden poskrbeli za glasno branje.

V Ljubljani bo Knjižnica pod krošnjami zaživela tudi na dveh novih lokacijah, pred Centrom kulture Španski bori v Mostah, kjer so sicer organizatorji knjižnice zavetje našli že to zimo, ter na ploščadi pred kulturnim centrom Toblačna 001. S programom knjižnice želijo obe lokaciji poživiti, pa tudi sicer je projekt zelo primeren za opozarjanje na nove prostore v mestih.

Po besedah Popovičeve je Knjižnica pod krošnjami v vseh teh letih postala izjemno zahteven organizacijski projekt, saj se vsako leto pojavljajo novi kraji, kjer organizirajo branje na prostem. Letos se knjižnica med 3. in 9. junijem v sklopu Kino Otoka ponovno podaja na travnik pri izolskem svetilniku, kjer bo gostovala tudi med 30. avgustom in 22. septembrom. Pestro bo tudi na Goriškem, kjer z dogodki začnejo 17. junija v Novi Gorici, nato pa se bo knjižnica selila še v Gorico in Kanal ob Soči ter konec avgusta sklenila popotovanje ponovno v Novi Gorici. S knjigami se bodo lahko letos med 1. junijem in 8. septembrom ponovno družili tudi v Polhovem Gradcu.

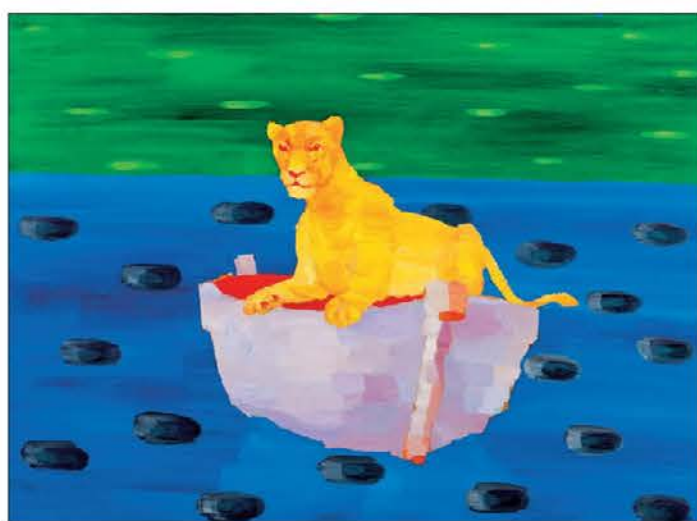
Mestna galerija Nova Gorica / Odprtje razstave

Bojan Bensa: Božam zeleni veter

Mestna galerija Nova Gorica končuje razstavno sezono 2012/2013 s predstavitvijo najnovejših del akademskega slikarja Bojana Bense. V tokratnem ciklu slik nadaljuje umetnik svojo začrtano slikarsko pot. Slikarske podobe so nekakšna osebna potovanja, ki pa ohranjajo zanj tako značilno barvno lestvico, poteze čopiča in modeliranje z debelimi nanosi kontrastnih komplementarnih barv. S temi izraznimi sredstvi gradi v bolj ali manj poudarjene diagonale in vertikale postavljene živalske in človeške figure, ki so osrednji nosilci njegove slikarske izpovedi. Pri Bensi ni neposrednega zapisa vtisov, ki jih doživi v naravnem okolju. Zato so njegove krajine v svoji zasnovi nekaj popolnoma novega, nekaj, kar je lastno le slikarju in njegovi umetniški domišljiji. Barva je zanj medij, ki

mu pomaga stvari iz realnega sveta spraviti v neki vzporeden

področja naključnega, nedefiniranega, nepojasnjenega, sluteč-

svet. "V slikah se prepletajo številni podtoni, pojavljajo variabilna in razrahljana mesta, kjer se pomeni vedno znova izmikajo v

ga in zelo skrivnostnega", je v svojem uvodnem eseu zapisal Sarival Sosič. Slike so polne simbolov, barva jim daje obliko ter

potrebno napetost, včasih direktno izpostavljeno, a pogostokrat tudi latentno prikrito in umaknjeno v izrazito avtorsko raziskovanje ter prevpraševanje tako o izvirih kot o izvorih življenja.

Bojan Bensa (1956, Ljubljana) je leta 1980 diplomiral iz smeri slikarstva na ljubljanski Akademiji likovnih umetnosti, kjer je 1983 dokončal še podiplomski študij slikarstva. Študijsko se je izpopolnjeval tudi v tujini (Francija, Pariz, 1994 in Nemčija, Berlin, 2003). Od leta 1973 se ukvarja z borilnimi veščinami in je mojster karateja. Živi in dela v Ljubljani kot samostojni likovni ustvarjalec, sodeloval je na številnih razstavah doma in v tujini.

Odprtje razstave bo v petek, 7. junija 2013, ob 20. uri.

Umetnika in njegovo delo bo predstavil likovni kritik Sarival Sosič. Razstava bo na ogled do 28. junija 2013.

Opazovalec v noči,
2012, olje na platno
73x100

Kominform in tržaški Slovenci

Pri Krožku za družbena vprašanja Virgil Šček iz Trsta sta v zadnjem času izšli dve novi knjigi. O zborniku več avtorjev, ki nosi naslov Zvestoba vrednotam, Podoba Dušana Černeta in po njem poimenovanih pobud, je bil govor ob podelitvi Černetovih nagrad v Kulturnemu centru Lojze Bratuž 31. januarja v Gorici in msgr. Marinu Qualizzi 25. maja v Špetru. Po poletnih mesecih bo spet govor o njej, ko bo podeljena Černetova nagrada še na Tržaškem. V četrtek, 6. junija, ob 11. uri pa bo okrogla miza o tej knjigi v dvorani Študijskega centra za narodno spravo na Tivolski 42 v Ljubljani. Spregovorili bodo njen urednik Ivo Jevnikar, predsednik Krožka Rafko Dolhar in soavtorji Ana Marija Prijatelj, Saša Martelanc ter Marjan Pertot. Prihodno sredo, 12. junija, pa bo krstna predstavitev druge novitete iz zbirke Krožka za družbena vprašanja Virgil Šček. Tudi ta je bila izdana v sodelovanju z založbo Mladika. Gre za študijo mlajše knjižničarke v Enoti za domoznastvo Univerzitetne knjižnice v Mariboru prof. Nine Lončar Kominform in tržaški Slovenci, Odnosi med komunisti v coni A STO 1948-1952.

Ta mesec bo minilo 65 let od Stalinovega izгона Titove komunistične partije iz Informacijskega biroja komunističnih in delavskih partij. Resolucija informbiroja ali kominforma z dne 21. junija 1948 je postala eden izmed mejnikov jugoslovanske in slovenske zgodovine, a tudi zgodovine komunističnega gibanja. Za ljudi na Tržaškem, kjer so se prepletali ideološki, politični in narodnostni problemi, je imela še dodatne hude posledice. Ni šlo le za spor med tržaškimi frakcijama, ki sta se sklicevali prva, pod vodstvom Vittoria Vidalijskega, na Stalina, druga, pod vodstvom Branka Babiča, pa na Tita, temveč za odnose med Jugoslavijo in sovjetskim blokom ter med italijanskimi in slovenskimi komunisti. Med slovenskimi levčarji na Tržaškem je prišlo do ostrih delitev, ki so skupnost razdvajale cela desetletja.

Nina Lončar je v Mariboru doštudirala pred desetimi leti z diplomsko nalogo o teh vprašanjih. Njena mentorica je bila prof. Jera Vodusek Starič, somentor pa prof. Jože Pirjevec. Zapleteno snov, ki jo je za knjigo še poglobila, obravnava z znanstvenim in kritičnim pristopom ter prinaša nova spoznanja. Delo je grajeno predvsem na slovenskih arhivskih virih, ki doslej niso bili ovrednoteni.

Posebno novost predstavlja osvetlitev znotrajpartijskega spora med Titu zvestimi komunisti v Ljubljani in Trstu v začetku 50. let preteklega stoletja, ko so prišle navzkriž ideološke in narodne koristi.

O novi študiji bodo ob okrogli mizi, ki jo bo vodil Ivo Jevnikar, spregovorili avtorica Nina Lončar, zgodovinar Jože Pirjevec in dolgoletni tržaški javni in politični delavci Stojan Spetič, Drago Štoka ter Rafko Dolhar, ki bo kot predsednik tudi prinesel pozdrav Krožka za družbena vprašanja Virgil Šček.

Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček prireja predstavitev nove študije v sodelovanju s Knjižnico Pinko Tomažič in tovariši v Prosvetnem domu na Opčinah v sredo, 12. junija, ob 20.30.

V DSI gost Samo Pahor

Predavanje o slovnici Vincenca Franula

Čeprav je leta 1811 tržaški plemič in mestni svetovalec Vincenc Franul izdal prvo slovensko slovnico za Italijane, je ostal nekako v ozadju. Ko je profesor Samo Pahor v Enciklopediji Slovenije prebral o njem le nekaj vrstic, se je začel spraševati, kaj je tega človeka pičilo, da se je lotil takega dela, in se poglobil v njegovo življenje. Tako je na letošnjih Primorskih slovenističnih dnevih prikazal le nekaj Franulovih sorodstvenih

vezi. Svoje podrobno raziskovanje, tako sorodstvenih vezi kot zapisov v zemljiški knjigi ter pomembnih papirjev, vezanih na status slovenskega jezika v tržaškem mestnem središču, je Pahor predstavil v Društvu slovenskih izobražencev na rednem ponedeljkovem srečanju. Franul, reški patricij, se je leta 1798, ko je po desetletjih bivanja na Reki prišel v Trst, vključil kot odvetnik in pozneje tudi notar v kozmopolitsko sredino. Bil

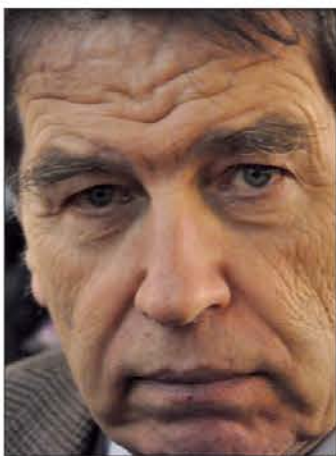

Foto IG

je med 78 ustanovnimi člani "Società del Gabinetto di Minerva". Mogoče, si predstavlja Pahor, je Franula navdušil za pisanje in preučevanje slovenskega

jezika prav kateri od teh članov, ki so imeli tipične "kranjske" priimke. Kako so takrat gledali na naš jezik, nam razkrije cenovnik, ki ga je leta 1810 dalo tatisniti vodstvo tržaške borze prav v slovenskem jeziku.

Za slovnico se je Franul obrnil za pomoč na Valentina Vodnika. Ohranjenih je devet Franulovih pisem iz časa priprav na izdelavo slovenske slovnice v italijanskem jeziku, prvo je z dne 22. maja 1810. Že januarja naslednjega leta je v prilogi dnevnika L'osservatore triestino objavil na štirih straneh obvestilo, v katerem vabi k prednaročilu knjige ter navaja imena štirih knjigar, v katerih se lahko slovnica prednaroči. Italijansko govoreče prebivalce je navduševal za nakup knjige, saj

je pametno in dobro, če znajo Italijani slovenski jezik, ker živijo Slovenci tako v samem središču Trsta kot tudi v okolici. Knjige je tiskal v tiskarni Antonio Maldini v nakladi 2000 izvodov na lastne stroške in porabil za to 600 goldinarjev. Posamezen izvod je stal 6 frankov, slovnica pa je imela 355 strani, saj je obsegala tudi praktični del s komedijo Ta veseli dan ali Matiček se ženi. Kljub obvestilom v časopisu in navdušenju Tržčanov je v enem letu prodal le 250 izvodov, kar je krilo šele tretjino izdatkov. Franul je umrl zaradi možganske kapi 2. avgusta 1817, star petinštirideset let.

Približno 1500 izvodov, ki jih niso prodali, je Samo Pahor ugotovil, da so zamenjali naslovnico

in naslov ter jih prodali kot novo knjigo leta 1830. Edini primerek te knjige hrani knjižnica v Firencah. Ob koncu večera je prof. Pahor prebral še osmrtnico, ki jo je objavil dnevnik L'osservatore triestino, v katerem je Franul predstavljen kot notar, odvetnik in avtor zelo cenjene slovenske slovnice za začetnike.

Prof. Pahor je s svojim raziskovanjem navdušil poslušalce, saj je pri tem delu potrebno znanje gotice in nemščine, obenem pa veliko potrpljenja. Sam se ni oziral na vsebino in kakovost Franulove slovnice, temveč je iskal zapise dokazne o slovenski prisotnosti v samem mestnem središču.

Šin

TRŽAŠKA KNJIGARNA V gosteh je bil psiholog in pravnik Luigi Varanelli

Če zaljubljenost se ne pretvori v ljubezen, zblaznimo

Opredeliti odnos med partnerjema, češ da obstaja med njima prava kemija, ni nikakor frazeologem v prenesenem pomenu. "Ko smo zaljubljeni, smo v stanju blaznosti po občutkih in tudi kemijsko: to čustvo uvaša spremembe v naših možganih. Stopnja nevrotiziranosti se poveča. Naš organizem proizvaja večje število serotonina in dopamina. Prvi sproža v nas dobro počutje, drugi pa povečuje v nas psihozo, na kateri zaljubljenost temelji". Tako je na srečanju ob kavi v Tržaški knjigarni v sredo, 28. maja 2013, povedal Luigi Varanelli, avtor knjige Vse, kar hočem vedeti o tebi: psihologija ljubezni in spolnega življenja.

Njegovo ime naj nikakor ne vara:

pogovor o njegovi knjigi je potekal v slovenskem jeziku. Njegov oče je iz Apulije, mama pa Ljubljanka. Varanelli je po poklicu odvetnik, po izobrazbi tudi psiholog. Prav zaradi tega se je lahko suvereno poglobil v to tematiko, ki pa jo je občinstvu TK postregel tudi z določeno pravniško distanco, če že ne s cinizmom.

Blaženo stanje zaljubljenosti, ki se povsem približuje grškemu pojmovanju blaznosti bogov, sili dotičnega, da gleda na svet "iz obrnjene perspektive", drugače kakor sicer. Hibe osebe, v katero smo zaljubljeni, postanejo potemtakem vrline, ki jo delajo edinstveno. Dogaja se na primer, da v tej fazi izredno cenimo njeno marljivost in delavnost. Nenado-

ma pa se nam ista oseba preprosto prikaže kot tista, ki prebije ves čas v službi in je zato daleč od doma, začne nas skratka motiti to, kar jo je le nekaj časa prej delalo fascinantno. Ali se je ta oseba spremenila? Moda se tudi je, toda po mnenju Varanellija je bolj mogoče, da se je spremenil naš pogled nanjo. To se zgodi, ko se stopnja dopamina v našem organizmu zmanjšuje, ko blazni ob jem grškega Olimpa pojenja, skratka, "ko se obdobje zaljubljenosti konča in nastopi čas ljubezni". Takrat partnerja gledamo v pravilni perspektivi, takega, kakršen je. Prehod v stvarnost zahteva torej sklepanje kompromisov.

Ali lahko primerjamo zaljubljenost ognju, požaru, ljubezen pa

plamenčku, ki traja?

Ljubezen je stanje, ki ga navidezno vsi občutimo, to je naravno, redno stanje. Sicer pa je tudi ljubezen "kemična". "Ugotovili so, da oksitocin ohranja razmerje ženske do svojega možkega, hormon basopresin pa veže možkega na svojo partnerico. Ta elementa se sprožita zlasti med spolnim odnosom", je pojasnil Varanelli. In še: zgodi se, da nas neka oseba posebej privlači, še sami ne vemo, zakaj. Gre za proces, ki ga v nas sprožajo feromoni ... Psiholog je tudi spregovoril o t. i. relativni neplodnosti: ta nastane pri osebi, ki nima pravega "medhormonskega" dialoga s partnerjem. Nič koliko je primerov, ko z novim, pravišnim partnerjem kaj kmalu nastopi nosečnost.

Govor je bil tudi o lastnosti, ki jo prevzemajo ženske in moške pri izbiri svojega partnerja. Moški so dokaj preprosti: privlači jih ubranost ženske podobe (se pravi skladnost telesnih oblin). "Ženske pa so bolj rafinirane: pred-

stavnice nežnega spola v odraslih letih iščejo partnerja, ki ga odlikuje soliden družbeni status, saj ženske razmišljajo bolj dolgoročno..." Sicer ni dovolj, da je moški pameten in družbeno "podkovan": "Te svoje lastnosti mora tudi odražati, mora biti poslednik samega sebe". Veliko je bilo mogočnejšev, pisateljev, filozofov, ki so zaradi svoje komunikativne spretnosti bili izredni "casanove", kljub temu da niso bili prikupni: Mao, Mussolini, Heidegger, Sartre, Kennedy, D'Annunzio.

Posebno poglavje pa zadeva spolnost. Tudi v tem primeru je moški veliko bolj preprost od ženske. Ženska spolnost gre skozi prizmo čustva in srca, moški pa je še kako sposoben ločevati - če je že potrebno - med telesnim in čustvenim: prav zato je ženska prostitucija tako razširjena, "ženske pa pri zigololjih načeloma nimajo kaj iskati, kvečjemu ženska možkega vara platonsko". Kje pa je potemtakem meja pri varanju, "ali je tista, ki prekorači

meje telesnosti ali pa fantazije", se je vprašal avtor knjige. V debati se je znašla tudi žgoča in boleča tematika možkega nasilja nad žensko, o čemer žal vsakodnevno poroča italijanski tisk. S tem vprašanjem je povezan družbeni problem umora samomora. Dejansko je po Varanellijevem mnenju vsak samomorilec nasilnež, ki s svojim dejanjem poskuša prizadeti bližnjo osebo. "Meja, ki ločuje nasilje nad samim sabo in nasilje nad drugim, je zelo krhka", je dejal in tako obrazložil dejstvo, da je bilo v zadnjem času veliko primerov, ko je moški najprej ubil partnerico, nato pa sodil se sebi. Navadno so taki dogodki vezani na ljubosumno osebnost možkega.

Kaj pa se zgodi, ko se par pusti? Kdo največ trpi? Dejansko je to moški, ki se mu takrat poruši svet, počuti se osamljenega, zapade v depresijo in navadno tudi v alkoholizem. Ženska pa občutek samote doživlja polagoma, "plačuje ga na obroke".

IG

NA LICEJU PREŠEREN Podelitev priznanj za Cankarjevo tekmovanje

Letos je bilo rekordno število udeležencev

Na tekmovanje za Cankarjevo priznanje se je letos prijavilo 55 dijakov in dijakinj znanstvenega in klasičnega liceja France Prešeren, kar je najvišje število v zadnjih letih (klasična vzporednica je sodelovala v celoti, brez izjeme). Na šolskem tekmovanju se je pomerilo 45 dijakov in dijakinj, od katerih je osem mladih svojo pot nadaljevalo na regijskem tekmovanju, trije pa so v imenu liceja Prešeren nastopili na državnem tekmovanju v Ljubljani. Licej Prešeren je tako žel lep končni uspeh z enim zlatim priznanjem, petimi srebrnimi in petnajstimi bronastimi.

Dogodek so slovesno obeležili v sredo, 29. maja 2013, v prostorih liceja na Vrdeški cesti, ko so ob povezovanju prof. Barbare Zlobec, organizatorke šolskega dela tekmovanja, drug za drugim stopili na prizorišče zaslužni dijaki, ki so na najlepši in najzlahtnejši način ponotranjili moto letošnjega tekmovanja: ta je temeljil na prepričanju, da je branje izziv za ustvarjalno pot z besedami in med njimi. "Biti med besedami, sporočili, besedili, se jih veseliti, jih spoznavati, biti med njimi kot bralec in pisec karseda ustvarjalec", je poudarila prof. Zlobec. V tem primeru dijak-bralec poskuša izostriti svoje sposobnosti pogovora z besedilom, uči se razvozlati tudi pogovor med besedami, to je med besedili. Opazuje obenem, kako novejša besedila črpajo iz zkladnice starejših, kako se v

razvoju književnih zvrsti posamezne teme prepletajo. "Seveda pa se uči tudi ta odkritja vse natančneje ubesediti ..., in če imamo srečo, se v njem porodita radovednost in želja po novih

rekoč 'igrala doma': primerjali so Bartolov Alamut z delom Ime rože Umberta Eca. Bronasto priznanje so iz prve skupine prejele Urška Ukmar in Alenka Cosutta, iz druge Ester Gomisel, Petra Sos-

Foto IG

bralnih užžitkih", je dodala mentorica.

Šolski del tekmovanja za Cankarjevo priznanje je bil decembra lani, pokrajinski oziroma področni del preteklega januarja, sklepni del pa je bil na vrsti v Ljubljani 23. marca letos. Dijaki prvega letnika, se pravi prve skupine, so primerjali med sabo dve literarni deli, in sicer Nebo v očesu lipanca Dese Muck ter 'klasično' Cankarjevo Moje življenje. Dijakom druge skupine (2. in 3. letnik) pa je bila dodeljena presoja dveh sodobnih del, Dženem Dušana Čaterja in Noč v Evropi Polone Glavan. Tretja skupina, ki so jo sestavljali dijaki zadnjih dveh razredov, pa je tako

si, Ivana Sarazin in Urška Petaros, iz tretje pa Nada Tavčar, Martin Pipan, Igor De Luisa in Nicole Parmesan. Bronasto in hrkati srebrno priznanje pa so prejele Moja Petaros in Nika Košuta iz prve skupine, Caterina Soccutta iz druge skupine in Nina Pahor iz tretje skupine. Vsa tri odličja - bronasto, srebrno in zlato - pa je prejela Belinda Trobec iz 1. klasičnega liceja.

Poleg prof. Zlobec so tekmovalce pobliže spremljale še prof. Tanja Rebula, Neva Zaghet in Majda Artač, ki je na podelitvi priznanj prisotne nagovorila tudi v imenu Sklada Nade Pertot. Nekdanja ravnateljica liceja Prešeren in neudarna avtorica šolskih antologij

ter ljubiteljica slovenskega jezika bi se letošnje izredne udeležbe dijakov na Cankarjevem tekmovanju nedvomno veselila. Sklad je nastal njej v spomin, da bi podpiral dijake, ki se zanimajo prav za naš materni jezik. Ustanova je bila ob strani mladim zlasti ob podeljevanju teh priznanj, letos pa je bilo število tekmovalcev tako visoko, da so člani sklada sklenili vprašati za pomoč naše zamejske založbe. Mladika, Založništvo tržaškega tiska in Goriška Mohorjeva družba (s katero je Pertotova tudi sodelovala) so se vabilu rade volje odzvale s knjižnimi darili; na kratko so dejavnosti posameznih založniških hiš orisali Nadia Roncelli (Mladika), Alina Carli (ZIT) in Marko Tavčar (GMD). Roncellijeva in Carlijeva sta mlade povabili, naj množično sodelujejo pri literarnih natečajih Mladike in ZIT; Marko Tavčar je med razstavljenimi knjižno bero poudaril prisotnost lepega števila krajevnih besednih ustvarjalcev, ki izhajajo ravno iz naših zamejskih šol. Tavčar je to storil najbrž zato, da bi letošnje mlade udeležence Cankarjevega priznanja spodbudil k pisanju, da bi nekoč tudi oni postali del naše književne ali pa zgodovinsko-literarne sredine. Ta soustvarjanja je nedvomno podkrepil tudi pesnik, glasbenik in literarni zgodovinar David Bandelj, ki je v priložnostnem nagovoru poudaril pomen literature, zlasti pa pesništva pri spoznavanju samega sebe.

Prijetno vzdušje matinee na liceju Prešeren sta soustvarila tudi glasbeni intermezzo dijakov ter branje poezij Davida Bandlja. Ob koncu podeljevanja priznanj so mladi odšli dalje po svoji šolski poti, s prepričanjem, da so se z udeležbo na Cankarjevem priznanju potrudili za nekaj, kar jim ne prinaša šolske ocene, služi pa jim za osebno rast.

IG

80 let Adija Daneva v Barkovljah

Na zdravje, Maestro!

Zborovodja in skladatelj Adi Danev je komaj praznoval svoj osemdeseti rojstni dan in že sta barkovljansko in nabrežinsko društvo poskrbeli za prvi, pevsko obarvani praznovanji v znamenju okroglega jubileja. V Nabrežini je Maestro delil svoje znanje s pevci zbora Igo Gruđen, v Barkovljah pa je za trajne ustvarjalne vezi poskrbela zborovodkinja Aleksandra Pertot, ki si je tudi zamislila koncertni poklon na sedežu barkovljanskega društva z izborom skladb, ki jih je Danev napisal na njeno spodbudo za pevce barkovljanskih pevskih in instrumentalnih skupin ter števerjanskega zbora F. B. Sedej. Na valu spontanega, nalezljivega navdušenja avtorice te zamisli je večer potekal v priskrbenem, iskreno prijateljskem vzdušju, vključno s presenečenji in torto, ki spadajo v vsak družinski praznik. Slavljenec se je pripeljal na kraj nastopa z mopedom, v odlični

formi in v veselem razpoloženju ter je že v prvih minutah koncerta doživel emocijo pevskega

kambr'ca. Koncert je do zadnjih not ohranil to prisrčno noto, s sentimentalnostjo in igrivostjo

Foto IG

voščila, pri katerem so se številni obiskovalci večera stoje pridružili petju in igranju mladih članov skupine Glasbena

pevske tehnike in zborov nasploh. Spored je obsegal tudi krstno izvedbo drugega stavka instrumentalne sonatine Dane-

viana, ki je nastala in bo zelo uporabna za glasbenike Kambr'ce, uglasbitve pesniških del tržakih avtorjev Aleksandra Furlana, Aleksija Pregarca in Atilija Kralja, pesmi "za barkovljanske škrjančke", ki združujejo otroško in mešano odraslo zasedbo, duhovite "vinske" utrinke. Zborovske pevce sta podprla pianistka Beatrice Zonta s klavirsko spremljavo, Vladislav Vodopivec pa v vlogi duhovitega in neformalnega napovedovalca.

Tudi slavljenec je stopil pred publiko in priznal, da njegove skladbe niso nikoli pretirano enostavne, saj je vendar petje resna stvar, ki zahteva trud, znanje in motivacijo, kar pogosto zmanjka ravno pri slovenskih zborih iz naše dežele zaradi nelahke emancipacije od ukoreninjenega zverovanja v narodnozavedno bolj kot v umetniško vrednost te dejavnosti.

Poklon ustvarjalcu je ob koncu postal tudi vabilo k pisanju novih skladb, in to ne samo za ljubljene zборе, saj je števerjanski župnik na koncertu izrazil željo, da bi kmalu zaigral novo orgelsko skladbo z uglednim podpisom Adija Daneva.

PAL

Obvestila

Društvo Marij Kogoj vabi v nedeljo, 9. junija, ob 18. uri v dvorano Marijinega doma pri Sv. Ivanu v Trstu na premiero avtorske predstave Ona-on. Režirata in igrata Patrizia Jurinčič in Lovro Finžgar.

Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček v sodelovanju s Knjižnico Pinko Tomažič in tovariši prireja v Prosvetnem domu na Opčinah v sredo, 12. junija, predstavitev študije Kominform in tržaški Slovenci, Odnosi med komunisti v con A STO 1948-1952. Ob okrogli mizi, ki jo bo vodil Ivo Jevnikar, bodo spregovorili avtorica Nina Lončar iz Maribora, zgodovinar Jože Pirjevec in dolgoletni tržaški javni in politični delavci Stojan Spetič, Drago Štoka ter Rafko Dolhar. Začetek ob 20.30.

Deželni šolski urad obvešča, da je bil v Uradnem listu italijanske republike št. 42 z dne 28. maja 2013, v seriji "Concorsi e Esami", objavljen razpis natečaja za redno zaposlitev vodstvenega in upravnega osebja z znanjem

slovenskega jezika pri Deželnem šolskem uradu za Furlanijo Julijsko krajino. Čas za predložitev vloge je do 27. junija 2013. Vse potrebne informacije na spletni strani www.scuola.fvg.it.

Klub prijateljstva in Vincencijeva konferenca vabita na izlet v Celje v sredo 26.6.13: ogled mestnih znamenitosti in Starega gradu, kosilo v domu sv. Jožefa z ogledom kraja, info in vpisovanje: 225 468 (zvečer), 347 1444057 (Vera), 347 5469662 (Ivica)

Darovi

Misijonski krožek Rojan je prejel: za slovenske misijonarje: Amalija Pangos 10 evrov, nabirka ob koncu šmarnic v Rojanu 170,50 evrov; za riž otrokom patra Pedra Opeke – Madagaskar: N. N. 50 evrov. Darove lahko nakažete tudi preko Banke: IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan zaposlitev vodstvenega in upravnega osebja z znanjem 34135 Trst

OPZ LADJICA

ob 25-letnici delovanja

vabi na jubilejni koncert,

ki bo v avditoriju

Jadranskega zavoda Združenega sveta v Devinu

v nedeljo, 9. junija, ob 19. uri.

Na večeru, ki je umeščen v niz Snovanj SCGV Emil Komel, bodo otroci uprizorili glasbeno pravljico Na morskih valovih.

Bralne značke v šolah pri Sv. Ivanu

Radoživ uvod v bralno dejavnost

V petek, 31. maja 2013, je prostore večstopenjske šole Vladimir Bartol prevevalo veselo vzdušje. Tako je namreč vsakokrat, ko otrokom podeljujejo bralne značke, nagrado, ki pomeni za najmlajše vstop v pravljčni svet knjige. Nikakor ne gre zanemariti dometa te pobude, saj osnovnošolce na vabljiv način približuje dejavnosti, ki jih bo spremljala skozi vse življenje, t. j. branju. O tem sta trdno prepričani otroški besedni ustvarjalci Janja Vidmar in Anja Štefan, ki sta s svojim radostnim in igrivim pristopom osrečili osnovnošolce. Teh je bilo kar lepo število, prav zato so jih prireditelji razvrstili v dve starostni skupini. Poleg otrok šole Bartol

so v šolskih prostorih bili prisotni še malčki področnih osnovnih šol s Katinare in iz Barkovelj. Najmlajši so prislunili ljudskim pravljicam in pesmim, ki jih je spesnili Anja Štefan. Nekateri izmed teh je avtorica tudi zapela, v svoj nastop pa je vpela tudi vrsto ugank, katere so otroci rade volje reševali. Starejše osnovnošolce pa je Janja Vidmar preizkusila v

pogumu, saj so si knjižni dar prislužili, če so se na... pogumen način odzvali na grozljivo zgodbo.

Dodati gre, da so isti dan podelili bralne značke tudi srednješolcem od Sv. Ivana in s Katinare.

mu ravno ta daje elana za pesnitve, ki se mu tudi ob tako visokem življenjskem jubileju (pesnik je pred nedavnim slavil svoj 70. rojstni dan) še vedno porodijo kot biseri: le nekaj tednov nas namreč ločuje od izida njegove

Foto IG

Starejšo generacijo je ob tej priložnosti nagovoril pesnik Marko Kravos, ki sicer v sebi hrani in brani svojo otroško dušo: najbrž

zadnje dvojezične pesniške zbirke Sol na jezik-Sale sulla lingua.

IG

Križa Narodne in študijske knjižnice

Zgodovinski odsek je brez zaposlenih

V četrtek, 30. maja, je na Franciskovi ulici, in sicer ravno pred vhodom v poslopje, kjer domuje Narodna in študijska knjižnica, in v njenih prostorih v prvem nadstropju, vendar dokaj nasprotujoče si ozračje. Pod poslopjem so predstavniki sindikalnega združenja USB in dosedanja uslužbenec zgodovinskega odseka NŠK Sandi Volk protestirali zoper potezo upravnega odbora, ki je v ponedeljek, 27. maja, ravno Volku vročilo odslovlilno pismo, kar dejansko pomeni, da ostaja odsek brez zaposlenega osebja; sočasno pa so v Trubarjevi čitalnici člani upravnega odbora nazdravljali dosedanjemu ravnatelju NŠK Milanu Pahorju, ki je 1. junija odšel v pokoj. Marca je Volku potekla dopolnilna blagajna, v katero je stopil za-

radi kriznega režima NŠK, ki je lani prejela znatno manjši delež prispevkov kot sicer (prejela je namreč 250 tisoč evrov prispevkov). Letos pa se tej naši ustanovi pišejo boljši časi, saj lahko računa na 400 tisoč evrov dotacije. Prav zato se predstavnikom sindikalnega združenja zdi dokaj

sporna poteza upravnega odbora, ki v takih okoliščinah odslavlja svojega uslužbenca. Kot

odbor razstavil organik zgodovinskega odseka in – glej, ravno naključno! – odslovlil uslužbenca,

nam je povedal deželni tajnik sindikata Willy Puglia, je sindikalno združenje formalno zaprosilo upravni odbor NŠK za sestanek, da bi razpravljalo o tej potezi, a odgovora sploh ni prejelo. USB je vsekakor položaj že predstavljal tajništvo predsednice dežele Debole Serracchiani, sindikat in Sandi Volk čakajo še na odziv pokrajinskega tajnika DS Štefana Čoka, ki je obenem tudi član odbora NŠK. Dodati je treba tudi dejstvo, da sedanja pravila, ki jih je uvedla ministrica Fornero, omogočajo nenadno odslovlitev uslužbenca z delovnega mesta. "Položaj smo predstavili tudi našim pravnikom, ki nam bodo svetovali nadaljnje ukrepe", je dejal Puglia, po čigar mnenju se za tem dogodkom skriva tudi maloduše upravnega odbora zaradi prizadevanja, s katerim je sindikat vseskozi spremljal reorganizacijske in racionalizacijske dinamike NŠK v zadnjem letu: "Podčrtati gre dejstvo, da je upravni

ki je delegat v našem sindikatu", je dejal Puglia. V letaku, ki so ga protestniki delili pred vhodom v NŠK, je med drugim tudi zapisano, da sindikat zahteva takojšnjo ponovno odprtje zgodovinskega odseka, ponovno uvrstitev zaposlenih v strukturo, preklic "nepravičnega odpusta poslednjega zaposlenega" in korenite spremembe v upravi ustanove. Pred vhomom je bil tudi govor o prihodnosti zgodovinskega odseka, ki naj bi deloval v obliki zunanjega oskrbovanja. O tem je nato podrobneje spregovorila predsednica upravnega odbora NŠK Martina Strain, ki je poudarila, da bo odsek še naprej deloval, sicer v drugačnih pogojih. "To velja poudariti, da ne bi slučajno prišlo do pomote", je dejala. Dodala je, da je upravni odbor svojčas nakazal svoje smerice, ki so osrednjo knjižničarsko dejavnost evidentirale za prvenstvo. "Upravni odbor je sklenil, da bo previdno ravnal z denarnimi sredstvi in se tako posledično odločil za reorganizacijo delovanja. Upoštevali smo, da je osrednje knjižničarsko delovanje skladno v primeravi z ostalo dejavnostjo NŠK. Odločili smo se tako za preustroj zgodovinskega odseka, tudi po posledični analizi pogojev zaposlenega osebja.

V ponedeljek v Peterlinovi dvorani

Angelca Klanšek prejemnica 4. Nagrade Nadja Maganja

Ponedeljkov večer v Peterlinovi dvorani na Donizettijevi 3 v Trstu bo 10. junija ob 20.30 posvečen lepi slovesnosti. Gospa Angelca Klanšek iz Argentine bo prevzela 4. Nagrado Nadja Maganja. Kot je znano, so nagrado pred leti ustanovili Skupnost Sv. Egidija za Furlanijo Julijsko krajino, Društvo slovenskih izobražencev, Slovenska zamejska skavtska organizacija in Nadjina družina, podeljuje pa jo poseben odbor. Nagrado so osnovali v spomin na šolnico in javno delavko Nadjo Maganjo Jevnikar (Trst, 9. sept. 1951 – Repentabor, 8. febr. 2006) in v želji, da bi spodbujali delo za vrednote, ki so ji bile pri srcu.

Prvo nagrado je leta 2010 prejela zdravnica dr. Metka Klevišar iz Ljubljane, drugo leta 2011 ruska borka proti smrtni kazni Tamara Čikunova iz Uzbekistana, tretjo lani Tržačanka Laura Famea, ki je dejavna na cerkvenem in socialnem področju.

Angelca Klanšek, ki je 30. maja obhajala 90-letnico, sodi med pionirje slovenskega prostovoljnega šolskega pouka med rojaki v Argentini. Vse od leta 1951 poučuje na sobotni Balantičevi šoli v buenosaireški četrti San Justo. Polnih 50 let jo je tudi vodila. Tako že 62 let prostovoljno in brezplačno žrtvuje svoj čas, vse svoje sile in vso ljubezen mlademu rodu ter mu vceplja ponos pripadnosti slovenskemu rodu. Njeno neumorno delo je eden tistih temeljev, zaradi katerega je "čudež" slovenske skupnosti v Argentini tako živ.

Ponedeljkova slovesnost bo tokrat nekoliko "argentinsko" obarvana. Poleg predstavnikov odbora jo bosta oblikovala slavnostna govornica prof. Mirjam Jereb Batagelj in basbaritonist Marko Fink ob klavirski spremljavi Jane Zupančič. Ob denarni nagradi bo gospa Klanškova prejela kip, ki ga je, podobno kot za prejšnje nagrajence, oblikovala Zalka Arnšek, ki pa bo letos tudi predstavila svojo stvaritev. Na ogled bo še video predstavitev nagrajence, ki so ji jo kot presenečenje pripravili nekdanji učenci v Buenos Airesu za njeno 90-letnico. Prisotna pa bo tudi naslednica Angelce Klanšek, sedanja voditeljica šole v San Justu Irena Urbančič Poglajen.

Upoštevali smo, da bosta dve osebi kmalu izpolnili pogoje za upokojeitev; v službi pa je bila še ena oseba, ki teh pogojev še ni imela izpolnjenih. Dejansko pa sloni sedanji model raziskovanja na projektih. Odpuščena oseba, dejansko gospod Sandi Volk, bo – če si bo on sam to želel – lahko v prihodnje sodeloval z NŠK, sicer preko drugih inštrumentov", je dejala. Dodala je še, da bo NŠK ohranila arhivsko dejavnost, dosedanja prostora odseka na Petrovičevi ulici pa niso povsem odgovarjali varnostnim predpisom. Gradivo odseka bodo pristojni

začasno premestili v prostore na Montecchijevi ulici, delovanje odseka pa se bo v prihodnje, kot rečeno, nadaljevalo na podlagi zunanjega oskrbovanja. V tem vidiku se upravni odbor NŠK dogovarja s sorodnimi visoko specializiranimi ustanovami, ki naj bi oskrbo dejavnosti odseka izvajale pogodbeno. Strainova je glede kočljivega položaja odslovljenega uslužbenca dejala, da ga s cloveškega vidika razume, reorganizacija zgodovinskega odseka pa ne izključuje nobene možnosti nadaljnjega sodelovanja.

IG

Osma številka mladinske revije Galeb

Pisanost pesmic in zgodbic ob pomladnem nadihu

Cvetoče drevo, ki ga je z odločnimi barvnimi nanosi narisala Beatrice Dotto, prvošolka COŠ Albin Bubnič Milje, na platnici aprilske številke mladinske revije Galeb, prča, da je pomlad res tu, kljub

Oblaki, leteči dežnik in kamniti most, v kateri se dogajajo res čudne stvari: tudi to, da pusta pokrajina po zaslugi Tadeja, Teje, Dežana in še koga postaja spet travnata in cvetoča. Pomladno brenčanje je zaznati iz pesmice

Marn ob bolj mračni ilustraciji Katherine Kalc razpreda zgodbo *Volčja ljubezen*: v tokratnem nadaljevanju so ljudje našli volčjo družino in jo zaprli v tesen, temačen prostor. Bolj vedra je stripovska zgodba *Medved in Miška* izpod peresa

sedanjemu mrzlemu vremenu. V Galebovem dopisniškem kotičku je še kar nekaj takih risbic Beatricinih sošolcev, pa tudi šolarjev višjih razredov OŠ A. Gradnik Col, ki so pričarali pisane pomladne prizore. Strip Sandre Kump, v katerem sta protagonista sinička Tina in metuljček Kamila, odganja meglo in prikljuje na plan sijoče sonce. Na cvetoče gredice vodi bralce tudi rubrika o zeliščih in začimbah, ki jo pripravlja Martina Malalan, ilustrira pa Katerina Kalc. Tokrat je pod drobnogledom zdravilni ognjič oranžne barve. Tudi pesmica *Boter tobogan* Dušana Kalca z razgibano ilustracijo Dunje Jogan vabi v naravo, na svež zrak, na priljubljeno igralo. Na vrt, na spomladanski koncert je mamico in očka povabila mala Gaja, Galuška; kako je bilo na njem, bodo bralci izvedeli iz prihodnjega nadaljevanja. Zgodbo razpleta Maja Gal Štormar ob razpoznavni ilustraciji Štefana Turka v močnih, živih barvah. Helena Jovanovič, ob ilustracijah Žive Pahor, nadaljuje pripoved

Čmrliček Dolfo Martine Legiša. V rdečih hlačah ga je slikovito ilustriral Štefan Turk. Nina Kokelj in Saška Rakef se ob ilustraciji Nine Mrdenović podajata v skrivnostni svet astronomije. Postarani dami Kozima in Kamila v hudomušni zgodbi Anine Oblak in v duhoviti podobi Andreje Peklar sta celo popoldne kuhali čaj, saj sta vendar povabili prijateljice na čajanko in na seznamu sta venomer prebirali besedo "čaj"! Kako nenadomestljiva je ljubezen staršev v topli domači hiši, razkriva malim bralcem pripovedka o povodnem možu iz Fiese, ki jo je po goriški narodni priredila Marjeta Zorec, z veliko mero domišljije pa upodobila Marjana Šegula. Štefka Kac

Majde Koren in slikarskega čopiča Bojana Jurca, ki v sličicah spregovori o dnevih v tednu in o tem, kaj sta vsak dan počela simpatična junaka. Pesmica *Svečana prisega* Zvezdane Majhen - kot vselej je ilustracijo prispevala Mojca Cerjak - se nanaša na 1. april - mednarodni dan otroških knjig in na 23. april - svetovni dan knjige in avtorskih pravic. Nemaren deček obljublja, da bo odslej pazil na svoje knjige.

Kako se plaha srnica pojavlja v besednih zvezah, opozarja zapis Klarise M. Jovanovič ob nežni ilustraciji Vena Dolenca, ki se tokrat spogleduje s "klasiko". Ista avtorica pripoveduje sefardsko ljudsko pravljico iz Bitole *Resnična laž*. Zanimivo ilustracijo ji je pridal Dušan Muc. V aprilski številki Galeba so še križanka, Galebov kviz, Galebova delavnica, v kateri Jasna Merku' predstavlja izdelavo živalic iz železne žice, pa še Škrobek in njegovi duhovito pripravljeni prvoaprilski piščančki. Pisano raznolikost zgodb, v katerih se skrivajo modre misli za življenje, bodo bralci sami odkrili, ko bodo v roke vzeli osmo, aprilsko številko Galeba. Prijetno branje!

IK

Pomembno srečanje v Ukvah na sedežu društva Planika

Vsakoletno kulturno sodelovanje med Koroško in Primorsko

Predstavniki osrednjih kulturnih organizacij iz Koroške in Primorske so se 28. maja srečali v Ukvah na sedežu društva Planika in izdelali

in Primorska gojita na različnih kulturnih področjih bogato in dolgotrajno sodelovanje. Kulturne izmenjave so se pred tridesetimi leti še okrepile, ko so se do-

spevale h krepitvi skupnega kulturnega prostora. Tudi za letošnjo jesen, v drugi polovici meseca oktobra, bo na Koroškem prikazalo svoje dosežke

okvirni program za sodelovanje v naslednji sezoni. Prisotni so bili zastopniki Krščanske kulturne zveze iz Celovca, Slovenske prosvete iz Trsta in Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice. Goštelj je bil predsednik društva Planika Rudi Bartaloth. Koroška

govorili za vsakoletno večdnevno jesensko prirejanje kulturnih dogodkov, izmenično Koroške kulturne dneve na Primorskem in Primorske na Koroškem. V tridesetih letih se je zvrstilo veliko število skupin, ki so nastopale na teh srečanjih in odločilno pri-

več skupin iz naše dežele. Predvideni so nastopi dramskih skupin, otroških in odraslih, pevskih zborov, srečanje glasbenih šol, likovne razstave, predstavitev publikacij in še marsikaj drugega.

DP

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (5)

Mariza Perat

Barbana pri Gradežu

Barbano je obiskalo več znamenitih osebnosti, med njimi leta 1953 tudi takratni beneški patriarh Angelo Roncalli, poznejši papež Janez XXIII. Ob tisti priložnosti je svetišču poklonil dragocen kelih.

Na pomolu stoji kip Brezmadežne, ki so ga tja postavili v Marijinem letu 1954. Blagoslovil ga je goriški nadškof msgr. Hijacint Ambrosi. Zdi se, kot da Marija že ob prihodu na otok pozdravlja romarje ter jih vabi v svoje svetišče. Romanja na Barbano se vrstijo tudi v obliki procesije. Od teh je najbolj znana zaobljubljena in zahvalna procesija, ki je prvo nedeljo v juliju. Takrat že zjutraj odplujejo iz Gradeža proti Barbani številni čolni, okrašeni z zastavami. Najlepši čoln je seveda tisti, na katerem so Marijin kip iz gradeške bazilike, duhovščina in pevci. Ob prihodu na Barbano je slovesno bogoslužje, popoldne pa se čolni vrnejo v Gradež, kjer je v baziliki zahvalna pesem.

Omenjena procesija se nanaša na zaobljubo, ki so jo Gradežani 1. 1237 napravili Materi Božji, če jih reši kuge, ki je takrat razsajala v mestu. Zaobljubili so se, da bodo vsako leto prvo nedeljo v juliju romali na Barbano v procesiji. Te se bo udeležil vsaj en član vsake družine. Poročila pravijo, da je kuga v mestu takoj prenehala.

Zaobljubljena procesija iz Gradeža na Barbano

roma šolskega leta obiskujejo Barbano, da se tu poklonijo nebeski Kraljici in prosijo za njeno pomoč in njeno varstvo.

Poleg romarjev pa prihajajo na Barbano še razne skupine bodisi za srečanja bodisi za duhovne vaje. Ta lepi otoček obiskujejo tudi posamezniki, ki želijo tukaj v miru preživeti nekaj dni. Mati Božja na Barbani torej prav tako kot nekoč tudi danes zbira okrog sebe romarje različnih dežel in različnih jezikov. Vsi pa prihajajo z istim namenom: da počastijo Božjo Mater in jo prosijo za varstvo in pomoč.

Viri: P. Matteo Kuhar: *Aquileia - Grado - Barbana; Ieri-oggi* 2. izpolnjena izdaja: *Fra Marciano Fontana Santuario di Barbana Editrice* 2010

Rudolf Klinec: *Marija v zgodovini Goriške, izdala Goriška Mohorjeva družba - Gorica 1955*
P. Odilo Hajšek OFM: *Marijine božje poti, izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu* / dalje

Otok in svetišče Barbana pred 1. svetovno vojno

Ljudstvo je na Barbano vedno rado romalo, saj je ta tudi glede na naravne lepote edinstvena Božja pot. Romarji so prihajali z Goriškega, s Tržaškega, iz Istre, Furlanije, Beneške Slovenije, pa tudi Kranjske. Kot beremo v Bogoljubu za leto 1912, je bil na Barbani vsako leto na Veliki šmaren slovenski shod s slovensko pridigo. Na dan Karmelske Matere Božje leta 1908 se je na

7-dnevni izlet goriških upokojencev Pariz je še vedno eno najbolj privlačnih mest

V načrtovanem programu Društva goriških upokojencev je 7-dnevni izlet v Pariz od 18. do 24. maja v sodelovanju z agencijo Salvans Tours dosegel zaželeni uspeh. Lepa skupina udeležencev se je peljala z avtobusom najprej proti Piemontu in po postanku tudi v mestu Susa nadaljevala pot skozi predor Frejus ter dospela v mesto Maccon. Zlasti v Franciji je izletniki spremljalo deževno vreme, kljub temu je med vožnjo vladalo prijetno razpoloženje ob kramljanju, tomboli, dovtipih in ob poslušanju francoskih pesmi, predvsem Edith Piaf; niso manjkali seveda Avsenikovi napevi in slovenske ljudske pesmi.

Tudi druga dne so bili izletniki pred prihodom v Pariz deležni dovolj izčrpane razlage o poteku potovanja, o Franciji in o vsem, s čimer se Pariz kot eno najbolj privlačnih mest na svetu ponaša. Že popoldne so imeli v Parizu priložnost si ogledati glavne mestne predele, kot so trg Concorde, vrtovi Tuilerie, dolga avenija Champs Elysees, Slavolok zmage-Etoile, Hotel de Ville, Invalides, Bastilja, Eifflov stolp itd. Vstopili so v prekrasno cerkev Notre Dame, v kateri je izkušen vodič Salvatore na zanimiv način obrazložil vse posebnosti. Naslednjega dne so izletniki občuvali umetnine v Louvru. Vo-

diča sta na nenavaden način pojasnjevala pomembne slike in kiparska dela tako iz antike kot iz poznejše in renesančne dobe, zlasti dela velikih italijanskih umetnikov. Zvečer so se izletniki kljub dežju peljali z ladjo po Seni. Tudi Versailles, razkošna rezi-

Izletniki pod spodnjo piramido v Louvru

denca francoskih kraljev, je izletnike očaral s svojimi bogato opremljenimi dvoranami in drugimi dragocenostmi; najbolj so ostale v spominu zrcalna dvorana, kraljičina soba in slika o Napoleonovem kronanju. Tudi obsežen park je bil vreden ogleda. Isti večer so se izletniki povzpeli na grič Montmartre, s katerega so občudovali veliki Pariz, in si ogledali baziliko Srca Jezusovega. Naslednjega dne so obiskali grad Fontainebleau, ki je kot mnoga druga francoska mesta in gradovi vpisan v seznam svetovne dediščine UNESCO. V gradu so mnoge slike iz italijanske renesanse in manjerizma. Vodič je

natančno govoril tudi o zgodovinskih dogajanjih, posebno o Napoleonu I., ki je prav tu razpustil svojo 'staro gardo' in šel v pregonstvo na otok Sv. Helene. Popoldne so se izletniki odpeljali v novejši predel Pariza, v Defense, kjer se dvigajo številni nebotičniki. Nato jih je avtobus peljal do Trocadera in Eifflovega stolpa, ki ga vsako leto obišče okrog 7 milijonov turistov. Zaradi grdega vremena se je le malo izletnikov povzpelo do polovice stolpa. Nekateri so si tedaj ogledali še muzej Orsay, drugi pa so

stopili v trgovine La Fayette. Šestega dne zjutraj so zapustili Pariz in odpotovali v Lyon, ki je za Parizom in Marseillem tretje mesto v državi. Znano je iz keltsko-rimske dobe in pozneje kot središče izdelovanja svile. Vpisano je v seznam UNESCO. Izletniki so se povzpeli na grič in stopili v krasno baziliko Matere Božje, Fuorviere, ob kateri se dviga Marijin 6 m visoki zlati kip. Poleg navedenega so spoznali še marsikaj drugega. Zadnji dan jih je po postanku v Susi za kosilo čakala pot proti domu, kamor so se vrnili zadovoljni in kulturno obogateni.

(ed)

Evropska komisija zahteva od Slovenije konkretne in hitre ukrepe za premaganje krize

Janez Janša, junak osamosvajanja države, zdaj obtoženec

V Sloveniji bi v boljših političnih razmerah, in zlasti, če bi bila v družbi in državi manjša razdeljenost duha in stremeljenj, morali odmevno ponazarjati dogodke in usmeritve, ki so sledili 31. maju leta 1988. Tistega dne so namreč policijski agenti aretirali Janeza Janšo, potem še Davida Tasića in Ivana Borštnerja, medtem ko se je Franci Zavrl aretaciji izognil. Izgovor za prijetje omenjenih je bila posest tajnega vojaškega dokumenta, ki je razkrival, da je tedanja jugoslovanska armada v Sloveniji povečala bojno pripravljenost, ker da se pri nas kažejo znaki protirevolucije.

Aretacije, protestna zborovanja, ogorčenja na osrednjem Kongresnem trgu in pred vojašnico, v kateri so pripravljali in izvedli proces zoper četverico, ter vsi poznejši dogodki so privedli do vojne in osamosvojitve Slovenije. Janez Janša je v omenjenih dogajanjih, tudi zaradi vloge v osamosvojitveni vojni, postal pomembna osebnost nove države. Sedanji predsednik države Borut Pahor je pred izvolitvijo v pogovoru s televizijskim voditeljem Vladimirjem Voduškom dejal, da bi si Milan Kučan in Janez Janša najbolj zaslužila odlikovanje glede na njun delež pri osamosvajanju Slovenije. Janez Janša je pozneje dvakrat vodil vlado in je tudi predsednik SDS, stranke, ki ima domnevno okoli 30.000 članov. Zdaj pa je obtoženec v znani zadevi Patria, ki naj bi se razpletla v teh dneh. Domnevno naj bi šlo za politični proces, premišljeno in dobro zasnovano dejanje Janševih političnih nasprotnikov ali kar sovražnikov. Ti bi radi dosegli - takšne

trditve se pojavljajo v delu javnosti - da Janeza Janšo ponovno (drugič v njegovi karieri) obsodijo in zaprejo. On pa je odločen, natančen in prepričljiv pri svoji obrambi. V pogovoru za spletni portal Planet Siol. net, prejšnji teden, je menil, "da bi zanj drugačna sodba kot oprostila pomenila večji razpad pravne države in načela pravičnosti, kot pa je bilo to v primeru procesa proti štirim obtožencem pred vojaškim sodiščem pred petindva-

ima zadeva politično ozadje, "saj je tožilec Andrej Ferlinc tudi v zaključni besedi politiziral, namesto da bi navedel en sam dokaz za svoje trditve. Vpletal se je v že zdavnaj zavrnjene obtožbe o trgovini z orožjem, bil pa je tudi osebno žaljiv, to pa bolj kot vojaški tožilec pred petindvajsetimi leti". V javnih občilih o sojenju niso veliko poročali, bil pa je primer objektivnega komentarja. Podala ga je dr. Ljerka Bizilj, odgovorna urednica tretjega po-

di delovanje vlade. Ta je zdaj najbolj zaposlena z uresničevanjem priporočil Evropske komisije Sloveniji za odpravo krize. Bruselj nam je za dve leti podaljšal rok za odpravo čezmerne javnega finančnega primanjkljaja, kar bi se lahko tolmačilo kot dokaz zaupanja EU in njeni politiki. Toda hkrati smo iz Bruslja dobili devet priporočil za jasno določenimi roki za izpolnitev posameznih zadev. Pravno in formalno to ni isto kot, denimo, diktat evropske trojke, vendar je zdaj postalo očitno in razvidno, da je Slovenija zdaj pod nadzorom in diktatom iz Bruslja. V vladi Alenke Bratušek se že pojavljajo različna stališča in mnenja o izvajanju direktiv Evropske komisije. Ogorčenje upokojencev je povzročila izjava finančnega ministra Uroša Čufurja, naj tudi ta kategorija našega prebivalstva z odrekanjem prispeva k odpravljanju krize. Iz stranke Desus so sporočili, da so pokojnine v Sloveniji že zdaj nizke in zato novi odtegljaji niso mogoči. Na pragu revščine v Sloveniji že zdaj živi okoli 206 tisoč upokojencev, vseh upokojencev v državi pa je približno 600.000. Socialni demokrati še zmeraj nasprotujejo prodaji podjetij in drugih nepremičnin, kar pripravlja vlada. Kažejo se tudi druge vrzeli v koaliciji. Predsednik socialnih demokratov dr. Igor Lukšič se je obregnil v vlado, v kateri stranka sicer sodeluje, z izjavo, "da ideologija neoliberalizma meša glave večini slovenskih politikov".

Najboljše želje za uspeh izrekamo več kot osem tisoč dijakom gimnazij in drugih srednjih šol v Sloveniji, ki v teh dneh preverjajo svoje znanje za dosego splošne ali poklicne mature.

Marijan Drobež

Janez Janša

jsetimi leti". V zadevi Patria nekdanjega predsednika vlade dolžijo, "da je neznanega dne, na neznanem kraju in na neznan komunikacijski način vplival na neznane uradne osebe, da so naredile neznanu uradno dejanje". Tožilca sta pet ur brala sklepno besedo, vendar pa v vsem tem času nista navedla niti enega dokaza za trditve o Janševi korupciji. Prav tako nista navedla niti enega od elementov, ki so potrebni za kvalifikacijo kaznivga dejanja sprejetja obljube nagrade zaradi posredovanja v zadevi. Po mnenju Janeza Janše

grama javne televizije. V komentarju se je zavzel za pošteno in nepristransko sodbo v zadevi Patria in opozorila na mogoče pomanjkanje dokazov o krivdi Janeza Janše.

V tem pregledu in morda delno tudi v oceni pomembnejših dogodkov v Sloveniji v prejšnjih dneh smo dali prednost sodni obravnavi v zadevi Patria zato, ker bi morebitna obsodba Janeza Janše na zaporno kazen utegnila povzročiti proteste in napetosti v javnosti in opozicijski politiki. Dogodki so sicer povsem nepredvidljivi, utegnili pa bi ovirali tu-

Dinamika brezposelnosti med mladimi raste, izseljevanje v tujino tudi

Eni "lačni", drugi s trebuchom za kruhom

Kriza Slovenije se najpogosteje prikazuje s podatki in številkami, ki najbolj zanimajo Evropo: zadolževanje, javni primanjkljaji, kreditni krč, privatizacija, slaba banka in podobno. Skratka, kriza Slovenije se predstavlja skozi odnos z Brusljem in skozi izjave Bratuškove na eni strani in evropskih birokratov na drugi strani. Krizo pa lahko opazujemo tudi na drugih ravneh, ki so manj oddaljene od vsakdanjega človeka ali, bolje povedano, se tikajo prav številnih "vsakdanjih" Slovencev.

Mladi in brezposelni

Eden od tovrstnih kriterijev, ki ga uporabljajo povsod po svetu, je merjenje stopnje brezposelnosti. Posebej verodostojno sliko stanja družbe ponujajo tako podatki o brezposelnosti med mladimi, ki pa zelo pogosto bežijo izpred oči. To je le en del zgodbe: druga plat iste medalje so tisti (številni) mladi, ki svojo priložnost najdejo (oziroma si jo sami poiščejo) v tujini. In zelo pogosto tam tudi uspejo. Številke so pogovorno neizprosne in ne lažejo. Številke, ki jih Slovenija pošilja v Bruselj, kažejo na stanje dosedanjega delovanja države, številke o brezposelnosti mladih in o takih, ki se odločijo za tujino, pa so pokazatelj duha države in njene

prihodnosti. In kaj bo v tem primeru ostalo Sloveniji? Beg možganov. Brezposelnost med mladimi postaja tudi v Sloveniji vse bolj žgoč problem. Letos bomo po napovedih dosegli 120 tisoč brezposelnih. Dobra četrtina teh je mladih pod 30. letom starosti. Po podatkih zavoda za zaposlovanje je bilo konec aprila 28.617 brezposelnih mladih do 29. leta starosti. Večina mlajših brez službe ima sicer nižjo stopnjo izobrazbe, a vseeno tudi diplomiranci, magistri in doktorji se zelo pogosto znajdejo na cesti. Med visoko izobraženimi jih je tako kar 5.332 na zavodu za zaposlovanje: v skupnem deležu pomeni to 18,6 odstotkov vseh mladih brezposelnih. Skoraj odvečno je vprašanje, na katerih zaposlitvenih področjih je največ predstavnikov mlajše generacije brez službe. Splošno znano je namreč dejstvo, da so že dalj časa najmanj perspektivna prihodnost na področju družboslovja in humanistike. Preveč je "profesorjev" in intelektualcev, manj je takih, ki so večji praktični in

konkretnih opravil: skratka, če vsi radi "filozofirajo", kdo bo realno kaj proizvedel? Ekonomisti, pravniki, komercialisti, socialni delavci, poslovni sekretarji in profesorji slovenščine so po podatkih zavoda za zaposlovanje tisti poklicni profili mladih Slovencev, ki so najbolj pod udarom krize. Največ zaposlitev pa je zavod za zaposlovanje letos zabeležil v

predelovalnih dejavnostih, gradbeništvu, trgovini, vzdrževanju in popravilih motornih vozil ter v zdravstvu in socialnem varstvu. Kako se v teh sektorjih zaposluje, kolikšna je plača in kakšne so pogodbe, je seveda povsem druga zgodba. Tragičen primer politike zaposlovanja je lahko gradbeništvo. Gre za panogo, ki je v Sloveniji v daleč največji krizi.

Povpraševanje po zaposlitvah ne odraža kakega težko pričakanega preobrata, saj gre tukaj za zelo začasne pogodbe in sezonsko delo. V gradbeništvu pa se najpogosteje iščejo fizični delavci, to pa je tisti poklic, ki se mu številni tako radi izogibajo: dovolj je, da pomislimo na primer Vegrada, Grepa in njunih fizičnih delavcev, ki so bili malodane brez pravic.

Skok v tujino

Zaradi sedanjih razmer v domovini postaja vse bolj aktualen tudi v Sloveniji novi val migracije tako rekoč "s trebuchom za kruhom". Tudi tukaj lahko ločimo dve kategoriji: v prvo spadajo slovenski državljani, ki se v službo vozijo samo čez mejo in ohranjajo bivališče v Sloveniji. To je predvsem primer Avstrije, kjer so plače in življenjski standard mnogo višji od razmer v Sloveniji. Gre za t.i. dnevne migrante, ki se v drugo državo vozijo samo v službo in se zvečer vračajo domov v Slovenijo: podatki avstrijskega zavoda za zaposlovanje (AMS) kažejo, da je bilo v letu 2012 v obmejnih regijah Štajerska, Gradišanska in Koroška zaposlenih 8293 Slovencev. Dnevni migrantov je bilo 5.383. Največ zaposlenih je bilo na avstrijskem Štajerskem: tam je delalo 5.981 Slovencev, med njimi je bilo 4.594 dnevni migrantov. Ker so Slovenci v Avstriji v bistvu tujci, ki iščejo delo, se najpogosteje zaposlujejo v

tistih sektorjih, kjer primanjkuje avstrijske delovne sile: v kovinarstvu, zdravstveni negi, turizmu, gostinstvu in (že spet) gradbeništvu.

Zelo zanimiva pa je tudi tista migracija, ki pomeni dokončen odhod iz Slovenije. Gre za težko življenjsko izbiro, ki pa postaja pri mnogih pogumen in nekoliko predzren načrt. Dinamika izseljevanja v druge države v zadnjih letih stalno raste. Po podatkih statističnega urada se jih je največ odselilo lani, kar 8.876. Kam so se lani selili Slovenci, uradna statistika še ni zabeležila, poznamo pa starejše podatke, ko je bil tok selitev precej manjši, med 1.700 in 2.000 odhodi letno. Najbolj priljubljeni državni pri selitvah sta vseskozi Nemčija in Avstrija s 300 do 400 selitvami letno v vsako državo.

To je seveda logično, saj gre za državi, ki sta Sloveniji dokaj blizu in imata zelo visok življenjski standard. Sledita Hrvaška in Italija (zaradi bližine), visoko kotira tudi Švica (visok življenjski standard). V vsako od treh omenjenih držav se je v prejšnjih letih (izključujoče lansko, za katerega še ni podatkov) preselilo med 100 in 200 Slovencev letno. Če pa se pomaknemo na druge celine, so najvišje uvrščene ZDA in Avstralija (med 40 in 80 Slovencev letno). Te lokacije so vezane predvsem na posle v t.i. IT-panogi in visoki tehnologiji. Slovenci postajajo tako vse bolj mednarodno usmerjeni. Slovenija pa vse bolj izgublja človeško dodano vrednost.

Andrej Černic

Nova Gorica / Rotunda SNG

Odprtje mednarodne fotografske razstave

Mednarodna fotografska krožna razstava "Ekološka resnica" je mednarodni projekt. Namenjen je skrbi za okolje. Razstavo organizira pet fotografskih društev iz petih držav (BiH, Bolgarija, Makedonija, Slovenija in Srbija). Pobudnik razstave in glavni organizator je Fotoklub202 iz Zaječarja (Srbija). Letošnja razstava je njegova osma. Ostali klubi so se akciji pridružili letos. Slovenski organizator je Foto klub Nova Gorica.

Odprtje vseh razstav je bilo 5. junija, na svetovni dan okolja. Na letošnjih razstavah je sodelovalo 449 avtorjev iz 62 držav. Pet različnih žirij je ocenjevalo 4463 del, razvrščenih na tri predpisane

171 avtorjev in o Prosti temi 629 del 316 avtorjev. Na razstavi so prikazani najboljši posnetki po izboru novogoriške žirije. Nagrade in priznanja je na novogoriškem izboru prejelo 52 avtorjev. Podeljeno je bilo tudi priznanje FIAP za najuspešnejšega razstavljavca vseh treh tem; prejel ga je Luis Alberto Franke iz Argentine. Po posameznih temah pa so zmagali: Slovenec Vlado Bucalo s fotografijo Liquid manure 7, v kategoriji Zemlja trpi, Kitajec Shaoyang Lin s posnetkom The penguin traveling, v temi Narava in Kitajec iz Hong Konga Ngai Leung Ip z delom Window, v Prosti temi. Na celotni krožni razstavi je sodelovalo 25 Slovencev z 276 fotografijami.

teme: Zemlja trpi, Narava in Svobodna tema. Največja udeležba je bila pri svobodni temi. Novogoriška žirija v sestavi Milorad Kaštelan (BiH), Cvetan Gavrovski (Makedonija) in Yuri Treymann (Bolgarija), je o temi Zemlja trpi prejela 238 fotografij 136 avtorjev, o temi Narava 285 del

Po številu udeležencev je Slovenijo presegla samo Avstralija z 38 sodelujočimi avtorji. Za Slovence pa so bili tudi številčnejši narodi, kot so ZDA (24 udeležencev), Italija (24), Anglija in Turčija (22), Nemčija (21). Slovenski avtorji so se dobro odrezali tudi pri nabiranju medalj in priznanj. Nagradjeni so bili: Vlado Jehart in Marjan Artnak v Zaječarju, Vlado Bucalo v Novi Gorici, Ivo Borko, Vlado Jehart, Marjan Artnak in Andreja Ravnan v Banja Luki, Vlado Jehart in Ivo Borko na Ohridu ter Janez Ribnikar v Sofiji.

Odlično so se odrezali tudi člani FK Nova Gorica. Nagrade in priznanja so prejeli na izborih, ki niso bili v domeni novogoriškega kluba. To daje njihovim priznanjem še večjo težo. Srebrno nagrado Salona Zaječar je v temi Narava prejel Bogdan Kralj za posnetek Isolated. Bogdan je enako nagrado za isto fotografijo prejel tudi po izboru Sofijske žirije. Simon Kovačič in Rafael Podobnik sta v Prosti temi prejela pohvali Foto zveze Makedonije po izboru Ohridske žirije, prvi za fotografijo Winter morning, drugi za Rime. Bronasto medaljo Salona v Banja Luki je prejel v Prosti temi Vasja Leban za posnetek Planina lake. Pri organizaciji dogodka so vsi pridobili bogate izkušnje in navezali mnoga nova prijateljstva. Prav zaradi vsega tega načrtujejo, da bi razstava v tem obsegu postala tradicionalna.

Razstava bo odprta do 18. junija.

Dušan Miška

Obvestilo

V nedeljo, 9. junija 2013, ob 19. uri, bo v Tartinijevem gledališču v Piranu, v sklopu Regionalnega Linhartovega srečanja, gledališka skupina KD Brce iz Gabrovice pri Komnu uprizorila komedijo Mira Gavrana Vse o ženskah. Režija Minu Kjuder in Sergej Verč.

Visoki odmerki protibolečinskih zdravil lahko povzročijo srčni napad

Ni vse zlato, kar se sveti

Visoki odmerki nekaterih pogosto uporabljenih protibolečinskih zdravil lahko povečajo možnosti za srčne napade, kapi in s tem povezane smrti za približno tretjino, svari nova raziskava, objavljena v zdravstveni reviji The Lancet. Gre za t. i. nesteroidna protivnetna zdravila, med katera spadata tudi ibuprofen in voltaren. Predhodne raziskave so

večala možnost za srčne napade. Nova raziskava je ugotovila, da so visoki odmerki tako nove kot stare generacije zdravil,

blizno trije doživeli srčni napad, od katerih je bil eden usoden, ugotavlja raziskava.

Poleg tega vsa nesteroidna protivnetna zdravila podvojijo tveganje za odpoved srca in za dvakrat do štirikrat povečajo tveganje za resne zaplete v zgornjih prebavilih, še ugotavljajo. Kot velike odmerke raziskava navaja 150 miligramov diklofenaka in okoli 2400 miligramov ibuprofena na dan. Tako visoki odmerki naj bi bili dostopni le z zdravniškim receptom, je za AFP pojasnila Marie Griffin z univerzitetnega zdravstvenega centra Vanderbilt v ameriškem Nashvillu. Kot je še dodala, so bili podobni izsledki objavljeni že v preteklosti, zaradi česar določena zdravila v nekaterih državah niso dostopna.

razkrile povezave med uporabo omenjenih zdravil in prebavnimi težavami, kar je botrovalo novi generaciji nesteroidnih protivnetnih zdravil. Ta naj bi zmanjšala tveganje za nastanek tovrstnih zapletov, a so se po drugi strani znašla pod drobnogledom, ker naj bi

med katere spadata tudi ibuprofen in diklofenak, bolj poznan kot voltaren, povezani s tveganjem za srčna obolenja. Na vsakih 1000 posameznikov z zmernim tveganjem za srčno obolenje, ki so jih leto dni zdravili z visokimi odmerki katerega od obeh zdravil, so pri-

receptom, je za AFP pojasnila Marie Griffin z univerzitetnega zdravstvenega centra Vanderbilt v ameriškem Nashvillu. Kot je še dodala, so bili podobni izsledki objavljeni že v preteklosti, zaradi česar določena zdravila v nekaterih državah niso dostopna.

Ajdovščina

Gradnja osnovne šole se bo nadaljevala

Zaradi stečaja Primorja se je v Ajdovščini ustavila gradnja Osnovne šole Danila Lokarja. S ponovljenim razpisom so skušali izvajalca za nadaljevanje del najti že lani v jesenskem času, v tretjem razpisu pa je bilo izbrano novomeško podjetje Begrad. Z njim je Občina Ajdovščina že podpisala pogodbo, zato se bodo dela kmalu nadaljevala.

Stavba osnovne šole bo tako namesto leta 2012, kot so predvidevali prvotni investicijski načrti, zgrajena leta 2015, je za STA povedal ajdovski župan Marjan Poljšak. Izbrani izvajalec del bo imel na voljo slabi dve leti časa, da stavbo dokonča, učenci pa naj bi se vanjo končno vselili ob začetku šolskega leta 2015/2016. Občina je pridobila tudi državno sofinanciranje. Pred leti je bila uvrščena na prednostni seznam za sofinanciranje gradnje s strani države, sedaj pa imajo na občini v rokah tudi

podpisan sklep o sofinanciranju. Vrednost javnega naročila znaša štiri milijone evrov, gradnja šolske stavbe bo po zadnjih dopolnitvah stala 5,9 milijona evrov, celotna naložba pa 6,6 milijona. Sofinanciranje države med letoma 2013 in 2018 bo znašalo dobra dva milijona in pol. Na ajdovski občini drugi javni razpis, na katerega

Osnutek načrtovane nove osnovne šole Danila Lokarja v Ajdovščini

ni čakajo le še na podpis pogodbe o sofinanciranju ministrstva za izobraževanje, vendar le ta ni pogoj za nadaljevanje gradnje. "Mislim, da se je gradnja zaradi razmer na gradbenem trgu celo nekoliko pocenila", je dejal Poljšak.

Novo šolsko stavbo bodo zgra-

se je prijavilo devet podjetij, občina pa ni izbrala nobenega med njimi, ker nobena od ponudb ni ustrezala postavljenim zahtevam. Tako so letošnjo pomlad izvedli še tretji razpis, izmed šestih prispelih ponudb pa je bilo izbrano novomeško podjetje Begrad.

V Hotelu Union v Ljubljani

Kraški teran se je predstavil v slovenski prestolnici

Za kraške vinogradnike je bil petek, 24. maja 2013, pomemben dogodek, saj so v Hotelu Union v Ljubljani priredili predstavitev Združenja konzorcij kraških pridelovalcev terana. K tej pobudi so v duhu čezmejnega projekta Agrotur povabili tudi vinogradnike s tržaškega Krasa, saj že več let sodelujejo pri skupni promociji terana, od lani pa tudi pri ure-

in usklajevanje pravilnika, ki bi določil najprimernejši pristop do dela v vinogradu, vse pa s ciljem, da bi, ne glede na mejo, izboljšali kakovost terana. Srečanja v Ljubljani se je udeležil tudi slovenski minister za kmetijstvo in okolje mag. Dejan Židan, ki je potrdil, da verjame v cilje, ki so si jih postavili kraški vinogradniki in ki jih ure-

Obpravnavali so tudi problematiko spora glede uporabe poimenovanja terana s Hrvaško. V zvezi s tem je znani enolog in prvi predsednik konzorcija pridelovalcev terana Miran Vodopivec ocenil, da se problem dejansko ne more postavljati, ker so evropska določila v zvezi s tem povsem jasna, Slovenija je namreč že leta 2004 ob vstopu v EU zaščitila pojem kraški teran kot

proizvod z zaščitnim geografskim poreklom. To pa izključuje možnost, da bi tudi v drugih državah pri trženju uporabljali to ime.

Za kraške vinogradnike pa je predstavitev v slovenski prestolnici zelo pomemben dogodek, saj je to najboljši in najbližji trg. Kot je povedal pred-

sničitvi ambicioznega projekta, prvega v Evropi, se pravi čezmejno zaščito označbe geografskega porekla vina teran.

Eden osnovnih namenov projekta Agrotur, ki ga koordinirajo izvedenci s Kmetijskega inštituta Slovenije ob sodelovanju videmske, tržaške in novogoriške univerze ter obeh konzorcijev vinogradnikov, je preučevanje vinogradniške tehnologije

Agrotur. V Hotelu Union je cilje, ki si jih postavlja Konzorcij pridelovalcev Terana, osvetlil predsednik Boris Lisjak iz Dutovelj. Prisotnim gostincem in strokovnim časnikašem so nato predstavili terane 20 članov Konzorcija društva kraških pridelovalcev Terana, zamejski teran pa so predstavile kmetije Kante, Lupinc, Škerk in Zidarič iz Praprota ter Bajta iz Saleža.

sednik društva vinogradnikov s tržaškega Krasa Edi Kante, je tako čezmejno sodelovanje v projektu Agrotur izrednega pomena za prihodnost celotnega območja. Gre za pobudo, ki ima primat na ravni vse Evropske unije in lahko bistveno pripomore, da bodo teran in posredno druga vina ter kraški pršut pridobili prepoznavnost v ožji okolici, a tudi v svetu.

MT

Izreden športni podvig

Ekstremen skok s padalom v notranjosti jame pri Trstu

V nedeljo, 2. junija 2013, je padel še en svetovni rekord - italijanski BASE jumper David Cusanelli je ob 10.30 prvi na svetu s padalom uspešno skočil v zaprti jami - iz odskočne ploščadi pod stropom Briške jame v Briških pri Trstu. Jama je visoka slabih 100 metrov, kar zadošča za odpiranje padala. Glavno težavo sta predstavljala slaba vidljivost in zelo omejen prostor za manevriranje in pristanek. Med poletom, dolgim približno 7 sekund, je veljala popolna prepoved uporabljanja svetilk, ki bi lahko padalca zaslepile. S tehničnega in psihološkega vidika je bil skok izjemno zahteven, saj je potekal v slabo osvetljeni jami, na dnu katere je le ozka ploščad za pristanek. "Po odskoku sem bil popolnoma sproščen, saj bi vsakršno vznemirjenje povzročilo asimetrično padanje, kar bi slabo vplivalo na odprtje padala", je povedal Cusanelli, za katerega je bil jamski skok najtežja preiskušnja doslej, čeprav je skočil že z nižjih, tudi 40-metrskih objektov. Padalec se je rodil leta 1978 pri italijanskem Campobassu, za seboj pa ima vojaško kariero. Bil je redni pripadnik padalske brigade Folgore, z BASE padalstvom se je začel ukvarjati leta 2006. Opravil je več kot tisoč skokov z dvesto različnih objektov po Evropi, Južni

Ameriki in Afriki - skočil je tudi iz najvišjega slapa na svetu v Venezueli. Sam je povedal, da imamo v bližnji okolici odlične pogoje za BASE jumping, saj je v Alpah veliko vertikalnih sten, preizkusil je tudi marsikatero v Sloveniji. Ob vprašanju, ali ta šport večkrat prege meje dovoljene in krši zakone, nam je povedal, da v Italiji sploh ne obstaja zakonodaja, ki bi to urejala, zato sam po sebi ni nezakonit. Težava je le v tem, ali imaš za dostop do odskočne točke dovoljenje. "Občutki so pri BASE jumping različni, intenzivnejši kot pri navadnem padalstvu. Vedno sem si želel skočiti s hriba in odleteti kot orel..." - to je razlog, ki Cusanellija vabi k ekstremnim skokom. Vse je v lastni režiji, brez sponzorjev, podpirajo ga le prijatelji in družina, ki je bila prisotna v jami.

Na skok v jami se je pripravil približno eno leto, tako da je vadil skoke s podobno visokih objektov, da bi čim bolj realistično simuliral svoj jamski skok. Kaj sploh je BASE jumping? Ta ekstremni šport se je razvil v

osemdesetih letih, samo ime pa predstavlja kratico za Buildings-Antennas-Span-Earth, kar pomeni Zgradbe-Antene-Mostovi-Pečine. Za BASE jumperja je marsikateri skok skrivnost - David Cusanelli nerad razkrije točno lokacijo mostov

ali podobnih zgradb, s katerih je skočil. Veliko ljudi, ki ni imelo zadostnih izkušenj, se je ob takih skokih poškodovalo. Ob vprašanju, kakšne načrte ima za prihodnost, se je padalec le nasmehnil: "Danes bom mislil na jutri, jutri pa na pojutrišnji dan. Ne postavljam si previsokih ciljev".

No, mogoče pa je to pravi razlog za njegove kratkotrajne in (pre) nizke skoke s padalom...

Ivan Rustja

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Poljak, e-mail poljak@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVI22C,
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria-Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo

za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 4. junija, ob 14. uri.

Želja po prijaznosti

V vrsti

V trenutku, ko je človek pristal na družbeno pogodbo, o kateri se je pred tremi stoletji razpisal že francoski razsvetljenec J. J. Rousseau, je sprejel tudi vse obveznosti do skupnosti, ki ji pravimo država. Da je lahko dobil v zameno varnost, izobrazilo in potrebno oskrbo, se je pač zavezal plačevati državi to, kar je v srednjem veku plačeval fevdalni gospodi: davke. In ravno tu tiči razlog, da vsako leto v pozni pomladi (no, letos v tem obdobju še vedno diši po zimi) čakam v vrsti najprej v uradih italijanske Agenzie delle Entrate, saj sem kljub selitvi še vedno ekonomsko vezana na to državo, potem pa še na slovenskem davčnem uradu. Tudi ta od mene zahteva svoj delež zaradi stalnega bivališča, pa čeprav tu ne delam, ne dedujem in dejansko nimam nobenih prihodkov. Pa kaj hočemo, državno pravo je tako odločilo, Evropa sicer vsem nam obljublja prost pretok ljudi, ampak ... z davki. Brez njih so vse poti zaprte.

Na Agenzia delle Entrate je vedno veliko ljudi, nekajkrat sem šla po dohodnino na goriški sedež, a ker je bilo čakanja preveč, sem se letos zglasila v Trzinu. Italijani so glede tega precej odprti, pomembno je, da davke plačaš in pravilno izpolnjeno napoved oddaš, kje in v katerem kraju, je pa stvar svobodne izbire. Po navadi so ljudje v vrsti kar

tiho, nekateri berejo, drugi samo čakajo, kdaj se bo na ekranu prikazala številka, ki jo imajo v rokah, in bodo lahko končno stopili k okenču. Ker se avtomat za usmerjanje strank pokvari, pa se med čakajočimi tokrat vseeno razživi klepet. Ob meni stoji prileten možakar, upokojenec, s katerim izmenjava nekaj prijaznih besed. Pove mi, da je tam zaradi sosedu, ki ima nekaj težav z lanskim dohodninskim izračunom. Bil je javni uslužbenec in tudi sedaj, ko je v pokoji, rad pomaga ljudem in jim rešuje birokratske zaplete. Tudi sam je imel vsak dan na desetine strank, čakalna vrsta pred njegovim okencem se je vlekla v nedogled. A na prijaznost ni nikoli pozabil, pravi. Svoje delo je imel rad, ljudi tudi. In prijazna beseda je najlepše darilo sočloveku.

Še kako prav ima, iz izkušnje vem, da je tavanje po uradih vedno zoprno, ko naletiš na prijazen nasmeh, pa je vse skupaj lepše in lažje. Še naprej čakamo, dekle, ki je bilo zjutraj za pultom, končuje izmeno in čudim se, da ne odide, temveč prisede k priletni gospe, ki je ravnokar prišla na vrsto, ter pomaga fantu, ki je za uradnim pultom prevzel njeno delo s strankami. Aha, pomislim s kančkom hudobije, mama, teta ali kaka druga sorodnica. In se že bojim, da bo čakanja več, kot sem predvidevala. Vsi smo nekoliko radovedni in se kljub zakonu o

zasebnosti nekoliko bolj približamo stranki in obema uslužbenecema. In kmalu razumem, zakaj taka vna in zakaj se z gospo trudita kar dva. Gospa je Romunka, zelo slabo govori italijansko, ne ve, kako in kdaj urediti svoj davčni status, začenši z davčno številko. Tudi strah jo je pred neznanim, čisto novim svetom, kjer sedaj dela in živi. Mlado dekle jo tolaži, z roko se dotakne njenih sključenih ramen, v italijanščini ji dopoveduje, da bo vse v redu, da naj se v primeru kateregakoli problema obrne nanjo. In gospe je nekoliko lažje, posmeje se, ko nerodno spravlja v torbico številne papirje, se zravno zahvaljuje najprej v romunščini in nato v italijanščini. Vsi čakajoči potrpežljivo opazujemo in se dobrohotno nasmihamo. Taki so, no, morda lahko s čisto lahkim srcem rečem kar, taki smo mi, Italijani. Glasni, neurejeni, nekoliko vihravi in nerodni, a vedno prijazni in po srcu dobri. To je Italija, to je tista Italija, ki po eni strani nerga in se pritožuje, po drugi pa rešuje iz be-

snečih valov Mediterana številne begunce, ki bežijo pred revščino in vojnami. To je Italija, ki jo imam rada.

In to je Italija, ki v meni prebudi grenak spomin na zadnjo izkušnjo na slovenskem davčnem uradu. Urejala sem davčno rezidentstvo za moža, ki je končno prejel pokojnino. Italijanski zavod INPS je od Slovenije zahte-

me, me krivila ne vem česa in prisegala, da lahko ta žig dobim samo enkrat v življenju. Na patro-nat Inka v sosednji ulici sem skoraj prijokala, ranjena v človeškem dostojanstvu in poštenosti. Prijazna uslužbenka pa mi je povedala, da nisem edina, saj je pred dnevi ravno tako k njim prijokala druga stranka, tokrat osemdesetletna gospa, ki je sama

pri sebi ponavljala, samo ne vpij-te, samo ne vpijte name, prosim vas. In trepetala. Ko so jo vprašali, zakaj se trese, je povedala, da so na davčnem uradu vpili nanjo in jo zasmehovali, češ da nič ne razume. Strah jo je bilo in solze so polzele po razbrazdanih licih. In takih primerov, so mi povedali na sindikatu, je še in še. In vsi skupaj bi morali zbrati pogum, da nekorektno ravnanje prijavi-mo, da se upremo. Moj primer so na srečo spet rešili Italijani, uslužbenici INPSA, ki so pregledali vse papirje in arhive in potegnili na dan možemo prošnjo s tistim slavnim žigom, ki ga baje lahko dobiš samo enkrat v življenju. Meni pa je vseeno ostal grenak priokus, občutek, da se v Sloveniji počutim tujca, in dvom, ali se bo moja domovina sploh kdaj znebila te težke, zoprne arogance, ki ima svoje korenine v časih železne zavese.

Suzi Pertot

JURIJ PALJK

KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ?

157

"Pridejo obdobja, ko ne morem seči po knjigi, niti ne vem, zakaj je tako, a enostavno ne morem brati, vsaj meni se tako dogaja", mi je pred časom priznal prijatelj in me povprašal, ali se tudi meni kdaj to pripeti. Odkrito sem priznal, da se mi, zadnje čase se mi je to zgodilo večkrat, še posebej zvečer, saj imam sicer navado, da vsak večer pred spanjem vzamem knjigo v roke, nemalokrat tudi zaspim z njo ob prižgani svetilki na nočni omarici, kamor navadno nalagam knjige, za katere sem trdno namenjen, da jih bom prebral. Tudi kup knjig na zadnjem sedežu v avtomobilu in v prtljajniku mi govori, da je nekaj narobe, saj mi knjige, ki tam preveč časa ležijo, ne da bi jih prebral, govorijo o takem obdobju, ko je branje prej muka kot veselje.

Pa ne, da bi slučajno mislili, da se ne sprašujem več, kaj sploh počnem tukaj, saj me razvedeneli odnosi v družbi, katere del sem, vedno znova naravnost osupljivo presenečajo. Minuli konec tedna sem onemel, ko me je doma, ko sem se zvečer vrnil z dela, žena pričakala z novico, da je v vasi videla razobešeno osmrtnico: "Zdel se mi je znan obraz, prav zaustavila sem avto in si nadel na očnike, da sem na osmrtnici zagledala našo sosedo".

Adriana mi je povedala, da so gospo, s katero smo se leta in leta srečevali pri jutranji nedeljski maši, že pokopali.

"A zato je bilo v nedeljo toliko avtov tudi pred našo hišo?" sem bolj sebi kot njej dejal, vstopil v avto in se zapeljal do mehanika Elvia, katerega edino lahko vprašam, kaj je novega v vasi, kamor hodim spat, bi pa moral tam tudi živeti. Elviu je bilo nerodno, ko mi je novico o smrti naše sosedice lahko samo potrdil, dodal je še, da je sam šel na pogreb, kako tudi ne, saj je bila tudi njegova sosedica, pristavil je še misel, da bo možu pokojnice zelo hudo sedaj, vsi smo videli, kako navezan je bil nanjo, niti do trgovine ni šel nikdar sam, vedno je hodil skupaj z njo, bila sta lep par, kot tisti s starih razglednic. A danes ni več čas za razglednice in ne za starce. Ko sem odhajal, sem bil Elviu hvaležen, da ni rekel, kako mu je žal, ker me ni obvestil o smrti sosedice.

Tako pač je. "Tako pač je", je rekla gospa v baru, ko je sosedino smrt in dejstvo, da tudi sama ni vedela za njeno kratko bolezen, ki jo je odnesla v večnost; spil sem svoj kapučino in zamenjal čakal družčino upokojenec, s katero se včasih ustavim, prijazna Sandra mi je povedala, da sta dva odšla v Toskano, Carlo pa da se zadnje čase ne počuti preveč dobro, medtem ko je šel Franco skrbet dva dni za svojo ostarelo taščo v Humin.

Tako pač je, sem bolj sebi kot možu poznih srednjih let, ki me je gledal iz ogledala, rekel, ko sem se zjutraj bril in sem razmišljal, kdaj sem se zadnjič srečal s pisateljico Ivanko Hergold. Preminila je v tišini naše kričeče vsakdanjosti, v kateri se družimo, tako se mi vse bolj zdi, zato, da smo lahko še bolj sami. Adriani sem novico povedal zamišljen, molče je sprejela še eno iz vrste slabih vesti.

Ne morem se natančno spomniti zadnjega srečanja z Ivanko, s katero sem prijateljaval predvsem v letih, ko sem živel v Trstu, in smo se vsi tisti, ki smo "imeli radi našo stvar", predvsem pa literaturo in likovno umetnost redno srečevali v TK Galeriji v ulici sv. Frančiška, kjer je danes v hudi krizi Tržaška knjigarna predvsem zato, ker nam ni več do plodnih srečevanj, in še bolj pa zato, ker danes zelo malo ljudi redno kupuje slovenske knjige. To je dejstvo, s katerim morajo delati račune vsi, še najbolj pa pogumna in prijazna upravnica Ilde, s katero prijateljujem že od časov, ko smo v TK Galeriji vsakih štirinajst dni lahko prisostvovali prvovrstni kulturni prireditvi, saj smo lahko od blizu spoznali vrh slovenske-

ga likovnega ustvarjanja, a istočasno dobili tudi krasen vpogled v takratni jugoslovanski skupni kulturni prostor. In naj mi zato ne zamerijo razni nesojeni "upravitelji od zunaj", ki vedno vse vedo, a mi na vprašanje, kdaj so zadnjič kupili kako slovensko knjigo, odgovorijo s poudnim molkom, če dodam, da me zelo, zelo skrbi tudi usoda Katoliške knjigarne, nad katero imam sicer tudi sam svojo uredniško sobo.

Tako pač je. Ja, tako pač je.

Ivanko sem imel rad, ker je pisala prozo, skozi katero sem se sam težko prebil v tistih letih, predvsem pa zato, ker je znala biti trpko zgovorna, ko je govorila o stanju duha med nami, vedno znova pa me je v svojih redkih javnih nastopih presenečala z bistrimi ugotovitvami samohodcev, ki poznajo tiste skrite poljane duha, po katerih se sam nisem nikdar sprehajal. Hvaležen sem prijatelju Igorju Škamperletu, ki je Ivanki v slovo napisal nekaj lepih besed, še bolj pa zato, ker je iskreno napisal, da je bila Ivanka zahteven sogovornik, znala je biti rezka in prav trpka, tako da se ti je lahko zazdela odljudna, če je nisi bolje spoznal.

V spominu imam dolg, topel, iskren pogovor z njo izpred veliko let, ko se je znašla v hudih finančnih težavah in je sama zelo resno razmišljala, da bi šla za golo preživetje čistit stopnišča in stanovanja v Trstu. Kazalo je, da se je svet pred njo zaprl, pa vendar sem je bil leta kasneje znova vesel, ko sem jo srečeval na predstavitev knjig, kjer je imela zraven svojo uredniško roko. In vedno sem bil pozoren, ko je o kakem pisatelju rekla: "Ta pa zna pisati"! In sem ji iskreno hvaležen za marsikatero odkritje, tudi za neposreden, oster nasvet, naj se že sam odločim pri pisanju svoje poezije, če še verjamem v moč besede ali ne, ko je zaznala v mojih poezijah omahovanje.

"Zakaj ne napišeš svojih pogovorov z Andrejem?" mi je bolj svetovala, kot me vprašala Adriana neko jutro, ko sem molče sbral jutranjo kavo, dan prej sem namreč bil pri Andreju, prijatelju v komi, h kateremu redno hodim, ker mi manjka, in zato, ker se mi zdi, da me sliši, da mu še nekaj lahko povem, in na tihem tudi še upam v čudež. Zlate punce skrbijo zanj in posredno tudi zame. V nedeljo sta me Urška in Tamara, medicinski sestri, ki skrbita za Andreja in njemu podobne, nev-siljivo povabili, naj vstopim in spijem kavo z njima.

"Pa ne tako hitro, dej, no, Jurij!" je rekla Tamara, ki me vedno osreči z enim najlepšim nasmehom, kar sem jih zadnja leta spoznal.

"Ja, tako je bila moja mama kavo, vedno vročo in vedno hitro", sem bolj sebi kot njej rekel, "to sem dobil najbrž od nje".

Nazaj grede sem se ustavil na bencinski črpalki v Vrtojbi, kjer je nekoč kraljeval mednarodni prehod, danes pa zeva praznina, ki je ne znamo zapolniti.

"Dober dan, Jurij, kje ste pa danes bili?" me je prijazno in na glas ogovoril mladi tridesetletnik, ki je zaposlen na Petrolu, večkrat spijsava zvečer kavo skupaj. Povedal sem mu, da sem bil pri Andreju, fantje in dekleta s črpalke vedo, da sva prijatelja. Pomolčal sem.

"Je hudo, a?" je vprašal, ko me je videl molčečega.

"Je, ja!" se nisem skrival za smešno moškost, ki naj ne bi dovoljevala žalosti.

"Pa vendar je lepo, da hodite k njemu, to je pomembno, da človek naredi tudi zaradi sebe!" je pribil in končal najin pogovor.

In nisem imel kaj dodati. V Sesljanu sta me čakala sin in miren zaliv, morje je tiho dihlo v obalo svojo večno pesem življenja.

Huda kriza pesti tudi naše odbojkarje

Jadran in Sloga Tabor iščeta sredstva za državno ligo

Kot strela z jasnega sta v javnost prodrla novici, da je nastop članskih ekip Jadrana in Sloga Tabor v prihodnji državni C diviziji oziroma državni B2 ligi zaradi finančne stiske hudo pod vprašajem. Za klic na pomoč širši javnosti so se pri Slogi Tabor odločili ob rednem občnem zboru, Jadranova uprava pa je alarmni zvonec prižgala v obliki sporočila za medije, v katerem piše, da resno jemljejo v poštev možnost, da bi se odpovedali članski ekipi in se ukvarjali le še z bogatim mladinskim pogonom. V obeh klubih so morali v tednih po koncu sezone sprejeti v vednost, da so bili nekateri dosedanja glavni pokrovitelji in podporniki prisiljeni zmanjšati ali celo preklicati svojo pomoč.

Apela sta kajpak zbudila našo športno srenjo in sploh vso zamejsko skupnost. Gre namreč za paradna konja naše košarke in odbojke, poleg namiznoteniških igralč Krasa še edini dve ekipi, ki nastopata na državni ravni. Posebno dramatično je baje stanje v Jadranovem taboru, kjer potrebujejo več deset tisoč evrov do konca meseca. 31. junija zapade rok za poravnavo pristojbin za vpis v državne lige, 20. junija pa bo imelo Športno združenje Jadran občni zbor. Sezona naših najvišje postavljenih košarkarjev stane, vključno z dejavnostjo mladinskih selekcij, med 80 in 100 tisoč evrov. Nekaj manj, med 50 in 60 tisoč, znaša letni proračun Sloga Tabor, razlika pa je predvsem ta, da z izjemo

Gregorja Jerončiča Slogini igralci ne prejemajo nobenega povračila stroškov za igranje, četudi so na igrišču skoraj vsak dan. Jadranovci pa. Treba je tudi vedeti, da so v košarkarskih državnih prvenstvih dokaj visoke vpisnine za obvezne mladinske ekipe in od zveze zahtevane dajatve za registracijo igralcev, ki jih klub ni sam vzgojil. Ob tem gre nujno dodati, da v svojih kakovostnih, uglednih in

pozorni pa sta do kakovostnega dela na mladinskem področju. Četudi je stanje kočljivo in kluboma teče voda v grlo, srčno upamo, da se bosta tako ali drugače dokopala do prepotrebnih sredstev, da lahko, četudi v omejenem obsegu (človeški kader v obeh primerih ni vprašljiv!), obdržita visoko tekmovalno raven tudi za članski moštvi. Zgodbi pa sta le še en pokazatelj, da smo tudi na področju telesne kulture v obdobju šokantnih sprememb. V času, ko dan za dnem zapirajo podjetja, je po svoje normalno, da trpi tudi šport zlasti na ravni, ki lebdi med amaterstvom in profesionalizmom. Če morajo podjetniki odpuščati zaposlene ali jih s težavo plačujejo, je nepojmljivo, da bi jim ostajal, tako kot nekoč, denar za sponzorstvo. V teh kategorijah, v katerih nastopajo mladi ljudje, ki študirajo ali delajo, so svojčas objektivno krožile prevelike, nesorazmerne vsote. Najprej se bodo namreč vsi naši športniki, ki ne nastopajo ravno v vrhunskih (poklicnih) ligah, sprijazniti z brezplačnim igranjem, žal pa bo posledica bržkone tudi vrnitev v čisto amaterstvo z navzdol prilagojeno letvico ravnih tekmovalj. Primeri športnih društev v krizi se

iz dneva v dan množijo in ni naključno, da razmišljajo o zaprtju prav pri klubih, ki merita moči v najvišji in najbolj dragi konkurenci. Ne smemo pozabiti, da na primer celo tržaški košarkarski A2-ligaš Pallacanestro Trieste v teh dneh zbira podporne, sto evrov vredne abonmaje simpatizerjev, da bi se lahko sploh vpisal v prvenstvo.

HC

Servolana - Jadran Franco 9.2.2013

nadvse zahtevnih tekmovalnih oboji sodelujejo z enim najnižjih, če ne najbolj skromnim budžetom v ligi, tako da dejansko delajo čudeže. Jadran je bil v minuli sezoni v rednem delu tretji in je bil izločen v prvem krogu play-offa, Sloga Tabor pa je prvenstvo sklenila na petem mestu. Obe društvi s svojo člansko ekipo privablja na tribuno veliko navijačev in ljubiteljev športa, zelo

Občni zbor Zadružne banke Doberdob in Sovodnje

Kljub poslovni izgubi med najbolj solidnimi v deželi

V petek, 24. maja 2013, je v Kulturnem domu v Gorici potekal redni občni zbor Zadružne banke Doberdob in Sovodnje. Člani in članice zadruge so po predstavitvi podatkov o lanskem poslovanju s svojimi posegi izkazali zanimanje za domači bančni zavod, zaupanje v vodstvo banke ter potrdili stališče upravnega odbora, ki daje prednost samostojnemu razvoju, a bi hkrati tudi preučil možnosti in perspektive projekta o združitvi z Zadružno kraško banko.

Predsednik upravnega sveta Dario Peric je uvodoma poudaril posebej intenzivno in naporeno poslovno leto, ki ga je zaznamovala gospodarska napetost tako na mednarodnem kot na krajevnem tržišču, kjer razni ekonomski kazalniki ne kažejo še pozitivnih premikov. Po predstavitvi podatkov na svetovni, evropski, državni, deželni in krajevni ravni je predsednik podčrtal, da predvsem v takih pogojih lahko pride še bolj do izraza vloga združnih bank in zadružnega sistema pri iskanju skupne rasti banke in skupnosti v korist

splošnega blagostanja. Ravnatelj Flavio Mosetti je prikazal pomembnejše postavke premoženjskega stanja in ekonomskega rezultata glede poslovanja v letu 2012. Trenutno gospodarsko stanje na Goriškem in padanje tržne vrednosti jamstev (nepremičnin) sta vplivali na kakovost terjatev ter posledično na poslovanje banke v letu 2012, ki je predvsem zaradi izdatnih, previdnostnih rezervacij za terjatve (skupaj kar 2,2 mio), dosegla 1,321 mio evrov izgube. Kritje terjatev se je v primerjavi z letom 2011 povišalo pri dobrih terjativah od 0,26% leta 2011 na 0,83% leta 2012, pri nerednih terjativah od 4,39% na 11,58%, ter pri zamrznjenih terjativah od 33,55% na 59,24%. Kljub poslovni izgubi je s premoženjskega vidika banka še vedno med najbolj solidnimi v deželi (Tier 1 Ratio 18,31%), in to predvsem zaradi načrtne strategije pri nižanju tveganj. V primerjavi s poslovanjem v letu 2011 so se terjatve do strank zmanjšale za 4,3%, medtem ko je višina po-

Dario Peric

srednjih in neposrednih vlog ostala nespremenjena. Koristen je možnost povečanja finančnih sredstev, ki ga je nudila Evropska centralna banka, in refinanciranje pri centralni zadružni banki sta pripomogla k ublažitvi nižanja aktivnih obresti in izkupičku pri trgovanju z vrednostnimi papirji. Skrbno gospodarjenje je tudi letos botrovalo pozornemu spremljanju operativnih stroškov.

Predsednica Nadzornega odbora Martina Malalan je potr-

dila skladnost in verodostojnost podatkov, ki opisujejo premoženjsko, ekonomsko in finančno stanje banke, ter predlagala občnemu zboru, naj potrdi računovodske izkaze tako, kot jih je pripravil upravni svet.

Predsednik deželne federacije zadružnih bank Giuseppe Graffi Brunoro je po predstavitvi podatkov zadružnih bank na državni in deželni ravni izrazil potrebo po razsodnem in previdnem razmišljanju o možnih razvojnih perspektivah. Člane je pozval, naj aktivno spremljajo delovanje zadrug, saj so soudeleženi in soodgovorni tako pri izbiri kot pri odločitvah. Zadružna banka bo lahko vračala krajevni skupnosti toliko, kolikor bo prejela od članov. Aleš Waltritsch, Andrej Gergolet, Vlado Klemše, Aleš

Komjanc, Igor Pahor, Savo Ušaj in županja občine Sovodnje ob Soči Alenka Florenin so zahtevali podrobnejša pojasnila glede nekaterih posameznih postavk iz izkaza poslovnega izida, nekaj informacij več o poslovanju domačega zavoda v letu 2013 in o možnosti širitve na števerjansko občino. Izražena je bila tudi določena zaskrbljenost zaradi gospodarskega stanja na Goriškem. Glede prihodnjega razvoja Zadružne banke Doberdob in Sovodnje pa so člani izrazili željo po podrobnejši analizi in predstavitvi članom vseh možnosti, med katere spada tudi morebitno povezovanje z ZKB. Zaradi opravljenega dela in previdne rezervacije za slabe terjatve so tako upravni svet kot uslužbenci bili deležni popolne podpore članov. Predsednik Peric je članom za-

gotovil, da je banka pripravila in že izvaja vrsto ukrepov, ki temeljijo na previdnostnem upravljanju in izboljšanju obrestne marže. Rezultati so v prvem trimesečju leta 2013 že vidni. Glede terjatev pa je podčrtal, da 90% podeljenih posojil ima hipotekarno jamstvo, a v morebitni izterjavi tovrstno jamstvo zagotavlja trenutno le delno povračilo kapitala. O možnem projektu združitve z Zadružno kraško banko je napovedal, da bi iz tega lahko nastala z novim imenom banka, ki bi bila referenčni zavod za dve pokrajini. Odobritvi bilance so sledile še volitve članov v upravni svet. Članice in člani so izvolili Gabriella Ferfoglio, Walterja Devetaka in Roberta Frandoliča za triletno obdobje, za eno leto pa bo to funkcijo opravljal Claudio Gerin.

Goriški psiholog, filozof, pisatelj in glasbenik Paolo Bozzi: "Z mojimi očmi"

Sredi maja je bil v goriški palači Attems in dvorani fundacije goriške hranilnice CARIGO dvodnevni posvet, posvečen rojaku Paulu Bozziju (Goriška ob Soči 1930 - Bocen 2003), mednarodno priznanemu psihologu, ki se je vse življenje ukvarjal s preučevanjem procesov percepcije oz. zaznavanja, zaradi svoje srednjeevropske, filozofske in glasbene formacije pa je povezal znanstveno-eksperimentalno raziskovanje s filozofskim razmišljanjem okrog temeljnega vprašanja opazovanja in dojemanja stvarnosti ter z umetniškim ustvarjanjem.

Kot so ugotovili predstavniki organizatorjev in pokroviteljev, goriški pokrajinski odbornik za kulturo Federico Portelli, deželni svetnik Rodolfo Ziberna, predsednik Fundacije goriške hranilnice Gianluigi Chiozza, gre za izjemno bogato osebnost, ki je pustila za sabo veliko znanstveno bibliografijo, a je premalo poznana v sami Gorici. Zato je prav, da so krajevni dejavniki podprli pobudo tržaške univerze, in sicer njenih oddelkov za vede o življenju in humanistične stroke, za ovrednotenje njegovega lika ob desetletnici smrti. Zagrajska županja Elisabetta Pian je še omenila očeta, Carla Luigija Bozzija, učitelja, pesnika v bizjaškem narečju in avtorja domoznanskih zgodovinskih del, tudi o vasi ob Soči, kjer je Bozzijeva družina prebivala med počitnicami, in brata Sergia, prav tako pedagoga in prevajalca pesmi iz slovaščine, ki je bil med drugim predsednik kulturnega večnamenskega konzorcija na Trzinu.

Omenjena univerzitetna oddelka je zastopal prof. Riccardo Martinelli. Znani germanist in pisatelj Claudio Magris, Bozzijev kolega na tržaški univerzi, je bil njegov veliki prijatelj in spremljevalec štehtih izletov, kulturnih popo-

tovanj po Italiji in Srednji Evropi, a tudi večerov v tržaških gostilnah, osmicah, po Bizjakarji in Nadiških dolinah. Brez Bozzija ne bi bilo niti znamenitih Magrisovih del Donava in Mikrokosmosi, ki sta nastali na osnovi njegovih "vandranj" skupaj z ženama. Magris ni obravnaval znanstvenega dela in doprinosu, poudaril pa je njegove človeške odlike in posebej osvetlil literarno vrednost njegovega pisanja. Kdor je prebral Bozzijev krasni življenjepis o goriškem glasbeniku in pedagogu Rodolfo Lipizerju - njegovem učitelju ne le violine (Rodolfo Lipizer, Edizioni Studio Tesi Pordenon), lahko soglasja z Magrisovo ugotovitvijo, da sta to kot njegovo glavno delo "Fisica ingenua" napisani v izvrstnem slogu. To so lahko potrdili še prisotni prijatelji in učenci, tudi žena Margherita Braitenberg, ki so prisluhnili izjavam drugega prijatelja tržaške univerze, profesorja informatike in pisatelja Giuseppeja O. Longa. Ta je prostodušno obnovil marsikatero anekdoto iz življenja profesorja - glasbenika, ki je vedno nosil lovsko-hribovska oblačila in prevzemal študente z žarom svojega izvajanja. Prebral je značilne, svojsko duhovite avtobiografske odlomke iz dela "Fisica ingenua", ki bi po Magrisovih besedah lahko tudi izšla v literarni zbirki, ne pa znanstveni, založnika Garzanti.

Najizvirnejši del prvega dne posveta so bili med vsakim posegom glasbeni intermezzi izvajalcev skladb za godala, ki jih je Paolo Bozzi uglasbil v zrelih letih. Violinistka Michela Dapretto je zaigrala Meta-kitsch (1986) in Camargue (1987), čelist Ennio Francescato Corale št. 3 (1993) in Romantiko (1987), violist Giuseppe Miglioli pa Aforismi alle quattro corde vuote (1996), Cinque brevi canzoni e una brevissima coda (1999) in Der psychophysische Bogen (1986). Le-

Paolo Bozzi

po je opisal Bozzija kot glasbenika, pozornega na interpretacijo in tudi didaktiko, violinist Paolo Rodda, ki je pripovedoval, kako so skupaj muzicirali v godalnih triih, kvartetih, v skupinah glasbenih navdušencev Piccola orchestra giuliana in Picco-

la orchestra veneta, s prijateljskimi Fabiom Niederjem in Ninom Gardijem, v tržaških salonih, v Bozzijevem stanovanju na Opčinah, v gostilni pri Dolencu, kjer sta izvajala Bartokove duete za violini in jima je gospodar priznal, da je "to naša glasba". Paolo Bozzi se je s svojo violino rad družil z glasbeniki kot tudi s študenti in izvajal, nevsiljivo in karizmatično, svojo učiteljsko vlogo tudi izven univerze, v svoji hiši, prepolni knjig, v duhu filozofskega simpozija, ob pristni kapljici, jedi, pripovedovanju in razpravljanju.

Kar je prišlo do izraza drugi dan posveta, ki je bil namenjen znanstvenemu delu velikega Goričana, ki se je kot mulc igral na Rafutu z nobelovcem Carlom Rubbio in v Trstu študiral s predstav-

nikom italijanske šole Gestalt psihologije, Gaetanom Kanizso ter z njim sodeloval pri uveljavitvi le-te ne samo v italijanskem prostoru. Njegovi učenci in prijatelji z raznih univerz, Gabriele De Anna iz Vidma, Gereon Wolters iz Kostance, Stefano Poggi iz Firenc, Achille Varzi z newyorške Columbijske, Mauro Antonelli z milanske Bicocce, Piergiorgio Gabassi iz Trsta, Alessandra Galimonte iz Verone, Fiorenza Toccafondi iz Parme, Michele Sinico iz Benetk in Luca Taddio iz Vidma, so poudarili edinstven portret psihologa in filozofa.

Paolo Bozzi je predaval na univerzah v Trstu, Trentu, Padovi in Veroni; na tržaški filozofski in potem psihološki fakulteti je poučeval metodologijo vedenjskih znanosti. Kot raziskovalec je razvijal in izvajal posebne eksperimente in prišel do pomembnih odkritij na področju percepcije (npr. akustičnega pojava "auditory streaming", skupaj s kolegom Giovannijem Brunom Vicariom), kot filozof pa je vedno ohranil distanco med eksperimen-

talnim in gnozeološkim vidikom. Kot zadnji dedič velike srednjeevropske tradicije, tj. Graške gestaltne šole (Brentano, Meinong, Benussi, Kanizsa), in v suverenem dialogu z velikani klasične filozofije, od grških predsokratikov in Aristotela do Descartesa, empiristov in pragmatistov prejšnjih stoletij, je ob prevladujoči veljavnosti znanstvene metode ugotovil, da obstaja še vidik "naivne", neposredne izkušnje opazovanja med subjektom in objektom, ki ni podvržena nobeni interpretaciji, da se predmet imponira opazovanju in ga lahko dojamemo le preko "naivnih oči", brez predznanj. To je ploden in odprt kritičen prispevek goriškega misleca, kar lahko vsakdo ugotovi, tudi če malo pobrska po spletu. Goriški posvet je imel pomenljiv naslov: "Z mojimi očmi". Eden od pobudnikov, prof. Martinelli, je izbiro utemeljil z značilno Bozzijevo navedbo Descartesovega reka - gre podvomiti o eksperimentih, ki jih nismo videli z lastnimi očmi.

V četrtek, 30. maja, so trenerji sekcij ritmike, orodne telovadbe, gymnastike in športnega plesa AŠZ Olympia iz Gorice pripravili v društveni telovadnici skupni prikaz dela z naslovom Olympia cirkus. Večer je obsegal 20 točk za skoraj poldrugo uro "cirkuskega" programa, v katerem so nastopili slon, brkuski, akrobati, čarovniki z malimi kartami, cirkuski psički, kokoške, veliko klovnov, pa še in še. Ob koncu sta prisotne pozdravila podpredsednica ZŠSDI Loredana

Prinčič in predsednik Olympie Mihael Corsi. Pred koncem je bila na vrsti še zadnja ritmično-plesno-akrobatska točka, ki so jo izvedli trenerji Miha Vogrinčič, Miha Janežič, Maja Devetak, Marija Jussa in Damijana Česčut. Večer je sklenil športni direktor Andrej Vogrič, ki je vse nastopajoče nagradil z društvenimi kolajnami. Prireditelj si bo mogoče v kratkem ogledati na spletni strani youtube. (Več fotografij na: www.noviglas.eu)